

To'on yó'o ká'an sa'a ña ni kee na kúu apóstol

Ni kaa Jesús ña kasaa Espiritu iñ Ndios koo na xí'ín yó

1 ¹ Ta libro mií noó ña kían ni taai koo noo ní, Teófilo, kían ká'an sa'a ndidaá kúu ña ni kee Jesús, xí'ín ndidaá kúu ña ni daná'a na nda rá míi sa'a, ² ta nda kuu ni kaa na kua'an nó'o ná induú. Tído tá ko ñá'a nana na no'o na, dá ni sa'anda na choon xí'ín ndée Espiritu iñ Ndios noó ta kúu apóstol, tá'an ra ni kaxi na kane'e to'on na.

³ Tá ni ndi'i ni nataki Jesús, dá ni na'a na mií ná noó taa ñoó. Ta kua'á ña'a ni kee na noo rá, dá ná kandaa ini ra ña takí na. Chi tein uu diko kuu ni na'a na mií noo rá, ta sa daná'a na sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios.

⁴ Ta tein ió na xí'ín taa ñoó, dá ni sa'anda na choon noo rá, ta kaá na: —O sa kánkuei ndó ñoo Jerusalén yó'o. Kandati ndó nda ná kasaa na ni kaa tatái ki'o na noo ndo, táto'on ni ka'in xí'ín ndó. ⁵ Miían ndaa kían ña Juan kúu na ni sa dakódo ndúta ñayuu xí'ín takuí. Tído tixi cháá vá kuu, dá kodo ndúta ndo xí'ín Espiritu iñ Ndios —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni nana Jesús kua'an nó'o ná induú

⁶ Dá ni ndato'ón ñaá ta ni nditúti ndéi xí'ín ná ñoó, ta kaá ra xí'ín ná: —Tatá, ía ko'on ní ki'o ní ña dándáki na ñoo yo, na Israel mií ná viti?

⁷ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kó káni ta'an vaan ña kana'á ndo'ó ndá kuu o ndá oon ni chikaa ini tatá Ndios koo dión, chi iin tó'ón mií vá ná kómí choon kaa ndá oon kooan. ⁸ Tído natiin ndó choon tá ná xinó Espiritu iñ Ndios dákúti ná níno ndo, dá kánkuei ndó ki'o ndó kuendá sa'a yú'u noó na ñoo Jerusalén, xí'ín ndidaá ka ñoo ñó'o kuendá Judea yó'o, xí'ín ndidaá kúu ñoo ñó'o chí kuendá Samaria, xí'ín ndidaá kúu xían nda noo xíká cháá ka ñayuu yó'o.

⁹ Dá tá ni ndi'i ni ka'an Jesús dión, dá ni xini taa ñoó ña konana na kua'an nó'o ná induú. Ta kúu ni ndu'u na tein iin viko. Ta kúu ni da'i na noo rá.

¹⁰ Ta kúu ndíta ió rá nd'éé rá chí induú noó konana Jesús kua'an nó'o ná. Kúu iin kuitío ni sa kuíta uu taa ndíxi da'ón kuxí noo ndíta ra ñoó.

¹¹ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ndo'ó, taa Galilea xa'an, ¿ndiva'a ndíta ndo'ó nd'éé ndó chí induú káa? Mií Jesús, na ni nana kua'an nó'o induú, táto'on ki'o ni xini ndo ni nana na kua'an nó'o ná induú, ki'o dión iñ vá koni ndo nandió koo tuku na kii na —kaá ángel ñoó xí'ín rá.

Di'a ni kuu tá ni tuu iin ka taa nakuijn kakuu apóstol noo Judas

¹² Dá ni noo taa ñoo yúku naní Olivos, dá ni kee na kua'an nó'o ná ñoo Jerusalén, chí yati né'e tá'an xí'ín ñoo Jerusalén, chí kíán táto'on kí'o sónó ley kuu kaka na Israel kuu náni'i ndée ná. ¹³ Dá tá ni nasáa na ve'e noo ndéi na ñoo, dá ni kaa na ni ku'u na ini ve'e kánóo diní ve'e ñoo. Ta ñoo kúu noo ió Pedro xí'ín Jacobo, xí'ín Juan, xí'ín Andrés, xí'ín Felipe, xí'ín Tomás, xí'ín Bartolomé, xí'ín Mateo, xí'ín Jacobo, tá'an ra kúu de'e taa naní Alfeo, xí'ín Simón, tá'an ra kúu kuendá ta Zelote, xí'ín Judas, tá'an ra kúu ñani Jacobo. ¹⁴ Ndidaá taa yó'o kúu ra daá kuití náta ká'an xí'ín Ndios, ta ndéi ta'ani dao na ñá'a xí'ín rá, xí'ín María, na kúu naná Jesús, xí'ín ra kúu ñani Jesús.

¹⁵ Ta tein kuu dáá ñoo, dá ni nakuijn ndichi Pedro me'í na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo. Ta kúu ná táto'on iin ciento oko ñayuu. Dá ni kaa Pedro xí'ín ná:

¹⁶ —Ndo'ó, ñani, miñan kánian xinkoo noo ká'an tuti iñ Ndios, ña ni ka'an mií Espíritu iñ Ndios xí'ín David tá sa na'á. Chí ni ka'an David sa'á ña kee Judas, tá'an ra ni sa'an ni nakí'o Jesús noo ndá'a ta né'e choon.

¹⁷ Ta Judas ñoo ni sa kuu iin taa ni sa kaa tein ndu'u, ta ni natiin dáó ta'ani ra choon xí'ín ndu'u.

¹⁸ 'Ta ni xiin ra iin ñó'o xí'ín di'ón ni ki'in ya'i ra sa'á ña kini ni kee ra. Kúu ni kankao díní rá, ta ni ka'andi tñi ra, ta kúu ni kankuei ndi'i xiti ra.

¹⁹ Tá ni kandaá ini na ndéi ñoo Jerusalén ña di'ón ni ndo'o ra, dá ni chinaní ná ñó'o ñoo Acéldama. Ta to'on yó'o kóni kaa Ñó'o Nii.

²⁰ Di'ón, dá ni xinkoo to'on ká'an libro Salmos, chí di'a kaáan:

Ná kandoo ndava'a ve'e ra.

Ta ni kó iin ka ná kandeí inian.

Ta kaá ta'anian:

Ña iin ka va ñayuu natiin choon ni sa ne'e ra.

²¹ 'Ta viti tein yó yó'o ñó'o dao taa, tá'an ra ni sa xionoo ta'ani xí'ín ndu'u ndidaá tiempo ni sa io sato'o yo Jesús xí'ín ndú, ²² nda kuu ni kasá'á dákodo ndúta Juan ñayuu, ta nda kuu ni xini ndu ni nana Jesús kua'an nó'o ná induú. Sa'á ñoo miñan kánian ndu'u iin ra tein ndu'u, dá kanoo dáó rá xí'ín ndu'u kí'o ra kuendá noo ñayuu ña miñan ndaa ni natakí Jesús —kaá Pedro.

²³ Dá ni xi'o na uu kuu taa ñó'o tein ñayuu ñoo. Iin ra naní José, ta naní ta'ani ra Barsabás, tá'an ra ká'an xí'ín ná Justo, ta iin ka ra naní Matías.

²⁴ Dá ni ka'an na xí'ín Ndios, ta kaá na di'a:

—Sato'o ndu Ndios, mií ní kúu na ná'á ndi kí'o kúu ní'o iin rá iin ñayuu. Ta viti na'a ní noo ndú'u ndi kaa iin taa yó'o ni kaxi mií ní, ²⁵ dá kane'e dáó rá choon xí'ín ndu'u, ta kane'e ra to'on ní kanoo ra, dá chí ni

tuú vá Judas sa'á kuachi ni kee ra. Ta sa kua'an va ra noo kánian ko'on ra sa'á ña ni kee ra —kaá na.

²⁶ Dá ni sadikí na suerte. Ta kúu ni kasandaáan ña Matías kánian kakuu apóstol. Dá ni ndu'u na tein ndin uxí iin ka apóstol ñoo.

Di'a ni kuu tá ni nakutí na kúu kuendá Jesús xí'ín Espíritu iñ Ndios

2 ¹ Tá ni kasandaá víko naní Pentecostés, ndéi túti ndidaá na kúu kuendá Jesús ini iin ve'e. ² Ta kúu iin kuití vá ni ni'i iin ní kúu ini ve'e noo ndéi na ñoo ni kee iin ña'a ni kii chí induú, ta kíán táto'on iin tachí déen. ³ Dá ni kasáa ña ndé'é táto'on ndé'é ño'ó ita. Dá ni naxinoan diní iin rá iin na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo. ⁴ Ta kúu ndidaá kúu ná ni nakutí xí'ín na kúu Espíritu iñ Ndios. Ta kúu ni kasá'á iin rá iin na ká'an na dao ka yú'u, tá'an ña ni ni'i ná noo Espíritu iñ Ndios.

⁵ Ta ñoo Jerusalén ñoo ndéi na Israel ni kii na ndidaá nación ño'ó ñayuu yó'o, ta ndíta ndaa na xí'ín choon Ndios. ⁶ Tá ni seido'o ñayuu yó'o ña ni ni'i, dá ni nataka na noo ndéi na kúu kuendá Jesús. Ta kúu ni naá vá iní na, chí ni seídó'o na ña iin rá iin na kúu kuendá Jesús ni kasá'á ká'an yú'u iin rá iin ñayuu ñoo. ⁷ Sa'á ñoo ni naá vá iní na. Dá ni kasá'á ndátó'on tá'an ná:

—iKueídó'o ndó! ¿Á o duú na Galilea kúu ñayuu ká'an káa? ⁸ Ta, ¿ndiva'a seídó'o yó ká'an na iin rá iin yú'u ña kíán ni katí'a yó nda ni kaki yó? ⁹ Chí tein yó ño'ó ñayuu ni kii nación Partia, xí'ín nación Media, xí'ín nación Elam, xí'ín nación Mesopotamia, xí'ín kuendá Judea, xí'ín kuendá Capadocia, xí'ín kuendá Ponto, xí'ín kuendá Asia, ¹⁰ xí'ín kuendá Frigia, xí'ín kuendá Panfilia, xí'ín nación Egipto, xí'ín na ndéi chí kuendá Africa noo ño'ó ñoo xíká cháá ka o duú ñoo Cirene. Ndéi ta'ani na ni kii ñoo Roma. Dao ka na kúu na Israel, ta dao ka na ni nduu na kándisa to'on kándisa na Israel. ¹¹ Ndéi ta'ani dao ka na ni kii nación Creta xí'ín nación Arabia. Tído iin rá iin yó kándaá ini ña ká'an na káa, chí ká'an na iin rá iin yú'u ña ká'an miíá sa'á ña ndato ni kee Ndios —kaá ñayuu ñoo.

¹² Ta kúu ndidaá vá ná ni naá iní. Ta ko ná'á ná ndí kíán nakani ini na. Ta ndátó'on tá'an ná:

—¿Ndí kóni kaa ndidaá kúu ña xinío kuu víti?

¹³ Ta dao ka ñayuu ñoo ni kasá'á kédiki na na kúu kuendá Jesús, ta kaá na:

—Xíni va na káa.

Di'a ni kuu tá ni daná'a Pedro noo ñayuu sa'a Jesús

¹⁴ Dá ni nakuíin ndichi Pedro xí'ín ndin uxí iin ka ta ni sa xionoo xí'ín Jesús. Ta ni'i nda'o ni kasá'á ká'an Pedro xí'ín ñayuu kuá'a ñoo:

—Ndo'ó, na Israel, xí'ín ndidaá ka ndo'ó na ndéi ñoo Jerusalén, ko'in kastó'in xí'ín ndó sa'a ndidaá ña ni kuu yó'o, sa'a ñoó kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó. ¹⁵ Kana'á ndó ña ni iin tó'ón ta'on ñayuu yó'o ko xíni, táto'on ki'o ká'an ndo'ó nákani ini ndo. Chi ka iin na'a ii vá kíán. ¹⁶ Tído ndidaá ña yó'o kúu, dá xinkoo noó ni ka'an Ndios xí'ín profeta Joel, tá'an na sa kastó'on xí'ín ñayuu ña ni ka'an mií Ndios, chi di'a ni kaa na:

¹⁷ Di'a kaá Ndios: Tein kuu noo ndí'i,
dá dákoon yu'u Espírituí diní ndidaá kúu ñayuu.
Dá kíán ndidaá de'e yíi ndo, xí'ín ndidaá de'e di'í ndo ka'an xi sa'a ndí kíán vei koo.

Ta ndidaá takuáchí táki koni túu xi ña'a ndato dána'i noo xí.
Ta ndidaá na sá'ano saní kee yu'u.

¹⁸ Ta tein kuu dáá ñoó dákoon yu'u Espírituí diní taa xí'ín na ñá'a kéchóon nooí,

dá kasá'á ná ka'an na sa'a ndí kíán vei koo.

¹⁹ Ta kee ña'a ndato chí induú,
ta kee ta'ani yu'u ña ná'ano noñó'o yó'o,
chi koo ni, xí'ín ñó'o kéi, ta nakuiin ndichi ño'oma,

²⁰ ta nakuiin naá noo ndindii,
ta ndukua'á ni noo yoo.

Dión koo, dá kasandaá kuu sato'o yo Ndios.

Ta kuu yó'o kakuu iin kuu ká'ano,
iin kuu na'a Ndios choon ká'ano né'e na.

²¹ Ta ndi ndáa mió ñayuu nakoni ña Ndios kúu sato'o na, noón kúu na ni'í ña káki na.

Dión kaá tuti ii Ndios.

²² 'Kueídó'o va'a ndo'ó, na Israel, ña ko'in ka'in xí'ín ndó. Miían ndaa Jesús, na ñoo Nazaret, ni sa kuu iin taa ni na'a ña ni kii na noo Ndios, dá chi sa kee na ña ná'ano, xí'ín ña ndato noo ndo'ó ni kee Ndios. Ta ná'a va'a mií ndó ndí kíán ni sa kee na. ²³ Tído ni nakí'o ñaá iin taa noo ndá'a ndo, táto'on ki'o ni chikaa ini Ndios koo nda mií sa'a. Dá ni tiin ñaá ndo'ó ni sa'an ndo ni sa'ání ñaá ndó ndika cruz xí'ín ndá'a ta kini.

²⁴ Tído ni danátaki ñaá Ndios noó ña ni ndo'o na ni xi'i na. Chi ña sa'ání ñayuu ko kómíán choon sata Jesús, sa'a ñoó ko ní kandeéán ka'ání chíchíán na.

²⁵ 'Ta ni ka'an ta'ani rey David sa'a Jesús tá sa na'á. Ta di'a ni kaa na:
Ni xinii ña daá kuití vá ió sato'o yo Ndios xí'ín.

Ta íin na xoo kuá'a yu'u,
sa'a ñoó ni iin tó'ón ta'on ña'a o dáyu'ú yu'u.

²⁶ Sa'a ñoó kádii nda'o ini níoi.
Ta xíta yáa ló'i xí'an kádii inían.

Ta iin ní kúú yikí koñoi nani'i ndée xí'ín tandeé iní.

²⁷ Chì ọ dánkoo ta'on ní yu'u noó ñó'o ndji.

Ta ọ kónó ta'on mií ní ña natani yikí koño yu'u, na kéchóon noo ní.

²⁸ Chì nì na'a ní íchì nooí noo katakii,

dá kasandaá iin kuu, dá kadij nda'o iní tá ná nakuijin noo ní.

Diòn nì kaa David.

²⁹ Ñani, ká'an ndaaí xí'ín ndó ña nì xi'i tatá sá'ano yo David, ta nì nduxi na. Ta kúú nda kuu víti nákaa ííó ná yáí noó nì nduxi na ñoo yó'o. ³⁰ Tído nì sa kuu na iin profeta, ta sa ná'á va'a na ña nì xi'o Ndios to'on na ña tein na ve'e mií ná, ñoo kana Cristo, na dákaki ñaá, ta kakuu na rey, táto'on nì sa kuu David rey noó na ñoo yo. ³¹ Ta sa'á ña sa ná'á ná ndí kían kee Ndios, sa'á ñoo nì kaa na ña dánátaki Ndios Cristo, na dákaki ñaá, ta nì kaa ta'ani na ña ọ kándoo ta'on ní ọ Cristo noo ñó'o ndji, ta ni yikí koño na ọ natani ta'an vaan.

³² Ta diòn nì kuu, chì miían ndaa kuiti nì danátaki Ndios Jesús. Ta ndidaá vá ndu'u kúú na nì xini ña diòn nì kuu. ³³ Dá nì nachikoo ñaá Ndios xoo kuá'a na. Dá nì nakì'o tatá Ndios Espíritu ií ná noo Jesús, táto'on kì'o nì xi'o na to'on na ña kían kee na. Sa'á ñoo nì tanda'á Jesús Espíritu ií yó'o nì kasáa na noo ndú'u. Sa'á ñoo nì xini ndo'ó, ta nì seídó'o ndó ña ká'an ndu'u iin rá iin yú'u, tá'an ña ká'an iin rá iin mií ndó.

³⁴ Ta ọ duú David kúú na nì nana ko'on induú koo na xoo kuá'a Ndios, chì mií ná kúú na nì ka'an di'a:

Di'a nì kaa sato'o yo Ndios xí'ín sato'i:

“Nakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u,

³⁵ nda ná nataán ndí'ii taa xiní u'u ñaá tixi sa'on.”

Dá nì kaa ta'ani Pedro:

³⁶ —Miían kánian kana'á ndidaá kúú ndo'ó, na Israel, ña miían ndaa kuiti Jesús, na nì chirkaa ndó ndika cruz, noón kúú na nì ndee Ndios kakuu na sato'o noo ndidaá kúú ña'a, ta kakuu ta'ani na na dákaki ñaá.

³⁷ Tá nì seídó'o ñayuu ñoo to'on nì ka'an Pedro, kúú nì kasá'á tá'anda tó'on ini na ndéi na. Dá nì ndato'ón ná Pedro xí'ín dao ka apóstol ñoo, ta nì kaa na:

—Ñani, ɛndí kían kánian kee ndu'u, tá dáá?

³⁸ Dá nì kaa Pedro:

—Nandikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó, ta kodo ndúta iin rá iin ndó xí'ín kuu Jesús. Dá ná kì'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi ndo, dá natiin ndó Espíritu ií ná. ³⁹ Chì kì'o diòn nì xi'o Ndios to'on na ña kee na xí'ín ndo'ó xí'ín de'e ndó. Ta diòn ta'ani kee na xí'ín ñayuu ndéi xíká cháá ka, dá chì kì'o diòn nì chikaa ini mií sato'o yo Ndios kee na xí'ín ndidaá na nì kaxi mií ná kakuu ñayuu na —kaá na.

⁴⁰ Ta xí'ín to'on yó'o, ta xí'ín cháá ka to'on ni ka'an ni'ini Pedro noó ñayuu ñoó, ta ni seí nda'í na noo ná, ta kaá na:

—Kandísa ndó to'on ká'in, dá kían káki ndó noó tandó'ó vei ndo'o ñayuu kómí kuachi ndéi tiempo viti —kaá na.

⁴¹ Ta kúú kua'á nda'o ñayuu ñoó ni kandísa to'on ni ka'an na. Ta kúú ni sodo ndúta ná. Ta kuu dáá ñoó ni ndukua'a cháá ka na kúú kuendá Jesús, chi táto'on oni ka mil ñayuu ni nduu kuendá Jesús. ⁴² Ta ndidaá ná ni nakuíta ndaa xí'ín to'on dána'a apóstol. Ta iin ni nduu va na xí'ín dao ka na kúú kuendá Jesús. Ta ndéi tútí ná sa'ándá na pan, ta ká'an na xí'ín Ndios.

Iin ni nduu ndidaá kúú na kúú kuendá Jesús

⁴³ Ta ndidaá vá ñayuu ñoó ni naá iní, ta ni yu'ú na, chi kua'á nda'o ña'a ná'ano xí'ín ña ndato ni kee apóstol ñoó. ⁴⁴ Ta iin ni nduu ndidaá na kúú kuendá Jesús. Ta ni chindeé tá'an na xí'ín ña'a ió noo iin rá iin na. ⁴⁵ Ta ni dikó ná ñó'o ná, xí'ín ndidaá ka ni ña'a ió noo ná, dá ni dasá naan noo ndidaá ná táto'on k'i'o xínñó'ó ná.

⁴⁶ Ta iin rá iin kuu kuu sa nditútí ná yé'é ño'o ká'ano. Ta sa nataka ta'ani na ini ve'e iin rá iin na sa sa'anda na pan, ta iin sásá'an ndi'i va na xí'an kádi iní na, xí'ín ña nda'í ió ini na. ⁴⁷ Ta kéká'ano na Ndios. Ta ká'an va'a ndidaá kúú ñayuu ndéi ñoo ñoó sa'a ná. Ta iin rá iin kuu kuu sá ndekua'a sato'o yo Ndios ñayuu, na ni natiin ña káki na.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a iin ta ni natií sa'a

3 ¹ Iin kuu, dá ni kee Pedro xí'ín Juan kua'an nduú na ve'e ño'o ká'ano, ta kían táto'on ka oni sa'ini, chi hora daá ñoó ká'an ñayuu ndéi Israel xí'ín Ndios. ² Ta sa io iin ta ni natií sa'a, ta nda rá ni káki va ra káa ra dión. Ta ndidaá kuu né'e ñaá ná vei na chíko na yé'é ño'o ñoó noó naní yé'é luu káa, dá ko ra kaka ra di'ón noó na koku'u yé'é ño'o ká'ano ñoó.

³ Tá ni xini ra koku'u Pedro xí'ín Juan kua'an na ini yé'é ño'o ká'ano ñoó, dá ni kasá'á rá seí nda'í ra ña ná k'i'o na di'ón noo rá. ⁴ Dá ni sa nde'é Pedro xí'ín Juan noo rá. Dá ni kaa Pedro xí'ín rá:

—Kande'é ndu'u.

⁵ Dá ni sa nde'é va'a ñaá ta kú'u sa'a ñoó, chi ndáti ra ni'i rá di'ón noo ná. ⁶ Dá ni kaa Pedro xí'ín rá:

—Ko ta'ón plata ni oro noói. Tído ña ió noói, k'i'oi nooon. Xí'ín kuu Jesucristo, na ñoo Nazaret, ndakuiin ndichi, ta kaka kua'an —kaá na.

⁷ Kúú ni tiin Pedro ndá'a kuá'a ra. Ta kúú ni nachikani ndichi ñaá ná. Ta kúú vití'ón ni ndundakí sa'a rá xí'ín dikó sa'a rá. ⁸ Ta kúú ni ndao ra ni nakuiin ndichi ra. Kúú ni kasá'á xíka ra. Dá ni ndu'u ra kua'an ra

xí'ín Pedro xí'ín Juan ini ve'e ño'o ká'ano ñoó. Xíka ra, ta kándita ra, ta kéká'ano ra Ndios nī ku'u ra kua'an ra.

⁹ Ta kúu ndidaá kúu ñayuu ñoó nī xini ña xíka ra, ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra. ¹⁰ Ta nī nakoni na ña ta nī sa io sa sati yé'é ño'o naní yé'é luu káa ñoó kúu ta ñoó. Kúu nī naá ini na, ta nī yu'ú na tá nī xini na ña nī nduva'a ra.

Di'a kua'an ña nī daná'a Pedro noó ñayuu kuá'a ñó'o ñoó sa'a Jesús

¹¹ Ta nī tiin toon ta nī nduva'a sa'a ñoó Pedro xí'ín Juan. Ta nī naá ini ndidaá kúu ñayuu ñoó taxí tá'an na vei na kande'é ñaá ná noo kúu corredor naní Salomón. ¹² Tá nī xini Pedro ñayuu ñoó, dá nī kaa na xí'ín ná:

—Na Israel, ¿ndiva'a naá téi iní ndo? Ta, ¿ndiva'a ndé'é ndó ndu'u? ¿Á ká'an ndó ña xí'ín ndée mií ndu'u nī nduva'a ta yó'o? O, ¿á ká'an ndó ña sa'a ña kúu ndú ñayuu va'a noo Ndios, sa'a ñoó nī nduva'a ndu ra?

¹³ Mií Ndios, na nī sa ndaño'o tatá sá'ano yo Abraham xí'ín Isaac xí'ín Jacob tá sa na'á, noón kúu na nī ndane'e dikó Jesús, na kúu de'e na. Noón kúu na nī naki'o ndó noo ndá'a ta né'e choon. Dá nī kuñó'ó ndó na tá nī ka'an ta né'e choon naní Pilato dáyaa ñaá rá. ¹⁴ Ta ndo'ó kúu na nī kuñó'ó na kúu na iī xí'ín na ndaa. Di'a nī xika ndo ña yaa iin ta sa'ání ndii. ¹⁵ Ta nī sa'ání ndo Jesús, na xí'o ña kataki chíchí yó. Tído nī natakí va na nī kee Ndios. Ta ndu'u kúu na xí'o ndaa kuendá ña kī'o dión nī kuu. ¹⁶ Chī sa'a ña kándéé iní ndu Jesús, sa'a ñoó nī nduva'a ta yó'o, tá'an ra ndé'é ndó, ta ná'á ndó. Chī xí'ín kuu mií Jesús, ta xí'ín ña kándéé iní ndu'u na nī kedaá xí'ín ta yó'o, dá nī nduva'a ra, ta nī xini xí'ín noo ndidaá ndó ña dión nī kuu.

¹⁷ Ta viti ndo'ó, na ñoo mií, sa ná'á véi ña sa'a ña ko ná'á ndó ndá yoo kúu ná, sa'a ñoó nī kee ndó dión xí'ín ná. Ta dión ta'ani nī ndo'o ta né'e choon noo ndo. ¹⁸ Tído nī daxinkoo ndi'i Ndios ña nī ka'an ndidaá profeta na kee na. Chī nī ka'an na ña ndo'o naní nío Cristo, na dákaiki ñayuu. ¹⁹ Ta viti nandikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó. Ta nandió kuéi ndó noo Ndios, dá ná dándóo na kuachi ndo, dá ná kī'o sato'o yo Ndios ña ná koo va'a ini ndo. ²⁰ Ta tanda'á tuku na Jesucristo kii na, dá chī kī'o dión nī chikaá ini na kee na nda mií sa'a.

²¹ Tído miían kánian koo Jesucristo noo ió Ndios chí induú nda ná ndeyíko Ndios ndidaá kúu ña'a, chī kī'o dión nī kaa Ndios kee na, kaá profeta na nda mií sa'a. ²² Dá chī di'a nī kaa Moisés xí'ín na sá'ano ve'a nī sa ndei sa na'á: “Ndios, na kúu sato'o yo, kī'o na ña kana iin profeta tein na ñoo yo, ta kee na táto'on kée yu'u. Ta kandísa ndó ndidaá kúu to'on ka'an na. ²³ Dá chī taó xóo va Ndios ndidaá kúu ñayuu ko xī'ín kueídó'o noo ka'an profeta yó'o.” Dión nī kaa Moisés.

²⁴ Ta ndidaá kúú profeta nī sa ndei nda tiempo Samuel, ta nda tiempo viti nī ka'an ta'ani na sa'a ndidaá ña'a kúú viti. ²⁵ Ta ndo'ó kúú na kánian natiin ndidaá kúú ña va'a nī ka'an profeta sa'a, ta natiin ta'ani ndó ndidaá kúú ña va'a nī kandoo Ndios kee na xí'in na sá'ano ve'á. Dá chī di'a nī kaa Ndios xí'in Abraham: “Ndidaá kúú ñayuu ndéi ñayuú nī'í ña va'a sa'a iin na kana tein na ve'ón”, kaá Ndios xí'in ná. ²⁶ Sa'á ñoo tá nī danátaiki Ndios de'e na, nī tanda'á ñaá ná dinñó'ó noo mií ndó, dá nī'í ndo ña va'a noo Ndios, dá kían dankoo iin rá iin ndó ña kini kée ndó —kaa Pedro.

Di'a nī kuu tá nī ka'an Pedro xí'in ta né'e choon ña iin tó'on Jesús kúú na dákaiki ñaá

4 ¹ Ndíta iī vá ná ká'an na xí'in ñayuu ñoo, kúú nī kasaa ta duti, xí'in ta sa'ándá choon noo ra ndaá ve'e ño'ó ñoo, xí'in ta saduceo. ² Ta káryíí rá xí'in Pedro xí'in Juan chī dána'a na noo ñayuu ñoo ña sa'á ña nī nataki Jesús, sa'á ñoo nataki ta'ani ñayuu nī xi'í. ³ Dá nī tiin ñaá rá né'e ra nī sa'an ra nī sadi ra ve'e kaa. Ñoo nī sa ño'ó na nda nī tuu noo iin ka kuu, chī sa nī ini va kían. ⁴ Tído kuá'á nda'o ñayuu nī seíd'ó to'on nī daná'a Pedro sa'a Jesús, ta kúú nī kandísa naan. Sa'á ñoo nī ndukua'a cháá ka ñayuu kúú kuendá Jesús, ta nī kasandaá na kúú ná táto'on o'on mil taa.

⁵ Tá nī tuu noo iin ka kuu ñoo, dá nī nataka taa né'e choon noo na Israel ñoo Jerusalén, xí'in ta sá'ano, xí'in ta dána'a ley, ⁶ xí'in ta duti kúú noo naní Anás, xí'in Caifás, xí'in Juan, xí'in Alejandro, xí'in dao tá'an ta duti ñoo. ⁷ Dá nī sa'an ra nī taó rá Pedro xí'in Juan ve'e kaa, ta ndáka ñaá rá nī saá ra nī chikata ra me'í noo ndéi ta né'e choon ñoo. Dá nī ndato'on ñaá rá, ta kaá ra:

—¿Ndá choon né'e ndo'ó ña nduva'a ndó na kú'u? ¿Ndá kuu nī ka'an ndo, dá nī kee ndó ña yó'o?

⁸ Kúú nī nakutí Pedro xí'in Espíritu iī Ndios, dá nī kaa na:

—Mií ní, na né'e choon ñoo yó'o, xí'in mií ní, na sá'ano ñoo Israel, ⁹ mií ní kúú na ndato'on ndu'u sa'á ña va'a nī kee ndu xí'in taa nī sa kú'u yó'o, xí'in sa'a ndi nī kuu nī nduva'a ra. ¹⁰ Sa'á ñoo kana'á ní, xí'in ndidaá kúú na ñoo Israel ña xí'in kuu Jesucristo, na ñoo Nazaret, na nī chirkaa ní ndika cruz, na nī danátaiki Ndios, noón vá kúú na nī kedaá, dá nī nduva'a taa íin noo ní yó'o. ¹¹ Ta Jesús kúú táto'on kí'o iin yuu, ta nī kañó'ó ñaá ndo'ó táto'on kí'o kée ta kava'a ve'e. Tído nī kasandaá na kakuu na yuú tito. ¹² Ta koó ka iin ka na kándéé dákaiki yó, dá chī ko ní xí'o Ndios choon noo ni iin ka na ío ñayuú yó'o ña dákaiki na yó —kaá Pedro xí'in rá.

Di'a ni kuu tá ni sa'anda ra choon noo Pedro xí'ín Juan ña o kánoo ka na dána'a na sa'a Jesús

¹³ Tá ni xini ta né'e choon ñoo ña ko yu'ú Pedro xí'ín Juan ka'an na sa'a Jesús, kúu ni naá iní ra, chi ná'á rá ña kúu ná ta ko ní dákuá'a, ta kúu ná ta oon. Ta ni nakoni ñaá rá ña ni sa xionoo na xí'ín Jesús. ¹⁴ Ta ni xini ta'ani ra ña iin ndichi ta ni nduva'a ñoo noo rá, sa'á ñoo ko ní kúu ta'on ketó'ón ñaá rá. ¹⁵ Dá ni sa'anda ra choon ña ná keta too Pedro xí'ín Juan sata vé'e. Dá ni kasá'á ndátó'ón kue'é ra ndéi ra, ¹⁶ ta kaá ra:

—¿Ndí koo kee yó xí'ín ta ñoo viti? Chi miían ndaa ndisa ni kee ra iin ña'a ndato, ta ndidaá kúu ñayuu ndéi ñoo Jerusalén yó'o ná'á ña dión ni kee ra. Ta o kúu ta'on kaa yo ña ko kíán ña ndaa. ¹⁷ Sa'á ñoo ná dáyuu'ú yo rá, dá ná dá'a ka ni kanoo ra kasto'on ra xí'ín ñayuu sa'a Jesús, dá kíán ná o náka'ani cháá ka to'on sa'a Jesús noo ñayuu ñoo yo —kaá ra.

¹⁸ Dá ni kana ñaá rá. Dá ni sa'anda ra choon noo ná ña ná dá'a ka ní ka'an na, ta dána'a na sa'a Jesús.

¹⁹ Dá ni kaa Pedro xí'ín Juan xí'ín rá:

—Taó kuendá va'a ní, á ña va'a kíán noo Ndios ña kueídó'o cháá ka ndu'u noo ká'an mií ní o duú noo ká'an Ndios. ²⁰ Chi o kúu ta'on dánkoo ndu'u ña ka'an ndu sa'á ña ni xini ndu, xí'ín sa'á ña ni seídó'o ndu.

²¹ Tá ni ndi'i ni kee ra tata dáyuu'ú ñaá rá, dá ni dayáa ñaá rá, dá chi ko ní ni'i rá nda sa'a dándó'o ra ní ná, chi ndidaá kúu na ñoo ñoo kéká'ano na Ndios sa'á ña ndato ni kee na. ²² Taa ni sa kú'u sa'a ñoo, uu diko cháá ka kua ió ra tá ni nduva'a ra ni kee Ndios.

Di'a kua'an ña ni xika na kúu kuendá Jesús noo Ndios

²³ Tá ni ndi'i ni dayáa ñaá rá, dá ni sa'an na noo ndéi dao ka na kúu kuendá Jesús. Ta ni nakani na xí'ín ná ndidaá kúu ña'a ni ka'an ta duti saku'a'á xí'ín ta sá'ano. ²⁴ Tá ni kandaá ini na to'on ni kaa ta né'e choon ñoo, kúu ndidaá kúu ná ni kasá'á ká'an xí'ín Ndios, ta kaá na:

—Sato'o ndu Ndios, mií ní kúu na ká'ano. Mií ní kúu na ni kava'a induú xí'ín noñó'o xí'ín taño'o, xí'ín ndidaá kúu ña'a ió nooán. ²⁵ Ta xí'ín yú'u David, na sa kechóon noo ní, ni ka'an ní di'a:

¿Ndiva'a ni ndutondó téi ñayuu ndéi ñayuu yó'o?

Ta, ¿ndiva'a nákanini na kee na ña ko chóon?

²⁶ Chi ni nditútí ta kúu rey dándáki ñayuu yó'o, xí'ín ta né'e choon, dá naá ra xí'ín Ndios, na kúu sato'o yo, xí'ín Cristo, na dáka'ki ñaá.

²⁷ Ta miían ndaa dión ni kuu ñoo yó'o viti, chi ni naki'in tá'an Herodes xí'ín Poncio Pilato, xí'ín ta tukú, xí'ín na Israel. Dá ni ndakuei na ni naá na xí'ín de'e ií ní Jesús, na ni kaa ní. ²⁸ Dá chi ki'o dión ni chikaa ini mií ní koo nda mií sa'a, ta dión ni kee ní. ²⁹ Sa'á ñoo, sato'o ndu Ndios, sa ná'á ní ña ká'an ta né'e choon kendava'a ra xí'ín ndu'u. Sa'á ñoo kee ní ña maní ki'o ní ndée ndu'u, na kúu na kéchóon noo ní,

dá ná o yu'ú ndu'u ka'an ndu sa'a to'on ní. ³⁰ Ta xí'ín ndá'a mií ní nduvá'a ní na kú'u. Ta kee ní ña'a ná'ano xí'ín ña'a ndato xí'ín kuu de'e ií ní Jesús.

³¹ Tá nī ndi'i nī ka'an na xí'ín Ndios, ta kúú nī taan noo ndéi na ñoo. Ta kúú ndidaá ná nī nakutí xí'ín Espíritu ií Ndios. Ta ko ní yu'ú na ka'an na sa'á to'on va'a Ndios.

Iin tó'ón vá nī sa kuu ñaxintóni ndidaá na kúú kuendá Jesús

³² Iin tó'ón vá nī sa kuu ñaxintóni ndidaá kúú na kúú kuendá Jesús, ta iin tó'ón nī sa kuu nío ná. Ta ni iin tó'ón ná ko ká'an ña ña'a mií ná kían kómí ná, chí ña'a ndi'i va na kían, kaá na. ³³ Ta xí'ín ndée xí'o Ndios nī daná'a na kúú apóstol noo ñayuu, chí xí'o ndaa na kuendá ña miían ndaa kuiti nī nataki sato'o yo Jesús. Ta kua'á nda'o ña manī sa chindeé Ndios ndidaá na kúú kuendá Jesús, ³⁴ sa'á ñoo ni iin tó'ón ta'on ña'a ko ní sá kamanī noo ni iin na. Dá chí ndidaá kúú na ió ñó'o, xí'ín na ió ve'e nī sa dikó náan, ta né'e na di'ón nī ni'i ná sa'an nī saa na, ³⁵ ta nī xi'o naan noo apóstol, dá nī xi'o na cháá cháá di'ón ñoo noo iin rá iin ñayuu táto'on ki'o xínñó'ó náan.

³⁶ Ta dión ta'ani nī kee iin taa naní José, tá'an ra nī chinaní na kúú apóstol Bernabé. Kuu yó'o kóni kaa taa xí'o tandeé iní. Ta taa yó'o kúú iin taa nī kii tein na ve'e Leví. Ta kúú rá ta kuendá Chipre. ³⁷ Chí nī dikó rá iin ñó'o kómí rá. Dá né'e ra di'ón ñoo nī saa ra nī xi'o raan noo na kúú apóstol ñoo.

Di'a nī ndo'o iin taa naní Ananías xí'ín ñadi'í ra naní Safira

5 ¹ Tído nī sa ió iin taa sa naní Ananías, ta ñadi'í ra nī sa naní Safira. Ta na yó'o nī dikó iin tá'í ñó'o ná. ² Dá nī taó xoo ra cháá di'ón noo ña nī ni'i rá sa'a ñó'o rá. Ta ná'á ñadi'í ra ña dión nī kee ra. Ta nī xi'o ra savá'a di'ón nī kandoo ñoo noo apóstol. Ta nī kaa ra ña ki'o dión kúú vá di'ón nī ni'i rá sa'a ñó'o rá. ³ Dá nī kaa Pedro xí'ín rá:

—Ananías, ¿ndiva'a nī sonó ní nī ku'u ña u'u ini nío ní, dá ka'an to'ón ní noo na kúú Espíritu ií Ndios? Chí nī taó xoo ní cháá di'ón noo ña nī ni'i ní sa'a ñó'o ní. ⁴ Ña'a mií vá ní nī sa kuu ñó'o ñoo. Dá tá nī ndi'i nī dikó nían, ¿á ko ná'á ta'on ní ña kuu va kee ní xí'ín di'ón ñoo ndi ki'o ká'an mií ní kee ní xí'an? Ta, ¿ndiva'a nī nakani ini ní ka'an to'ón ní? Chí ko ní ká'an to'ón ta'on ní noo taa, noo Ndios vá nī ka'an to'ón ní.

⁵ Tá nī seido'o Ananías to'on yó'o, kúú nī kankao va ra nī xi'i ra. Ta ndidaá kúú ñayuu nī yu'ú nda'o tá nī ni'i tó'on na ña dión nī ndo'o ra.

⁶ Dá nī kasaa dao takuáchí yíí. Dá nī chituú xi yikí koño ra xí'ín iin dá'on. Dá né'e ñaá xí nī sa'an xi nī dandúxi xi.

⁷ Tá nī ya'a táto'on oni hora, dá nī kasaa ñadi'í Ananías. Ta ko xini ta'an vaán ndí kían nī ndo'o yíian. ⁸ Dá nī ndato'ón ñaá Pedro:

—Ka'an ndaa ní xí'in yu'u. ¿Á táto'on ki'o kaá ndo ni dikó ndó ñó'o ñoó, á ki'o dión ni dikó ndóan?

Dá ni kaaan:

—Jaan. Mífan ndaa dión vá ni dikó ndúan.

⁹ Dá ni kaa Pedro xí'an:

—¿Ndiva'a iin nóo ni ndatón ndó ña korndodó ndó na kúu Espiritu sato'o yo Ndios? Yé'é kaa vei takuáchí ni sa'an ni dandúxi yíi ní. Ta vití'on kane'e ta'ani xi míi ní ko'on xi.

¹⁰ Ta kúu vití'on vá ni kankao ñá'a nóo noo sá'a Pedro, kúu ni xi'i vaán. Tá ni ndu'u takuáchí ñoó, ta kúu sa ni xi'i vaán. Dá ni taó ñáá xí né'e xi ni sa'an xi ni dandúxi xi díin noo nákaa yikí koño yíian ñoó. ¹¹ Ta kúu ni yu'ú nda'o ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús xí'in dao ka ñayuu tá ni ni'i tó'on na ña dión ni ndo'o Ananías xí'in ñadi'í ra.

Kua'á nda'o ña'a ná'ano xí'in ña ndato ni kee na kúu apóstol

¹² Ta ni kee apóstol ña'a ná'ano xí'in ña'a ndato noo na ñoo ñoó. Ta ndéi túti na kúu kuendá Jesús yé'é corredor naní Salomón. ¹³ Ta ko ní xí'o ndéi iní dao ka ñayuu ndu'u na naki'in tá'an na xí'in na kúu kuendá Jesús, tído va'a nda'o ká'an na ñoo ñoó sa'a ná. ¹⁴ Ta kúu kua'á nda'o ta xí'in na ñá'a ni kandísa to'on va'a ni daná'a apóstol ñoó, sa'a ñoó ni ndukua'a cháa ka na kúu kuendá sato'o yo Jesús. ¹⁵ Ta ni taó ñayuu ndéi ñoo ñoó na kú'u sata vé'e, ta ni chinóo ñáá ná noo iin xito, o noo iin yúu. Dá ni chindei ñáá ná íchi noo ya'a Pedro, dá va'ará konda'i óon na ná ya'a sata na kú'u ñoó, dá ná nduva'a na. ¹⁶ Ta kúu kua'á na ndéi ñoo yati ñoó vei na ñoo Jerusalén, ta né'e na na kú'u vei na xí'in na ndó'o naní níó kée espíritu kini. Ta kúu ndidaá vá ná ni nduva'a.

Di'a ni kuu tá ni taán ta né'e choon na kúu apóstol ve'e kaa

¹⁷ Dá ni ndakuei ta duti kúu noo xí'in ta kí'in tá'an xí'in rá, tá'an ra kúu ta saduceo, chi ni nakutí rá xí'in ña u'u ini ra. ¹⁸ Kúu ni tiin ra na kúu apóstol, dá ni sa'an ra ni sadi ñáá rá ve'e kaa. ¹⁹ Tído ni kasáa iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios sakuaá dáá ñóo noo ñó'o na ve'e kaa. Dá ni sonó ná yé'an. Dá ni taó ñáá ná. Dá ni kaa ángel ñoó xí'in ná:

²⁰ —Kua'an ndo, ta nakuita ndó noo kúu yé'é ño'o ká'ano. Ta kasto'on ndó xí'in ñayuu ndéi ñoó sa'a to'on, ña xí'o ña kataki chíchí ná.

²¹ Tá ni ndi'i ni seido'o na ña ni ka'an ángel ñoó, dá ni kee na kua'an na. Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni ku'u na yé'é ño'o ká'ano. Dá ni kasá'a ná dána'a na to'on Ndios.

Dá ni nataka tuku ta duti kúu noo xí'in ndidaá ka ni ta kí'in tá'an xí'in rá. Dá ni nakana ra ndidaá ta né'e choon xí'in ndidaá ta sá'ano ndéi Israel, ta ni kee ra iin junta ká'ano. Dá ni sa'anda ra choon ña ná ko'on soldado taó rá apóstol ñó'o ve'e kaa kasaa ra, ká'an rá. ²² Tído, tá

n̄i saa r̄a yé'é kaa ñoó n̄i sa nde'é rá, ta kúu koó ka apóstol ñoó ñó'o ñoó. Dá n̄i n̄andió kuéi ra kua'an r̄a kasto'on ra xí'ín t̄a né'e choon. ²³ Tá n̄i saa r̄a, dá n̄i kaa r̄a:

—Tá n̄i saa ndu yé'é kaa, kúu ndadí toon vaan. Ta kúu ndíta soldado yé'é kaa ñoó ndaá r̄a. Tído, tá n̄i sonó ndú yé'án, ni iin tó'ón ka t̄a ko ñó'o inian —kaá r̄a.

²⁴ Tá n̄i seido'o t̄a duti kúu noó, xí'ín t̄a sa'ándá choon noó t̄a ndaá yé'é ño'o, xí'ín t̄a duti sakua'a, kúu n̄i kasá'á nákanini ini r̄a: “¿Ndeí ndi'i ví ña n̄i kuu di'a viti?” ²⁵ Kúu n̄i kasáa va iin t̄a. Dá n̄i kaa r̄a xí'ín rá:

—Tá'an t̄a n̄i sadi ndo ve'e kaa ñoó, yé'é ño'o ká'ano va ndíta roón dána'a r̄a noó na ñoo yo —kaá r̄a.

²⁶ Dá n̄i sa'an t̄a sa'ándá choon noó t̄a ndaá yé'é ño'o ñoó xí'ín r̄a ñó'o tixi ndá'a rá n̄i sa ki'in ra apóstol ñoó. Tído ko ní kéndava'a ta'on ra xí'ín ná, chi yu'ú r̄a ña chiyúú ñaá ñayuu ndéi seídó'o ñaá ñoó. ²⁷ Dá ndáka ñaá rá n̄i saa r̄a ve'e noó n̄i nataka ndidaá r̄a kómí choon ná'ano ñoó, dá n̄i nakí'o ñaá rá noo rá. Dá n̄i ndato'ón ñaá t̄a duti mií noó, ²⁸ ta kaá r̄a:

—¿Á ko ní sa'ándá ta'on ndu choon noo ndo ña ná dá'a ka ni kanoo ndó dána'a ndo sa'á t̄a ñoó? Tído viti iin ní kúu ñoo Jerusalén yó'o n̄i naka'ani ña dána'a ndo. Ta chínóo kuachi ndo ndu'u ña n̄i sa'ání ndú t̄a ñoó —kaá r̄a.

²⁹ Dá n̄i n̄andió né'e Pedro xí'ín dao ka apóstol ñoó to'on noo rá, ta kaá na xí'ín rá:

—Káni cháa kaan kueídó'o ndu choon sa'ándá Ndios, ndi'i, dá kee ndu choon sa'ándá t̄a. ³⁰ Tatá Ndios, na n̄i sa ndaño'o na sá'ano ve'á, noón kúu na n̄i danátaki Jesús, na n̄i sa'ání ndo'ó tá n̄i chirkaa ndó na ndika iin yíto. ³¹ Ta na yó'o kúu na n̄i chindaya'i mií Ndios, chi n̄i chikoo ñaá ná xoo kuá'a na. Ta n̄i ndee ñaá ná na kómí choon sata ñayuu, ta n̄i ndee ta'ani ñaá ná na dákaki ñaá. Díón, dá ná nandikó iní na Israel sa'á kuachi kée na, dá ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. ³² Ta ndu'u kúu na xí'o ndaa kuendá sa'a ndidaá ña yó'o. Ta na kúu Espíritu ii, na xí'o Ndios noó na seídó'o ñaá, noón ta'ani kúu na xí'o ndaa kuendá ña dión kíán —kaá na.

Di'a kua'an ña n̄i ka'an iin t̄a naní Gamaliel

³³ Tá n̄i seido'o ra to'on yó'o, kúu n̄i karyíi nda'o ra. Dá n̄i ka'án rá ka'ání ñaá rá. ³⁴ Dá n̄i ndakuíin ndichi iin t̄a fariseo né'e choon naní Gamaliel, ta kúu rá iin t̄a dána'a ley. Ta t̄a ndáya'i nda'o kúu rá noo ndidaá na ñoo ñoó. Dá n̄i sa'anda r̄a choon ña ná taó tóo ra apóstol ñoó sata vé'e.

³⁵ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i kaa r̄a xí'ín dao ka t̄a né'e choon ñoó:

—Ndo'ó, ta ñoo Israel, ka'i va'a ini ndo á va'a ni ká'an ndó kee ndó dión xí'in taa ñoo. ³⁶ Dá chi tá sata cháá, dá ni ndakuín iin taa naní Teudas. Ta ni chindaya'i ra mií rá, ta táto'on komi ciento kúu taa ni sa ndita xí'in rá. Tído ni sa'ání vá ñaá ná. Ta ni xita noo ndidaá kúu taa ni sa ndita xí'in rá. Ta kúu ni naá vá noo rá. ³⁷ Tá ni ndi'i, dá ni ndakuín iin taa Galilea naní Judas tein kuu ni nachikodó na ñoo yo kuu ná noo tuti taa né'e choon. Ta kúu kua'a ta'ani taa ñoo yo ni sa ki'in tá'an xí'in rá. Tído ni sa'ání ta'ani ñaá ná. Ta kúu ndidaá taa sa ndita xí'in rá ni xita noo kua'an. ³⁸ Sa'á ñoo ká'in xí'in ndó, o sa dáta'an ka ndo taa kaa, ta dáya ndo rá. Chi tá choon kée ra kúu ña'a taa o tá kían to'on ká'an taa oon, dá kían naá vá nooán. ³⁹ Tído tá kían ña'a Ndios, dá kían o kúu ta'on dánaá ndoán. Kaon koo ndó, chi oon ni ví naá ndo xí'in Ndios —kaá Gamaliel ñoo.

⁴⁰ Ta kúu ni nata'an va ini ra to'on ni ka'an Gamaliel ñoo. Dá ni kana tuku ra apóstol ñoo. Dá tá ni ndi'i ni kani ra sata ná xí'in chirrión, dá ni sa'anda ra choon noo ná ña ná dá'a ka ni ka'an na sa'a Jesús. Dá ví ni dayaa ñaá rá kua'an na.

⁴¹ Dá ni kankuei na noo ta né'e choon kua'an na. Tído kadij nda'o ini na, chi ni sonó Ndios ña ni ndo'o nio ná sa'a Jesús. ⁴² Ta ndidaá kuu ñó'o na dána'a na ini ve'e ño'o ká'ano, xí'in iin rá iin ve'e ñayuu, ta ko ní dánkoo ta'on na ña dána'a na sa'a Jesucristo.

Di'a ni kuu tá ni kaxi na kúu kuendá Jesús usa taa ña kane'e ra iin choon ká'ano

6 ¹ Ta tiempo daá ñoo ndúkua'a ka na kúu kuendá Jesús kua'an na. Kúu ni kasá'a na ká'an yú'u griego ká'an kuáchi na xí'in na ká'an yú'u hebreo. Chi kaá na ña ko xí'o ndúsá'ano na ña'a kasá'an na kuáan ká'an yú'u griego táto'on ki'o kánian ni'i ná iin rá iin kuu kuu.

² Ta ndin uxí uu apóstol ñoo ni nditúti ndidaá kúu na kúu kuendá Jesús. Dá ni kaa na xí'in ná:

—Ko vá'a ta'on ña kían chituu too ndu'u ña dána'a ndu to'on va'a Ndios, dá nono ndú ña kían dasá ndú ña'a kasá'an ñayuu. ³ Sa'á ñoo, ñani, va'a cháá ka ña ná kaxi ndó usa taa tein mií ndó xaan, ta ná kakuu ra taa ndíta ndaa xí'in Ndios noo ñayuu, taa ni nakutí xí'in Espíritu ii Ndios, taa ni nakutí ta'ani xí'in ña ndichí. Dá ki'o ndu choon yó'o noo rá kee ra, ⁴ dá kían ná o kátuu ndu ña ká'an ndu xí'in Ndios, ta ni ña dána'a ndu'u to'on na —kaá apóstol.

⁵ Ta kúu ndidaá vá ñayuu ñoo ni nata'an ini ña dión koo. Dá ni kaxi na iin taa naní Esteban, chi kándée ká'ano iní na Ndios, ta ni nakutí nio ná xí'in Espíritu ii. Ta ni kaxi ta'ani na Felipe, xí'in Prócoro, xí'in Nicanor, xí'in Timón, xí'in Parmenas, xí'in Nicolás, taa ñoo Antioquía, taa sa kandísa táto'on kándísa na ndéi Israel. ⁶ Dá ndáka na ndin usa taa ñoo ni

saa na noo apóstol. Dá ni chikodó ná ndá'a ná diní ná. Dá ni xika na ña maní noo Ndios sa'a ndin usa ña ñoó.

⁷ Ta kúu ni naka'ani cháá ka to'on va'a sa'a sato'o yo Jesús, sa'á ñoó ni ndukua'a na kúu kuendá Jesús ñoo Jerusalén. Ta kúu kua'a ta'ani ta duti ni kasá'á kándísa ña ndaa sa'a Jesús.

Di'a ni kuu tá ni tiin dao ña Esteban ndáka ra kua'an ra noó ta né'e choon

⁸ Kua'á ña maní ni kee Ndios xí'in Esteban, ta ni nakutí ná xí'in ndée Ndios, sa'á ñoó ni sa kandeé ná sa kee na kua'á nda'o ña ná'ano xí'in ña ndato tein ñayuu ndéi ñoo ñoó. ⁹ Ta kúu ni ndakuei dao ña ño'o ve'e noo náataka na Israel, ña ká'an xí'in ná, ve'e na ko ño'o ka tixi ndá'a iin sato'o, ta ni ndakuei ta'ani dao ra ñoo Cirene, xí'in ra ñoo Alejandría, xí'in ra kuendá Cilicia, xí'in ra kuendá Asia. Dá ni kasá'á rá ndátó'ón kuáchí ra xí'in Esteban. ¹⁰ Tído ko ní kandeé ta'on ra dátuu rá noo ká'an na, chí kómí ná ña ndichí kée Espíritu ií Ndios.

¹¹ Dá ni chiya'i ra dao ña ná ka'an ra ña ni seídó'o ra ká'an ndava'a Esteban sa'a Moisés, xí'in sa'a Ndios. ¹² Ta dión ni kee ra, dá ni nakuina vaa na ñoo xí'in ndidaá ta sá'ano, xí'in ndidaá ta dána'a ley. Dá ni natuu ra ni tiin ra Esteban. Dá ndáka ñaá rá ni saa ra noó ta né'e choon. ¹³ Dá ni chikata ra ña ká'an to'ón sa'a Esteban, dá kaa ra:

—Taa yó'o kúu ra ko sá tuu ta'on ra ña ká'an ndava'a ra sa'a ve'e ño'o ií yo, xí'in sa'a ley Moisés. ¹⁴ Chí ni seído'o ndu'u ká'an ra sa'a Jesús, ra ñoo Nazaret, ña roón kúu ra ko'on nakani ndi'i ve'e ño'o ká'ano yó, ta nadaon ra ña ni dankoo Moisés keeá —kaá ra.

¹⁵ Ta ndidaá ña ndéi noó tá'anda choon ñoó, tá ni sa nde'é rá noo Esteban, ta kúu ni xini ra ña ndato nda'o noo ná táto'on ndato noo iin ángel.

Di'a kua'an ña ni ka'an Esteban xí'in ta né'e choon

7 ¹ Dá ni ndato'ón ñaá ta duti mií noó:

—¿Á ña ndaa kúu ña ká'an ña káa sa'on?

² Dá ni kaa Esteban xí'in rá:

—Kueídó'o ndó ña ko'in ka'in xí'in ndó, ñani, ndo'ó, ta sá'ano viti. Na ndato nda'o kúu Ndios, ta ni na'a na mií ná noo tatá sá'ano yo Abraham tá ni sa io na chí nación naní Mesopotamia, tá ko ñá'a ko'on na koo na ñoo naní Harán. ³ Dá ni kaa Ndios xí'in ná: “Dánkoo ñoo noo ióon xaan, ta dánkoo ndidaá kúu tá'ón. Ta kua'an kooón noño'o ko'in na'i nooon.”

⁴ Dá ni keta na noño'o na Caldea kua'an na. Dá ni sa'an na ni sa io na ñoo naní Harán. Ta ñoó ni xi'i tatá na. Dá ndáka ñaá Ndios ni saa na noño'o yó'o noo ndéi yó viti. ⁵ Tído ni lú'u ta'on ño'o yó'o ko ní xí'o Ndios ni'i ná, ni noo kuein sa'a ná. Tído ni ka'an Ndios ña ki'o naan noo

mií ná xí'ín noó de'e na, xí'ín noó de'e ñání na, va'ará ko ñá'a kandeí de'e Abraham tiempo daá ñóó. ⁶ Ta ni ka'an ta'ani Ndios ña de'e ñání na xí'ín de'e díkó na kakuu na tukú kandeí nda'í iin ka ñoo. Ta kaño'o na tixi ndá'a na ñoo ñóó, ta kendava'a na xí'ín ná noo komi ciento kuia.

⁷ Ta ni kaa ta'ani Ndios di'a: "Ta yu'u kúú na keyíko sa'á na ñoo, na kendúsa xí'ín ñayuuí ña kechóon na noo ná. Tá ni ndi'i, dá kankuei ñayuuí kii na kandeí na noño'ó yó'o, ta yó'ó kandaño'o na yu'u."

⁸ "Tá ni ndi'i, dá ni kandoo Ndios xí'ín Abraham ña ta'anda ñíi ná xí'ín ndidaá de'e na, ta ñoo kían ná'a ña ni xi'o Ndios to'on na noo ná. Sa'á ñóó, tá ni sa io de'e Abraham ni sa naní Isaac, dá ni sa'anda na ñíi xí tá ni xino xi ona kuu. Dá tá ni sa io de'e Isaac ni sa naní Jacob, dá ni sa'anda ta'ani na ñíi xí. Ta dión ta'ani ni kee Jacob xí'ín ndin uxí uu de'e yíi na, tá'an na ni sa kuu ndin uxí uu tatá sá'ano yo.

⁹ "Tído sa'á ña u'u ini tatá sá'ano yo, sa'á ñóó ni díkó ná ñani ló'o na José noó ta Egipto. Tído ni sa io va Ndios xí'ín José, ¹⁰ ta ni chindeé ñaá ná noo iin rá iin tandó'ó ni sa ndo'o na. Ta ni kemáni ñaá ná, ta ni xi'o na ñaxintóni ndichí noo ná tá ni sa íin na noo Faraón, ta kúú rey Egipto. Dá ni xi'o ra choon ká'ano noo ná ña dándáki na Egipto, xí'ín ve'e mií rey ñóó.

¹¹ "Dá ni kasáa tama iin níi kúú kuendá Egipto xí'ín Canaán. Ta ni ndo'o nda'o níi ndidaá ñayuu. Sa'á ñóó ko níi ni'í na sá'ano ve'e yó ña keí ná. ¹² Tá ni ni'i tó'on Jacob ña ió tirió chí Egipto di'a, dá ni tanda'á ná de'e na, na sa kuu tatá sá'ano yo, ni sa'an na Egipto. Ta ña yó'o ni sa kuu ta'ándá mií noó ni sa'an na. ¹³ Dá tá ni sa'an na ta'ándá kúú uu, nda daá, dá ni kasto'on José xí'ín ñani na ndá yoo kúú ná. Dá ni kandaa ta'ani ini Faraón ndeí ni kixi José, ta ndá yoo kúú na ve'e na. ¹⁴ Dá ni sa'anda José choon noo ñani na ña ná no'o na nakuaka na tatá na Jacob xí'ín ndidaá kúú na ve'e na, dá ná kasaa na Egipto. Ta ni sa kúú ná oni diko sa'on ñayuu.

¹⁵ "Ta dión ni kuu. Dá ni kasáa Jacob xí'ín ndidaá na ve'e na kandeí na Egipto. Ta ñóó ni sa io Jacob nda noó ni xi'i na. Ta ñóó ta'ani ni xi'i tatá sá'ano yo. ¹⁶ Tído ni sa'an na ñoo yo ni dandúxi na lásá na iin ñoo naní Siquem ini iin káo, ña ni xiin Abraham noó de'e iin ta ñoo Siquem ni sa naní Hamor.

¹⁷ "Dá tá sa kua'an xinkoo to'on ni xi'o Ndios noo Abraham, kúú sa ni ndukua'á nda'o na ve'e yó ndeí Egipto, ¹⁸ nda rá ni kasá'á dándáki iin ka rey Egipto. Ta ko ná'a ta'on ra sa'á ña va'a ni kee José ñoo ñóó. ¹⁹ Sa'á ñóó ni kasá'á rá danda'í ra na sá'ano ve'e yó, ta ni kendava'a ra xí'ín ná, ta ni kendúsa ra xí'ín ná ña ná kata ndava'a na de'e yíi kuálí ná, ta duú ni kaki, dá ná kuu xi.

²⁰ "Ta mií tein kuu daá ñóó ni kaki Moisés. Ta ni sa kuu xi iin taleé ñóchí káa noo Ndios. Ta ni xito va ñaá na ve'e xi oni yoo. ²¹ Tído ni

dakána ñaá ná táto'on nī ta'andā choon. Ta kúú mií de'e di'í Faraón nī naki'in ñaá. Ta nī dakuá'ano ñaáán táto'on de'e miían. ²² Ta kúú nī dakuá'a Moisés ndidaá ña ndichí dakuá'a na Egipto. Ta ndichí na xí'ín to'on ká'an na, ta kándéé ná kée na ndá choon kúú mií vá.

²³ 'Tá nī xinkoo Moisés uu diko kuia, dá nī chikaa ini na ko'on na koto ni'ini na na ñoo na, na Israel ndéi Egipto. ²⁴ Dá tá nī xini Moisés ña kéndava'a iin ra Egipto xí'ín iin ta ñoo na, dá nī chindeé ñaá ná. Kúú nī sa'ání vá ñaá ná sa'á ña nī kéndava'a ra xí'ín iin ra ñoo na. ²⁵ Chī nī ka'án ná ña kandaá ini na ñoo na ña mií Ndios kúú na nī kaxi ñaá kua'an na chindeé ñaá ná, dá kankuei na tixi ndá'a ra ñoo ñoo. Tído ko ní kandaá ta'on ini na ñoo na ña dión kíán.

²⁶ 'Tá nī kasandaá iin ka kuu, dá nī xini Moisés ña ndéi uu taa Israel naá tá'an mií rá. Dá nī ka'án ná nachindei va'a ñaá ná, chī nī kaa na xí'ín rá: "Iin ñani kúú vá ndo'ó. ¿Ndiva'a dár'u'u tá'an ndó?", kaá na.

²⁷ Dá nī chituu taa kéndava'a xí'ín ñani ra ñoo noo ká'an Moisés. Dá nī kaa ra xí'ín ná: "¿Ndá yoo nī chikani yo'ó kakuuón iin ta sa'ándá choon noo ndú'u o iin taa keyíko sa'á ndu'u?" ²⁸ ¿Á kóni ta'ani yo'ó ka'ánóon yu'u táto'on nī keeón nī sa'ánóon iin ta Egipto koni?", kaá ra xí'ín ná.

²⁹ Tá nī seido'o Moisés ña nī ka'an ra dión, kúú nī xino na kua'an xiká ná nda noo naní Madián. Ta ñoo nī sa io na nī sa kuu na iin ta tukú. Ta ñoo ta'ani nī sa io uu de'e na.

³⁰ 'Dá tá nī ya'a uu diko ka kuia, dá nī na'a noo iin ángel tein ño'ó ita kánkuei tein iin yitó táka ló'o íin noo kúú noño'ó ichí sa'a yúku naní Sinaí. ³¹ Ta kúú nī naá vá ini Moisés tá nī xini na ña dión kúu. Dá nī natuu yati na kande'é va'a na. Ta kúú ñoo nī seido'o na nī ka'an tachi sato'o yo Ndios: ³² "Yu'u kúú Ndios, na nī sa ndaño'o na sá'ano ve'ón, chī yu'u kúú Ndios noo Abraham, ta yu'u kúú Ndios noo Isaac, ta yu'u kúú Ndios noo Jacob", kaá Ndios xí'ín ná. Ta nī kasá'á ndéi Moisés ña nī yu'ú na. Ta kúú ko ní xí'o ndeé ka iní na kande'é ná. ³³ Dá nī kaa sato'o yo Ndios xí'ín ná: "Taó ndisa ño'o sa'on, chī ño'o ii kíán séin ni'ínón xaan. ³⁴ Miían ndaa kuiti kíán xiní yu'u ña nda'í nda'o ndó'o nío ñayuu ndéi na Egipto. Ta miían ndaa seídó'i ña nda'í nda'o ndéi'i na. Sa'á ñoo nī kasáai dákakii na. Ta viti nakíi yati cháá ka, chī tanda'á yu'u yo'ó ko'on ñoo Egipto", kaá Ndios xí'ín Moisés.

³⁵ 'Ta Moisés yó'o kúú na sa nī kuño'ó vá ñayuu ñoo, chī di'a nī kaa na xí'ín ná: "¿Ndá yoo nī chikani yo'ó ña kakuuón iin ta sa'ándá choon noo ndú'u o iin na keyíko sa'á ndu'u?", kaá na. Tído mií Ndios kúú na nī tanda'á Moisés ña kakuu na iin na sa'ándá choon, ta kakuu na iin na dákaki ñayuu ñoo xí'ín ndá'a ángel, tá'an na nī na'a noo tein yitó táka ló'o ñoo.

³⁶ 'Chī Moisés yó'o kúú na nī taó xoo na sá'ano ñoo yo Egipto, chī kua'á nda'o ña ndato xí'ín ña ná'ano nī kee na noo na Egipto. Ta nī

sa'anda dao na taño'o naní Taño'o Kua'á. Ta sa kee ta'ani na ña ná'ano tein uu diko kuia noo kúú noño'ó ichí. ³⁷ Ta mií Moisés yó'o kúú na ni ka'an di'a xí'in na Israel: "Ta mií sato'o yo Ndios kúú na ki'o ña kana iin profeta tein mií ndó, dá kasto'on ná xí'in ndó to'on ni ka'an mií Ndios xí'in ná, táto'on ki'o kée yu'u. Ta kueídó'o ndó ndidaá kúú ña ka'an na xí'in ndó." ³⁸ Tá Moisés yó'o kúú na ni sa kaa tein na sá'ano ve'e yó noo kúú noño'ó ichí ñoó, ta ni ndat'ón ná xí'in ángel ni kii noo Ndios dini yuku naní Sinaí. Ta ñoó ni ni'i ná to'on Ndios, ña xí'o ña kataki yo. Dá ni xi'o naan noó na sá'ano ve'á, dá ni naya'an noo yóó.

³⁹ Tído ko ní xíin ta'on na sá'ano ve'á kueídó'o na ña ká'an Moisés, ta ni kuñó'ó ñaá ná. Ta ñó'o ini na nandió kuéi na ñoo Egipto. ⁴⁰ Sa'á ñoó ni kaa na xí'in Aarón: "Kava'a ní dao ka ndios, dá ná kandaka na yó no'o Egipto, chi xini ndí kían ni ndo'o Moisés, tá'an na ni taó yó Egipto, dá vei yó yó'o." ⁴¹ Dá ni kava'a ñayuu ñoó iin yoko kaa táto'on kaa iin chikerró. Dá ni doko ná kiti ndáka na nooán, ta ni sa ndei dii ná ni keká'ano na yoko, ña ni kava'a na xí'in ndá'a mií ná.

⁴² Sa'á ñoó ni dayáa ndá'a ñaá Ndios, ta ni nak'i'o ñaá ná noó ña kini. Sa'á ñoó ni kasá'á ná ndáño'o na tiñoó ñó'o induú, chi di'a kua'an ña ni taa iin profeta sa'á ña ni ka'an Ndios:

Ndo'ó, na ndéi Israel,

¿á noo yú'u va ni doko ndo'ó kiti ndáka ndó tein uu diko kuia ni sa ndei ndó noño'ó ichí ñoó?

⁴³ Koó, di'a ni doko ndo rí noó yoko, chi ni sa ne'e ndó ve'e ño'o ñii kuendá yoko naní Moloc

xí'in iin ka ve'e ño'o kuendá yoko kúú tiñoó naní Refán.

Ta ña yó'o kúú ña ni kava'a ndó xí'in ndá'a mií ndó, dá ni sa ndaño'o ndóan.

Ta sa'á ña ni kee ndó dión, sa'á ñoó tanda'á yu'u ndo'ó ko'on xíká cháa ka ndo o duú ñoo Babilonia.

Dión kaá to'on ni taa profeta.

⁴⁴ Ta sa komí na sá'ano ve'e yó ve'e ño'o ni kava'a xí'in ñii, tá'an ña ná'a ña ió Ndios xí'in ná, nani ni sa ndei na noño'ó ichí ñoó. Ta ve'e ño'o yó'o kían kaa táto'on ki'o ni sa'anda Ndios choon, chi ni kava'an táto'on ki'o kaa rá ió ña ni na'a Ndios noo Moisés dini yuku. ⁴⁵ Dá ni natiin de'e na sá'ano ve'e yó ve'e ño'o yó'o. Ta né'e naan ni sa na xí'in José noño'ó na tukú. Dá ni kandeé ná ni keña'a na ñó'o yó'o, chi mií Ndios ni taó ñayuu ni sa ndei yó'o kua'an na. Ta ki'o dión ni sa kían ve'e ño'o ni kava'a xí'in ñii nda tiempo ni sa dandáki rey David.

⁴⁶ Ta na yó'o kúú na ni natiin kua'á ña maní noo Ndios, sa'á ñoó ni xika na ña kían kava'a na iin ve'e ño'o ná noo keká'ano ñayuu Ndios, na ni sa ndaño'o tatá sá'ano yo Jacob. ⁴⁷ Tído rey Salomón, na sa kuu de'e rey David, noón kúú na ni kava'a iin ve'e ño'o ná. ⁴⁸ Tído na kómí

ndidaá choon kō ió ta'on na ini ni iin ve'e ño'o nī kava'a ndá'a taa, chí iin profeta nī taa ña nī kaa Ndios di'a:

⁴⁹ Induú va kúu noo ió yu'u dándákii, ta noño'o yó'o kúu noo ndíta sa'í.

Sa'á ñoó, ¿ndi koo ví ve'e kava'a ndó koo yu'u, ká'an ndó?, kaá sato'o yo Ndios.

Ta, ¿ndi koo iin ve'e kava'a ndó noo kooi náni'i ndééí, ká'an ndó?

⁵⁰ ¿Á kō ná'a ta'on ndó ña mií vá yu'u kúu na nī kava'a ndidaá kúu ña'a ió ñayuú yó'o?

Dión kaá sato'o yo Ndios —kaá Esteban.

⁵¹ Dá nī kaa ta'ani Esteban xí'in taa ñoó:

—Tído ndeé nda'o to'on ndó, ta káxí nda'o níō ndo, ta na dó'ó nda'o kúu ndó. Daá kuití vá kō kóni ndo kee ndó ña kóni Espiritu iī Ndios, chí tátō'on kī'o nī sa kee na sá'ano ve'e ndó, kī'o dión kée iī vá ndó. ⁵² Chí, ¿ndi kaa iin profeta kō ní kéndava'a na sá'ano ve'e ndó xí'in? Nī sa'ání ná ndidaá profeta, na nī sa ka'an ña kii iin na ndaa noo Ndios. Ta miían ndaa nī kixi na, tído nī naki'o ñaá ndó noo ndá'a tã kini, ta nī sa'ání ñaá ndó. ⁵³ Ta va'ará nī natiin túu ndó ley Ndios noo ángel nī kii induú, tído kō ní seídó'o ta'on ndoan.

Di'a nī kuu tá nī xī'i Esteban

⁵⁴ Tá nī seido'o taa né'e choon to'on yó'o, kúu nī karyíí nda'o ra, ta nī chichi tá'an no'o ra, chí nī xido nda'o ini ra sa'á ña nī ka'an Esteban.

⁵⁵ Tído nī nakutí Esteban xí'in Espiritu iī Ndios. Ta nī sa nde'é ná chí induú. Ta nī xini na ña ndato oon ví náye'e ndaa noo ió Ndios, ta iin Jesús xoo kuá'a na. ⁵⁶ Dá nī kaa Esteban:

—Kande'é ndó, chí ndé'í ña nóno induú kaa. Ta na nī nduu taa ñayuú yó'o iin na xoo kuá'a tatá Ndios —kaá na.

⁵⁷ Ta kúu nī sadi ndidaá taa ndéi ñoó do'o ra. Ta kúu nī'i nda'o nī kasá'a káyu'ú rá. Dá nī ndao ni'ini ra nī tiin ra Esteban. ⁵⁸ Dá nī taó ñaá rá nda yu'ú ñoo, dá ka'ání ñaá rá xí'in yuu. Ta ra chínóo kuachi Esteban nī chindei ra dá'on rá noo iin tayíí naní Saulo. ⁵⁹ Ta xí'in tein kóon ñaá rá yuu, kúu nī kasá'a Esteban ká'an na xí'in Ndios, ta kaá na:

—Tatá Jesús, naki'in va'a ní níóí.

⁶⁰ Dá nī sa kuíin xití ná. Ta kúu nī'i nda'o nī káyu'ú ná, ta kaá na:

—Tatá Jesús, o sa kékuendá ní kuachi yá'a taa yó'o kée ra xí'in yu'u —kaá na.

Dá tá nī ndi'i nī ka'an na dión, dá ví nī xī'i na.

Di'a nī kuu tá nī kasá'a Saulo kéndava'a ra xí'in na kúu kuendá Jesús

8 ¹ Ta nī nata'an va ini Saulo ñoó ña nī sa'ání rá Esteban. Ta mií kuu dáá ñoó nī kasá'a kéndava'a ñayuu xí'in na kúu kuendá Jesús ndéi

ñoó Jerusalén. Sa'á ñoó ni xita noo ndi'i na kua'an na kandeí na dao ka ñoo ñó'o chí kuendá Judea di'a xí'in kuendá Samaria. Ta sava'a na kúu apóstol va ni kandoo ndéi ñoo Jerusalén. ² Tído ndéi dao ka taa ndíta ndaa noo Ndios, ta roón kúu ra ni sa'an ni dandúxi Esteban. Ta nda'í ni saki ra sa'a ná. ³ Ta tein kuu dáá ñóo ni kasá'a Saulo kéndava'a ra xí'in na kúu kuendá Jesús. Kúu ni xionoo ra tá ve'e tá ve'e taó ra taa xí'in ñá'a, ta ñó'o ñaá rá kua'an na ve'e kaa.

Di'a ni kuu tá ni daná'a Felipe to'on va'a Jesús chí kuendá Samaria

⁴ Ta ñayuu ni kankuei ñoo Jerusalén kua'an dao ka ñoo, noón kúu na ni kasá'a dána'a to'on va'a Jesús noó ñayuu ndéi ndidaá kúu xían noó ni ki'in na kua'an na. ⁵ Dá ni ki'in ta'ani iin taa naní Felipe kua'an ra iin ñoo ká'ano nákaa chí kuendá Samaria di'a, ta ni kasá'a rá kasto'on ra xí'in ñayuu sa'a Cristo, na dákaki ñaá. ⁶ Ta ni nataka kuá'a ñayuu. Ta ndino'o ini na ni seídó'o na ña ni daná'a Felipe, chi ni xini na ndidaá ña'a ndato ni kee ra. ⁷ Chi kuá'a nda'o ñayuu ñó'o espíritu kini ni nduva'a, ta ni'i nda'o ni kayu'ú espíritu kini ñoo, dá ni kankuei ña kua'an ini na. Ta kuá'a ñayuu ni natí sa'a xí'in na ko kuú kaka va'a ni nduva'a. ⁸ Sa'á ñoó ni kadii nda'o ini ñayuu ndéi ñoo.

⁹ Ta ñoo ñoo ió ta'ani iin taa naní Simón, ta sa na'á vá xionoo ra kétadí ra xí'in na ñoo ñoo. Ta danda'í ra ñayuu ndéi ñoo, chi kée ra mií rá ña kúu rá iin taa ndaya'i. ¹⁰ Ta ndidaá ñayuu seídó'o va'a ña ká'an ra, nda na kuálí cháa ka xí'in nda na sá'ano cháa ka, ta kaá na ña mií Ndios ni xi'o choon ká'ano ñoo noo rá. ¹¹ Ta kándisa ñayuu ñoo ña ká'an ra, chi sa na'á nda'o xionoo ra danda'í ñaá rá xí'in ña tadí kée ra. ¹² Tído tá ni daná'a Felipe noo ná to'on va'a sa'a ndi koo ndu'u na tixi ndá'a Ndios, kúu ni kandísa naan, ta ni kandísa ta'ani na ña ni daná'a ra sa'a Jesucristo. Sa'á ñoó kuá'a nda'o taa xí'in ñá'a ni sodó ndúta. ¹³ Ta kúu ni kandísa ta'ani Simón ñoo. Dá tá ni ndi'i ni sodó ndúta rá, kúu ni kasá'a rá xionoo ra xí'in Felipe. Ta kúu naá vá iní ra xiní ra ña ndato xí'in ña ná'ano kée Felipe.

¹⁴ Tá ni ni'i tó'on na kúu apóstol ndéi ñoo Jerusalén ña kuá'a ñayuu ndéi kuendá Samaria ni kandísa to'on Ndios, dá ni tanda'a ná Pedro xí'in Juan kua'an na ñoo. ¹⁵ Dá tá ni saa na ñoo ñoo, dá ni xika na ña maní noo Ndios sa'á ñayuu ñoo, dá ná natiin na Espíritu ií Ndios, ¹⁶ chi ni iin tó'ón ná ko ñá'a natiin Espíritu ií Ndios, chi ni sodó ndúta óon va na xí'in kuu Jesús. ¹⁷ Dá ni chinóo Pedro xí'in Juan ndá'a ná dini ñayuu ni kandísa ñoo, ta kúu ni natiin na Espíritu ií Ndios.

¹⁸ Tá ni xini Simón ña ni natiin ñayuu ñoo Espíritu ií Ndios tá ni chinóo apóstol ñoo ndá'a ná dini ná, dá ni ka'án rá ki'o ra di'ón noo ná, ¹⁹ chi ni kaa ra:

—Dikó ta'ani ndo'ó choon né'e ndó xaan noo yú'u. Dá kían, tá ná chinóo yu'u ndá'í diní ndi ndáa mií ñayuu, ta kúú ná natiin ta'ani na Espíritu ií Ndios —kaá Simón.

²⁰ Dá ni kaa Pedro xí'ín rá:

—Kua'án yo'ó naá nduúon xí'ín di'ón xaan, chí ká'án yo'ó ña xí'ín di'ón kuu kuiión ña xí'o oon Ndios noó ñayuu. ²¹ Ni lú'u ví kuendá yo'ó, ni tá'í yo'ó koó noo choon kée ndu'u yó'o chí kọ íin ndaa ta'on nímon noo Ndios. ²² Kua'án nandikó inóon sa'a ña kini kéeón xaan. Ta kueí nda'í noo Ndios, dá ndá ndi kuu ku'u ká'ano ini na sa'á kuachi nákani inon xaan. ²³ Chí kátóni ini yu'u ña ni chití yo'ó xí'ín ña u'u inon. Ta ndadí toon yo'ó nákaaon tixi ndá'a ña kini —kaá na.

²⁴ Dá ni kaa Simón:

—Kueí nda'í ndo noo sato'o yo Ndios sa'a yú'u, dá ná o ndó'i tá'an ña kaá ndo vei ndo'i —kaá ra.

²⁵ Dá tá ni ndi'i ni daná'a Pedro xí'ín Juan noó ñayuu ñoó sa'á to'on va'a Ndios, dá ni ki'in na íchi kua'an na xí'ín Felipe. Dá ni kasá'á ná dána'a na to'on va'a ñoó noo ndidaá kúú ñayuu ndéi ñoo ñó'o chí kuendá Samaria ñoó. Tá ni ndi'i, dá ni nandió kueí na ni nasáa na ñoo Jerusalén.

Di'a ni kuu tá ni daná'a Felipe sa'á to'on va'a Jesús noo iin taa ni kii nación Etiopía

²⁶ Tá ni ndi'i yó'o, dá ni ka'an iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios xí'ín Felipe:

—Ndakuiin, ta ki'in íchi ña kua'an chí sur Jerusalén di'a, ña kua'an nda ñoo Gaza. Ta íchi ñoó kían yá'a kua'an noo kúú noño'ó íchí —kaá na.

²⁷ Dá ni ndakuíin Felipe. Dá ni kee ra kua'an ra. Ta kúú íchi noó kua'an ra ñoó ni naki'in tá'an ra xí'ín iin taa nación Etiopía. Ta kúú rá iin taa o kúu kandeí de'e. Ta kúú rá iin taa kéchóon noo iin ná'a naní Candace, ña kúú reina nación Etiopía, chí né'e va'a ra di'óan. Ta ni sa'an ra ñoo Jerusalén ni sa ndaño'o ra Ndios. ²⁸ Ta kúú ni nandió koo ra kua'an nó'o rá. Ta ío ra noo carreta, kiró ñó'o kueí. Ta ká'i ra tuti ni taa profeta Isaías. ²⁹ Dá ni kaa Espíritu ií Ndios xí'ín Felipe:

—Natuu yati kua'án ni'on carreta kaa —kaá na.

³⁰ Dá ni kankono Felipe ni natuu yati ra noó kua'an ra. Kúú ni seido'o ra ña ká'i taa ñoó noo tuti ni taa profeta Isaías. Dá ni ndato'ón ñaá Felipe:

—¿Á kátóni ini ní ndí kóni kaa ña ká'i ní xaan?

³¹ Dá ni kaa taa ñoó:

—¿Ndi kee yu'u kandaá ini ña ká'an tá kọ íin ta'on nakani xí'ín yu'u?

Dá n̄i ka'an r̄a xí'ín Felipe ñ̄a ná kaa ra noo carreta, ta ná kakoo dáó rá xí'ín rá. ³² Ta ká'i ra tuti īi Ndios noo ká'an di'a:

Táto'on k̄i'o ndáka ra iin léko kua'an r̄i noó t̄aa sa'ání r̄i, k̄i'o dión n̄i kee ra xí'ín ná.

Táto'on k̄i'o tádi iin léko dátá r̄i, k̄i'o dión n̄i kee na, chí n̄i iin tó'ón to'on k̄o ní ká'an n̄a chindeé ná mií ná.

³³ Ta n̄i kenoo ñ̄aá t̄aa, ta k̄o iin ta'on ní k̄éyiko ndaa sa'a ná.

Sa'a ñ̄oo, ¿ndá yoo kuu nakani sa'a de'e na?

Chí n̄i sa'ání ñ̄aá ñ̄ayuu, dá ná o koo k̄a n̄a ñ̄ayuú yó'o.

³⁴ Dá n̄i ndato'ón t̄aa ñ̄oo Felipe, ta kaá r̄a:

—Kee ní ñ̄a man̄i nakani ní xí'ín yu'u. ¿Ndá sa'a n̄i ka'an profeta yó'o? ¿Á n̄i ka'an n̄a sa'a mií ná, o n̄i ka'an n̄a sa'a iin k̄a t̄aa?

³⁵ Dá n̄i nakani Felipe ndi kóni kaa to'on kaa noo tuti īi yó'o. Xí'ín sa'a to'on yó'o, dá n̄i kasá'á rá dána'a r̄a noo rá sa'a to'on va'a Jesús. ³⁶ Dá n̄i saa r̄a iin xían noo ñ̄o'o takuií noo yá'a ra kua'an r̄a ñ̄oo. Dá n̄i kaa t̄aa Etiopía ñ̄oo xí'ín Felipe:

—Yó'o ñ̄o'o takuií. ¿Á o kúu ta'on kodo ndúta yu'u yó'o?

³⁷ Dá n̄i kaa Felipe xí'ín rá:

—Tá kandeé iní ní Jesús xí'ín ndinoo ini nío ní, dá kían kuu va.

Dá n̄i kaa t̄aa ñ̄oo:

—Kándísai ñ̄a Jesucristo kúu de'e Ndios —kaá r̄a.

³⁸ Dá n̄i sa'anda r̄a choon ñ̄a ná kakuiin carreta ñ̄oo. Dá n̄i noo ndi nduú r̄a noo ñ̄o'o takuií ñ̄oo. Dá n̄i dakódo ndúta ñ̄aá Felipe. ³⁹ Tá n̄i ndi'i n̄i kankuei ra noo takuií ñ̄oo, ta kúu n̄i ndañó'ó ni'ini va Felipe n̄i kee Espíritu sato'o yo Ndios. Ta kúu k̄o ní xiní k̄a ñ̄aá t̄aa ñ̄oo. Ta kádi nda'o ini r̄a kua'an r̄a íchi ñ̄oo. ⁴⁰ Kúu n̄i kasandaá Felipe iin ñ̄oo naní Azoto. Ta n̄i ya'a ra iin rá iin ñ̄oo sá xíka ra kua'an r̄a, ta sá kásto'on r̄a xí'ín ñ̄ayuu ñ̄oo sa'a to'on va'a Jesús kua'an r̄a. Dá n̄i saa r̄a ñ̄oo naní Cesarea.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduu Saulo kuendá Jesús

9 ¹ Ta ká'an īi vá Saulo ñ̄a ka'ání rá n̄a kúu kuendá sato'o yo Jesús. Kúu n̄i sa'an r̄a noo nákaa t̄a duti mií noo. ² Dá n̄i xika r̄a ñ̄a k̄i'o ra tuti kane'e ra ko'on r̄a ve'e noo nátaaka n̄a Israel ndéi ñ̄oo Damasco, ta tuti ñ̄oo ká'an ñ̄a kómí rá choon tiin ra t̄aa xí'ín ñ̄a'a ndíko íchi Jesús ko'on n̄a ve'e k̄aa ñ̄oo Jerusalén.

³ Dá n̄i kee ra kua'an r̄a ñ̄oo Damasco ñ̄oo. Tído tá n̄i kasandaá yati ra ñ̄oo ñ̄oo, kúu iin kuití vá n̄i naye'e ndaa noo kua'an r̄a n̄i kee iin ñ̄o'o n̄i kii induú. ⁴ Ta kúu n̄i kankao va ra noñó'o. Dá n̄i seido'o ra tái n̄i ka'an iin ñ̄ayuu:

—Saulo, Saulo. ¿Ndiva'a xionoo yo'ó kéndava'ón xí'ín yu'u?

⁵ Dá n̄i ndato'ón ñ̄aá rá:

—¿Ndá yoo kúú mií ní, tatá?

Dá nì kaa nà:

—Yu'u kúú Jesús, nà xionoo yo'ó kéndava'a xí'ón. Tído kéeón xí'ín miíón táto'on kì'o kée iin chee tá chísá'á rí dinì karochá, ta dár'u'u rí mií rí.

⁶ Ta kúú nda ndéi nino oon va Saulo chí nì yu'ú ra, dá kaá ra:

—¿Ndí kían keei kóni ní, tatá?

Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndakuiin ndichi, ta kua'án ku'u ñoo ká'ano káa, dá káa ná kasto'on na xí'ón ndí kían kánian keeón —kaá nà.

⁷ Ta taa kua'án xí'ín Saulo ñoo, kúú nì naá vá iní ra ndíta ra, chí nì seido'o ta'ani ra nì ka'án iin ñayuu, tído kò íin ta'on ní xiní ra. ⁸ Dá nì ndakuíin ndichi Saulo. Tído tá nì ka'án rá kande'é rá, kò ní kúu ka, chí nì kukuaa va ra. Dá nì natiin ndaa ñaá taa kua'án xí'ín rá ñoo, dá ndáka ñaá rá nì saa ra ñoo Damasco. ⁹ Ta ñoo nì sa io ra oni kuu. Ta kò túu noo rá, ta kò ní sásá'an ra, ta kò ní xí'i ra takuíi.

¹⁰ Ta ñoo Damasco ñoo ió iin taa kúú kuendá Jesús naní Ananías. Ta nì na'a noo sato'o yo Jesús noo ná, ta nì kaa nà xí'ín ná:

—iAnanías!

Dá nì kaa Ananías:

—Yó'o nákaai, tatá.

¹¹ Dá nì kaa sato'o yo Jesús:

—Ndakuiin ndichi, ta kua'án kíi keí naní keí Ndaa. Tá nì saon ve'e iin taa naní Judas, dá ndato'ón sa'a iin taa nì kaki ñoo Tarso naní Saulo, chí ñoo ió ra ká'án ra xí'ín. ¹² Chí nì xì'oi ña nì xini ra iin taa naní Ananías, ta ku'u ra chinóo ra ndá'a rá dinì rá, dá ná natuu tuku noo rá.

¹³ Dá nì kaa Ananías:

—Tatá, kua'á nda'o ñayuu nákani xí'ín yu'u sa'á taa ñoo, ña xionoo ra kéndava'a ra xí'ín ñayuu mií ní ndéi ñoo Jerusalén. ¹⁴ Ta viti nì kasáa ra ñoo yó'o. Ta né'e ra choon nì xì'o ta duti saku'a'a ña tiin ra ndidaá kúú ñayuu nákonì ña kúú ní sato'o nà ko'on nà ve'e kaa.

¹⁵ Dá nì kaa sato'o yo Jesús:

—Kua'án, chí mií vá yu'u nì kaxi taa ñoo ña kane'e ra to'in dána'a ra noo ñayuu kò kúú nà Israel, xí'ín noo rey, xí'ín noo nà Israel. ¹⁶ Ta ko'in dána'i noo rá ña kánian ndo'o naní níó rá sa'a yú'u —kaá nà.

¹⁷ Dá nì kee Ananías kua'án nà. Dá nì saa nà ve'e noo ió Saulo, kúú nì ku'u na nì chinóo na ndá'a ná dinì rá. Dá nì kaa nà:

—Ñani Saulo, mií sato'o yo Jesús, nà nì na'a noo noo yo'ó íchì noo veín yó'o, noón kúú nà nì tanda'á yu'u veii, dá natuu nooon, ta nakutón xí'ín Espíritu ij Ndios —kaá nà.

¹⁸ Ta kúú vití'ón di'a va nì kuei ña ndáa táto'on ndáa ta'i tiyaká nduchí nóo Saulo. Ta kúú nì natuu noo rá. Dá ví nì ndakuíin ndichi ra. Dá nì

sa'an ra ni sodo ndúta rá. ¹⁹ Dá tá ni ndi'i ni sasá'an ra, kúú ni naní'i ndéé vá rá. Ta ni sa io ra dao kuú xí'ín na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Damasco ñoo.

Di'a ni kuu tá ni dána'a Saulo to'on va'a Jesús ñoo Damasco

²⁰ Ta ni ndi'i, dá ni kasá'a Saulo dána'a na sa'a Cristo Jesús ini ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo, chi kaá na ña Jesús kúú de'e Ndios. ²¹ Ta kúú ni kasá'a naá vá iní ndidaá kúú ñayuu seídó'o na ña dána'a Saulo, ta kaá na:

—¿Á o dúú taa káa kúú ra kéndava'a xí'ín na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén? Ta, ¿á o dúú ra káa ta'ani kúú taa ni kasáa yó'o tiin ra na kúú kuendá Jesús, ta kandaka ñaá rá ko'on ra naki'o ra noo ndá'a ta duti saku'a? —kaá na.

²² Tído ví'í ka ví ni ndundeé iní Saulo dána'a na sa'a Jesús, ta ko ní'i ta Israel ndéi ñoo Damasco ndí kían ka'an ra xí'ín Saulo, dá chi ni xi'o na ña ni kanda ini ra ña miñan ndaa ndisa Jesús kúú Cristo, na dákaki ñaá.

²³ Kúú sa ku'a nda'o kuú ni ya'a, dá ni kandoo taa Israel ña ka'ání rá Saulo. ²⁴ Tído ni ni'i tó'on na sa'a ña ni kandoo ra kee ra. Ta nduú ñoo ndéi ra ndáti ra keta na yé'é noo kondu'u na ñoo Damasco, dá ka'ání ñaá rá, ká'án rá. ²⁵ Sa'a ñoo tá ni kuaá, dá ni danoo na kúú kuendá Jesús Saulo ini iin tiyika ká'ano sata nao ndadí ñoo ñoo. Dá ni kee na kua'an na.

Di'a ni kuu tá ni sa Saulo ñoo Jerusalén

²⁶ Dá tá ni sa Saulo ñoo Jerusalén, dá ni ka'án ná naki'in tá'an na xí'ín na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. Tído ndidaá vá ná yu'ú xiní ñaá, chi ko kándia na ña miñan ndaa ni nduu Saulo kuendá Jesús. ²⁷ Dá ni kee Bernabé ndáka ñaá ná kua'an na noo ndéi na kúú apóstol. Dá ni nakani na ña ni xini Saulo sato'o yo Jesús íchi kua'an ñoo Damasco. Ta ni nakani ta'ani na ña ni ka'an Jesús xí'ín ná íchi ñoo. Ta ni kasto'on ta'ani na xí'ín ñayuu ñoo ña ko ní yu'ú ta'on Saulo dána'a na sa'a Jesús noo ñayuu ndéi ñoo Damasco ñoo. ²⁸ Dá ni kandoo Saulo ni sa io na xí'ín apóstol ñoo Jerusalén. Ta sa xionoo na xí'ín ná. ²⁹ Ta ko yu'ú ta'on Saulo kanoo na kasto'on na xí'ín ñayuu sa'a sato'o yo Jesús. Ta dándichi tá'an na xí'ín ta Israel ká'an yú'u griego. Tído ka'ání vá ñaá rá kóni ra. ³⁰ Dá tá ni katóni ini dao ka na kúú kuendá Jesús ña ki'o dión kóni ra kee ra, dá ni kee na ndáka na Saulo kua'an na nda ñoo Cesarea. Ta ñoo ni tanda'a ñaá ná kua'an nó'o ná ñoo Tarso.

³¹ Ta kúú ndéi va'a va ndidaá na kúú kuendá Jesús ndéi iin ní kúú kuendá Judea, xí'ín Galilea, xí'ín Samaria. Ta sá'ano cháa ka na kua'an na xí'ín to'on Ndios. Ta yu'ú nío ná sato'o yo Ndios. Ta ni ndukua'a ná, ta ni sisa cháa ka na xí'ín ña kándisa na kée Espíritu i Ndios.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a iin taa naní Eneas

³² Ta noo xíonoo Pedro xíto ni'ini na ndidaá na kúú ñayuu Ndios ndéi iin rá iin ñoo, ta kúú ñoo ni kasandaá na noo ndéi na kúú kuendá Jesús ñoo naní Lida. ³³ Ta ñoo ni naní'i ná iin taa naní Eneas. Ta sa io ona va kua kándu'u rá noo xíto, chi ni natíi sa'a rá. ³⁴ Dá ni kaa Pedro xí'ín rá: —Eneas, Jesucristo kúú na nduva'a yo'ó. Ndakuiin ndichi, ta natuú xiton.

Ta kúú ni nakuin ndichi ra. ³⁵ Tá ni xini ñayuu ndéi ñoo Lida ñoo xí'ín ñoo naní Sarón ña ni nduva'a ta kú'u ñoo, kúú ni nduu ta'ani na kuendá sato'o yo Jesús.

Di'a ni kuu tá ni natakí iin ñá'a naní Dorcas

³⁶ Ta ñoo naní Jope ió iin ñá'a kúú kuendá Jesús naní Tabita. Ta xí'ín to'on griego naníán Dorcas. Ta kúú kua'á nda'o ña va'a sa keeán, chi sa chindeeán ñayuu kúnda'í. ³⁷ Ta tein kuu dáá ñoo ni kasá'á kú'an. Ta kúú ni xi'i vaan. Dá tá ni ndi'i ni nakata na ñiian, dá ni chindú'u ñaá ná ini ve'e kúú uu kánoo nino.

³⁸ Ta yati né'e tá'an ñoo Jope ñoo xí'ín ñoo Lida. Kúú ni kandaá ini na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Jope ña ió Pedro ñoo Lida. Sa'á ñoo ni tanda'á ná uu taa kua'an ra kuaka ñaá rá. Tá ni saa ra noo ió na, dá ni seí nda'í ra noo ná, ta kaá ra:

—¿Á ko'on ní xí'ín ndu'u vití'ón ní? —kaá ra.

³⁹ Dá ni kee Pedro kua'an na xí'ín rá. Dá tá ni saa na ñoo Jope, dá ni kee ñayuu ñoo ndáka ñaá ná kua'an na ve'e noo kándu'u ndii naní Dorcas ñoo. Ta kúú kua'á nda'o na kuáan ni kaq noo sata Pedro, ta ndé'i na ndéi na sa'á ndii ñoo. Ta dána'a na dá'on xí'ín do'on ni sa kava'aán tá ni sa takian noo Pedro.

⁴⁰ Dá ni taó ndí'i Pedro ndidaá kúú ñayuu ndéi ini ve'e ñoo. Dá ví ni sa kuin xití ná, ta ni ka'an na xí'ín Ndios. Dá ni sa nde'é ná noo kándu'u ndii ñoo. Dá ni kaa na:

—Tabita, ndakoo —kaá na.

Ta kúú ni nande'é váán. Dá tá ni xinian Pedro, kúú ni ndakooán ióan.

⁴¹ Dá ni tiin Pedro ndá'an. Dá ni nachikani ndichi ñaá ná. Dá ni nakana na ndidaá na kúú ñayuu Ndios xí'ín na kuáan ñoo ini ve'e ñoo. Dá ni chikani takí ñaá ná noo ná. ⁴² Dá tá ni kandaá ini ñayuu ndéi ñoo Jope ñoo ña ni natakian, kúú kua'á nda'o na ni kandísa sato'o yo Jesús. ⁴³ Ta kúú kua'á ka va kuu ni kando Pedro ñoo Jope ni sa io na ve'e iin taa sa nduvii ñi kítí naní Simón.

Di'a ni kuu tá ni na'a noo iin ángel noo iin taa naní Cornelio

10 ¹ Ta ñoo Cesarea ió iin taa naní Cornelio. Ta dándáki ra iin ciento soldado, ra kúú iin ta'ándá naní, ra Italiano. ² Ta

ndáño'o ra Ndios, ta yu'ú ni'ini ñaá rá xí'ín ndidaá na ve'e ra. Ta kua'a dijón xí'o ra chindeé rá ñayuu kúnda'í. Ta daá kuití ká'an ra xí'ín Ndios. ³ Ta iin kuu ni xini ra ña'a ndato ni kee Ndios táto'on ka oni sa'ini, chi ni xini túu ra iin ángel ni kii noo Ndios. Ta ni ku'u na noo nákaa ra. Dá ni kaa na:

—iCornelio!

⁴ Tá ni sa nde'é va'a Cornelio ángel ñoó, kúu ni yu'ú nda'o ra. Dá ni ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndí kían kóni ní, tatá?

Dá ni kaa ángel ñoó:

—Náta'an ini Ndios seídó'o na ña xíkōn noo ná, ta náta'an ta'ani ini na sa'á ña chindeéón ñayuu kúnda'í. ⁵ Ta viti tanda'á dao taa ná ko'on ra ñoo Jope kuaka ra iin taa naní Simón kandaka ra kasaa ra. Ta ta yó'o naní ta'ani Pedro. ⁶ Ta ió na ve'e iin ka taa naní Simón, tá'an ra ndúvii ñí kítí. Ta iin ve'e ra yati yu'ú taño'o. Ta noón kúu na kasto'on xí'ón ndí kían kánian keeón —kaá ángel ñoó.

⁷ Dá ni kee ángel ñoó kua'an na. Dá ni kana Cornelio uu taa kéchōn noo rá xí'ín iin soldado, tá'an ra ndáño'o ta'ani Ndios takí. Ta kándéé ini Cornelio ñoó taa yó'o. ⁸ Dá ni nakani ndi'i ra xí'ín taa yó'o ña ni ka'an ángel ñoó xí'ín rá. Dá ni tanda'á ñaá rá kua'an ra ñoo Jope kuaka ra Pedro kii na.

Di'a ni kuu tá ni xini Pedro iin ña'a ndato ni kee Ndios

⁹ Ta iin ka kuu, tá sa kua'an kasandaá yati ra ñoo Jope ñoó, kúu ni kaa Pedro diní vé'e ka'an na xí'ín Ndios, ta kían táto'on dao nduú. ¹⁰ Ta ni kixian ni kuiko nda'o na. Ta sa kasá'an va na kóni na. Ta xían nani kénduu na ve'e ñoó ña'a kasá'an na, ta kúu ni xini túu na iin ña'a ndato ni kee Ndios. ¹¹ Chi ni xini na ni nono induú. Ta ni xini na konoo iin ña'a vejí ña, ta káaan táto'on káa iin dá'on ká'ano. Ta ndíko tá'an ndin komi titoán. Ta ni naxinoan nda noño'o. ¹² Ta kúu ini dá'on ñoó ñó'o ndidaá kúu kítí komi sa'a, ta ñó'o ta'ani kirí xíka tixi, xí'ín ndidaá ka ni laa. ¹³ Dá ni seídō'o Pedro tachí iin na ni ka'an, ta kaá na di'a:

—Pedro, nakuiin ndichi. Ta ka'ání kítí xa'an, ta kason rí.

¹⁴ Dá ni kaa Pedro:

—Koó, tatá, chi ko óon ta'on keí yu'u ña'a yako xí'ín ña ko ió vii noo Ndios.

¹⁵ Dá ni kaa tuku tachí na ni ka'an ñoó xí'ín ná:

—Tá'an ña ni nduvii Ndios, o sa chínani ta'on yo'áan ña kían ña yako.

¹⁶ Ta oni ta'ándá ni ka'an na dión xí'ín Pedro. Dá ni nandió ko tuku dá'on ñoó kua'an nó'an induú.

¹⁷ Ta kúu xían ió Pedro nákanini ini na ndi kóni kaa ña ndato ni xini na ñoó, kúu sa ni saa va taa ni tanda'á Cornelio ve'e noo ió na, chi ni

ndato'ón rá nā ñoo ñoo ndéi kúú ve'e Simón. Ta kúú sa nī kasandaá ra yé'é ve'e ñoo. ¹⁸ Dá nī kasá'á ndato'ón rá nā ndéi ve'e ñoo, dá nī kaa ra:
—¿Á ve'e yó'o ió iin taa naní Simón, taa ká'an xí'in ná Pedro? —kaá ra.

¹⁹ Ta nákanī ij vá ini Pedro sa'á ña nī xini nā, dá nī kaa Espíritu ij Ndios xí'in ná:

—Nī kasáa onī taa nándukú rá yo'ó. ²⁰ Ndakuiin, ta kua'an noo kíi, ta o sa nákanī kuáchī inon ko'on xí'in rá, chí mió yu'u nī tanda'á rá nī kasáa ra —kaá nā.

²¹ Dá nī noo Pedro, dá nī sa'an nā noo ndíta taa nī tanda'á Cornelio ñoo. Dá nī kaa nā xí'in rá:

—Yu'u kúú taa nándukú ndo'ó. ¿Ndá choon vei ndó?

²² Dá nī kaa ra xí'in ná:

—Vei ndu choon iin taa naní Cornelio, tá'an nā dándáki iin ciento soldado. Ta nā yó'o kúú iin taa ndaa, ta ndáño'o na Ndios takí. Ta ká'an va'a ndidaá kúú nā Israel sa'a ná. Ta nī natiin na choon noo iin ángel kéchóon noo Ndios ña kían kana na mií ní ña ko'on ní ve'e na, dá ná kueídó'o na ña kían kast'on ní xí'in ná —kaá taa ñoo.

²³ Dá nī natiin va'a ñaá Pedro. Dá nī sa ndei ra ve'e ñoo nī kidī ra sakuaá dáá ñoo. Tá nī tūu noo iin ka kuū, dá nī kee Pedro xí'in dao ka taa kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Jope ñoo kua'an nā xí'in ndin onī taa ñoo.

Di'a nī kuu tá nī saa Pedro ve'e Cornelio

²⁴ Nda iin ka ví kuū, dá nī saa nā ñoo naní Cesarea. Ta sa io va Cornelio ndáti ra kasaa Pedro ve'e ra. Ta ndéi ta'ani ndidaá tá'an ra, xí'in nā né'e tá'an va'a xí'in rá nī kana ra ñoo.

²⁵ Dá tá nī saa Pedro yé'é ve'e ñoo, kúú nī keta Cornelio nakuaka ñaá rá. Ta kúú nī sa kuūin xití rá noo ná, dá kandaño'o ñaá rá, ká'an rá.

²⁶ Tído nī nachikani ndichi va ñaá Pedro, chí nī kaa nā xí'in rá:

—Ndakuiin ndichi ní, chí taa xí'in vá ní kúú yu'u.

²⁷ Ta kúú ndátó'ón Pedro xí'in rá nī ndu'u na ve'e ra. Dá nī xini nā ña kua'á nda'o ñayuu ndéi ndáti ñaá. ²⁸ Dá nī kaa Pedro xí'in ná:

—Sa ná'á vá mií ndó ña kō sóno ta'on ley ndu'u, nā kúú nā Israel, ña naki'in tá'an ndu ta ni ña natuu yati ndu xí'in ñayuu kō kúú nā Israel. Tído nī daná'a Ndios nooí ña kō kánian chinaní yu'u ni iin tó'ón ñayuu ña kúú ná ñayuu kō chóon, o ñayuu yako noo Ndios. ²⁹ Sa'á ñoo, tá nī kana ndó yu'u vei, kō ní nákanī kuáchī ta'on iniij kixii. Ta viti ndátó'in ndo'ó, ¿ndá sa'a kían nī kana ndó yu'u veii? —kaá nā.

³⁰ Dá nī kaa Cornelio xí'in ná:

—Sa io komī kuū, táto'on mií hora viti, ióij né'e iij. Kúú tá nī kasandaá ka onī nani ká'in xí'in Ndios, ta kúú iin ndakána vá nī sa kuūin iin taa

ndíxi dá'on ndato náye'e ndaa nooí. ³¹ Dá nī kaa nā xí'ín yu'u: “Cornelio, sá nī seido'o Ndios ñā nī xikon noo ná, ta náta'an ini nā sá'á ñā chindeéón ñayuu kúnda'í. ³² Ta viti tanda'á dao taa ná ko'on rā ñoo ká'ano naní Jope kuaka ra iin taa naní Simón, tã ká'an xí'ín ná Pedro. Ta ió nā ve'e iin taa naní Simón, tá'an rā ndúvii ñī kítī. Ta iin ve'e ra yati yu'ú taño'o. Dá ná kii na kasto'on na xí'ón ndí kían kánian keeón”, kaá ángel ñoo xí'ín yu'u. ³³ Sá'á ñoo mií hora daá nī tanda'í taa yó'o kosaa rā kuaka ra mií kii ní. Ta kúú va'a va nī kee ní chí nī kasáa yachi ní. Ta viti kían ndéi ndi'i ndu'u noo Ndios, dá kueídó'o ndu ndidaá to'on nī sa'anda Ndios noo ní ñā kían kasto'on ní xí'ín ndu'u —kaá rā xí'ín Pedro.

Di'a kua'an ñā nī daná'a Pedro sa'a Jesús noó ñayuu nī nataka ve'e Cornelio

³⁴ Dá nī kasá'á Pedro ká'an nā xí'ín ñayuu ñoo:

—Viti kían kátóni va'a ini ñā kō káxi ta'on Ndios ñayuu, iin nóo kúú vá ná noo ná. ³⁵ Ta náta'an ini nā xiní nā ñayuu ndéi ndi ndáa mií vá ñoo tá yu'ú ni'ini ñaá ná, ta kée na ñā ndaa. ³⁶ Nī ka'an Ndios xí'ín nā Israel sá'á to'on va'a ñā ká'an ñā kuu va nandei va'a na xí'ín Ndios sa'a Jesucristo, nā dándáki ndidaá ñayuu. ³⁷ Ta sá ná'á vá mií ndó ndí kían nī kuu chí Judea di'a. Ta nī kasá'an chí kuendá Galilea di'a tá nī ndi'i nī daná'a Juan noó ñayuu ñā kánian kodo ndúta ná. ³⁸ Chí nī xī'o Ndios Espíritu iī ná noo Jesús, nā ñoo Nazaret, ta nī xī'o ta'ani na choon noo ná. Ta sá xionoo Jesús sá kee na kua'á nda'o ñā va'a, ta sá nduva'a na ndidaá kúú ñayuu sá dandó'o ñā u'u. Dión nī kee Jesús, chí ió Ndios xí'ín ná. ³⁹ Ta ndu'u kúú nā nī xini ndidaá kúú ñā'a ndato nī kee Jesús chí kuendá Judea, xí'ín ñā nī kee na ñoo Jerusalén. Tá nī ndi'i, dá nī sa'ání ñaá rá, chí nī chirkaa ñaá rá ndika iin cruz. ⁴⁰ Tído nī daná'taki ñaá Ndios tixi kuū óni. Ta nī na'a takí tuku Jesús noo ndú'u nī kee Ndios. ⁴¹ Tído kō ní xiní ta'on ñaá ndidaá nā Israel. Sava'a mií ndu'u, tá'an nā nī kaxi mií Ndios, nī xini ñaá, chí nī sasá'an nduú ndu xí'ín ná, ta nī xī'i nduú ndu'u xí'ín ná tá nī ndi'i nī nataka nā. ⁴² Tá nī ndi'i, dá nī xī'o na choon noo ndú'u ñā kanoo ndu kasto'on ndu xí'ín ndidaá kúú ñayuu ñā nī chikani Ndios mií Jesús ñā keyíko nā sa'a ndidaá ñayuu takí xí'ín ndidaá nā nī xī'i. ⁴³ Ta sa'a mií ta'ani ná nī taa profeta, chí nī taa na ñā ku'u ká'ano ini Ndios sa'a kuachi ndidaá ñayuu kandeé iní ñaá —kaá Pedro.

Di'a nī kuu tá nī nakutí nio nā ve'e Cornelio xí'ín Espíritu iī Ndios

⁴⁴ Ta kúú ká'an ió Pedro iin na, kúú nī naxino Espíritu iī Ndios dini ndidaá kúú ñayuu ndéi seídó'o ñoo. ⁴⁵ Ta tã Israel kúú kuendá Jesús, tá'an rā nī kasáa xí'ín Pedro ñoo, kúú nī naá vá iní rā ndíta ra, chí nī

naxino Espiritu i Ndios dini na ko kúu na Israel ñoo, ⁴⁶ chi ni seíd'ó ra ña ni kasá'á ná ká'an na dao ka yú'u, ta kéká'ano na Ndios. ⁴⁷ Dá ni kaa Pedro xí'in taa ni kasáa xí'in ná ñoo:

—Ni iin tó'on ñayuu o kúu chituu ña kodo ndúta na yó'o, chi sa ni natiin va na Espiritu i Ndios táto'on k'i'o ni natiin ñaá mií yó —kaá na.

⁴⁸ Dá ni sa'anda Pedro choon noó ñayuu ni kandísa ñoo ña ná kodo ndúta ná xí'in kuu sato'o yo Jesús. Ni ndi'i, dá ni sei nda'í na noo Pedro ña ná koo na xí'in ná cháa ka kuu.

Di'a kua'an ña ni kast'o'on Pedro xí'in na kúu kuendá Jesús

11 ¹ Kúu ni ni'i tó'on ta'ani apóstol xí'in dao ka na kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Judea ña ni kandísa dao ñayuu ko kúu na Israel to'on va'a Ndios. ² Dá tá ni nandió koo tuku Pedro ñoo Jerusalén, dá ni kasá'á dánani ñaá dao taa, tá'an ra kaá ña miían ndúsa ta'anda ñi ndidaá taa kúu kuendá Jesús, ³ ta kaá ra:

—¿Ndiva'a ni sa'an ní ni ku'u ní ve'e taa ko ní tá'anda ñii? Ta, ¿ndiva'a ni sasá'an nduú ní xí'in rá?

⁴ Dá ni kasá'á Pedro nákani ndi'i na ndi k'i'o ni ndo'o na, ta kaá na:

⁵ —Tá nákaa yu'u ñoo ká'ano naní Jope, ta xían nani ká'in xí'in Ndios, ta kúu ni na'a na iin ña'a ndato nooí. Ta káaan táto'on káa iin dá'on chiká'ano. Ta ndíko tá'an ndin komi titoán. Dión káaan ni nooan ni kiiian nda induú káa. Ta ni naxinoan nda noo íoi. ⁶ Dá ni sa nde'le va'i inían, kúu ni xini ñó'o kítí komi sa'a, xí'in kirí yukú deen, xí'in kirí xíka tixi, xí'in ndidaá ka ni laa. ⁷ Dá ni seído'i tachi iin na ni ka'an: “Pedro, ndakuiin ndichi. Ta ka'ání kirí xaan, ta kason rí”, kaá na xí'in. ⁸ Dá ni kaai: “Koo, tatá, chi ko óon ta'on keí yu'u ña'a yako xí'in ña ko ío vii noo Ndios”, ni kaai xí'in ná. ⁹ Ta chí induú ni ka'an tuku tachi ñoo xí'in: “Tá'an ña ni nduvii Ndios, o sa chínani ta'on yo'áan ña kían ña yako”, kaáan. ¹⁰ Ta oni ta'ándá ni ndo'i dión. Dá ni nandió kooan kua'an nó'an induú.

¹¹ Ta kúu mií hora daá ñoo ni kasáa oni taa nándukú rá yu'u ve'e noo sa ioi. Ta roón kúu ra ni kii nda ñoo Cesarea. ¹² Ta kúu ni ka'an na kúu Espiritu i Ndios xí'in ña ná dá'a ni nakani kuáchi inii ko'in xí'in rá. Ta kúu ni sa'an ta'ani ndin iño ñani yo yó'o xí'in. Tá ni saa ndu'u, dá ni ku'u ndu ini ve'e taa ñoo. ¹³ Dá ni nakani ra xí'in ndú ña ni xini ra iin ángel ini ve'e ra, ta ni kaa ángel ñoo xí'in rá: “Tanda'á dao taa ná ko'on ra ñoo ká'ano Jope kuaka ra iin taa naní Simón, ta ká'an xí'in rá Pedro. ¹⁴ Ta roón kúu ra kast'o'on xí'on ndí kían kánian keeón, dá káki miíon xí'in na ve'ón noo kuachi ndo”, kaá ángel xí'in rá. ¹⁵ Tá ni kasá'í dána'i noo ñayuu ñoo, kúu ni naxino Espiritu i Ndios dini ná táto'on k'i'o ni naxino na dini mií yó mií sa'a. ¹⁶ Nda daá ví ni ndisáa inii ña ni ka'an sato'o yo Jesús: “Miían ndaa kían ña Juan ni sa dakódo ndúta ñaá xí'in

takuií, tído ndo'ó kúú nā kodo ndúta xí'ín Espíritu ij.”¹⁷ Mii Ndios kúú nā ni xi'o Espíritu ij ná noó ñayuu ñoó tát'on ni xi'o na Espíritu ij ná noo mií yó sa'á ña ni kandísa yó sato'o yo Jesucristo. Sa'á ñoó ndani, ¿ndá yoo kúú yu'u ña ketéiin noó ña kóni Ndios? —kaá Pedro.

¹⁸ Tá ni seido'o ra to'on yó'o, ta kúú ni sadi ra yú'u rá, ta kúú ko ní dánani ka ra Pedro. Ndaá ni kasá'á rá kéká'ano ra Ndios, ta kaá ra:

—Dá kían nda ñayuu ko kúú nā Israel xí'o Ndios ña nandikó iní nā sa'á kuachi kée na, dá kasandaá nā ni'i ná ña kataki chíchí ná —kaá ra.

Di'a ni kuu, dá ni kandísa kuá'á ñayuu ndéi ñoo Antioquía to'on va'a sa'a Jesús

¹⁹ Kua'á nda'o nā kúú kuendá Jesús ni xita noo kua'an tá tiempo ni sa'ání rá Esteban, chi ni kasá'á kéndava'a ñayuu xí'ín iin rá iin na. Ta dao noón ni kee kua'an nda kuendá Fenicia. Ta dao ka nā kua'an iin yúku íin ini taño'o naní Chipre. Ta dao ka nā ni ki'in kua'an ñoo ká'ano naní Antioquía. Ta ko ní dána'a nā sa'á to'on va'a sa'a Jesús noo dao ka ñayuu, sava'a noó nā Israel vá ni daná'a naán.²⁰ Tído tein nā kuendá Jesús ndéi ñoo Antioquía ñoó ñó'o dao nā ni kii Chipre xí'ín nā ni kii ñoo Cirene. Ta nā yó'o kúú nā ni kasá'á dána'a noó nā ko kúú nā Israel sa'á to'on va'a sato'o yo Jesús.²¹ Ta kúú ni chindeé nda'o ñaá sato'o yo Jesús. Sa'á ñoó ndani kuá'á nda'o ñayuu ni kandísa ñaá, ta ni nduu na kuendá sato'o yo Jesús.

²² Tá ni kandaá ini nā kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén sa'a ndidaá ña ni kuu ñoo Antioquía, dá ni tanda'á ná Bernabé kua'an nā ñoo.²³ Tá ni saa nā ñoo ñoó, dá ni xini nā ña kée Ndios kuá'á nda'o ña maní xí'ín ñayuu ñoó. Ta kúú ni kadii nda'o ini Bernabé ñoó. Dá ni ka'an ni'ini na noo ndidaá ñayuu ñoó ña ndino'o ini nā ná kandita ndaa nā xí'ín sato'o yo Jesús.

²⁴ Ta Bernabé ñoó kúú iin ta va'a, ta ni nakutí xí'ín Espíritu ij Ndios, ta kándéé ká'ano ini nā Jesús. Ta kúú kuá'á ka ví ñayuu ni nduu kuendá sato'o yo Jesús ñoo ñoó.

²⁵ Tá ni ndi'i yó'o, dá ni kee Bernabé kua'an nā ñoo Tarso nándukú ná Saulo. Dá tá ni naní'i ñaá ná, dá ni kee na ndáka ñaá ná kua'an nā ñoo Antioquía.²⁶ Tá ni saa nā ñoó, dá ni sa ndei na xí'ín nā kúú kuendá Jesús iin kuiá toon. Ta ni daná'a nā noó kuá'á nda'o ñayuu. Ta ñoo Antioquía ñoó kúú noo ni kasá'á ñayuu chínaní ná nā kúú kuendá Jesús, cristianos.

²⁷ Ta tein kuú dáá ñoó ni kee dao profeta ndéi ñoo Jerusalén kua'an nā ñoo Antioquía.²⁸ Ta xían ndéi na ñoó, dá ni ndakuín ndichi iin ta naní Agabo. Ta mií Espíritu ij Ndios ni kedaá xí'ín rá, dá ni kasto'on ra xí'ín nā kúú kuendá Jesús ña koo iin tama iin ní kúú noño'o yó'o, kaá ra.

Ta kúú miían ndaa kuiti ni sa io iin tama tein tiempo ni sa ne'e iin taa naní Claudio choon ká'ano cháá ka. ²⁹ Dá ni kandoo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ña tanda'á ná táto'on ki'o sáa ndée ná ko'an chindeé ná na kúú kuendá Jesús ndéi chí kuendá Judea. ³⁰ Dión ni kee na, dá ni chinda'á naan né'e Bernabé xí'ín Saulo kua'an na nakí'o naan noó na sá'ano kúú kuendá Jesús ndéi chí kuendá Judea.

Di'a ni kuu, dá ni chikáa rey Herodes Pedro ve'e kaa

12 ¹ Ta mií tiempo daá ñóo ni kasá'á rey Herodes kéndava'a ra xí'ín dao na kúú kuendá Jesús. ² Chi ni sa'anda ra choon, dá ni sa'ání rá Jacobo, na kúú ñani Juan, xí'ín espada. ³ Tá ni kandaá ini Herodes ña ni nata'an nda'o ini na ñoo Israel ña ni sa'ání rá Jacobo, kúú ni tiin ta'ani ra Pedro chikaa ra ve'e kaa. Ña yó'o ni ndo'o na tein kuu víko tá seí na Israel pan, tá'an ña ko ní kí'in tá'an xí'ín ña dákuita tachían.

⁴ Tá ni ndi'i ni tiin ra Pedro, dá ni chikáa ñaá rá ve'e kaa. Dá ni chikata ra komi tu'u soldado, ta komi soldado ni sa kuu iin iin tu'u ni chikata ra ndíta ndaá Pedro. Chi ni ka'án Herodes taó ñaá rá chikani ra noó na ñoo Israel tá ni ndi'i ni sa io víko Pascua, dá ka'ání ñaá rá, ká'án rá. ⁵ Ta ndaá va'a ñaá rá noo nákaa na ve'e kaa. Tído ko sá tuu ta'on na kúú kuendá Jesús ká'an na xí'ín Ndios sa'a Pedro.

Di'a ni kuu tá ni taó iin ángel Pedro ve'e kaa

⁶ Nda ná tuu noo, dá taó ñaá Herodes, ká'án rá. Ta mií sakuaá dáá ñóo kándu'u Pedro kídí na, ta iin iin xoo xoo na ndéi iin iin soldado ndaá ñaá rá. Ta ndíko na xí'ín uu cadena. Ta ndíta uu ka soldado yé'é kaa ndaá rá ndidaá taa ñó'o ve'e kaa ñoo. ⁷ Ta kúú iin kuití vá ni kasáa iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios. Ta kúú ni naye'e ndaa iin ní kúú ini ve'e kaa ñoo. Dá ni dakandá na díin Pedro noo kándu'u ná. Dá ni ndoto na. Dá ni kaa ángel ñoo xí'ín ná:

—Ndakoo kíi.

Tá ni ka'an na dión, kúú ni kuei va cadena ndíko ndá'a ná. ⁸ Dá ni kaa ta'ani ángel ñoo:

—Nakató ña ndíko tison xaan. Ta naku'u ndison —kaá na.

Dá ni kee Pedro dión. Dá ni kaa ángel ñoo xí'ín ná:

—Nandii kotoon, ta karkaa yu'u. Nakíi, ná ko'o.

⁹ Dá ni kee na tákaa na sata ángel kua'an na. Ta ko kandaá va'a ini na, á miían ndaa kúú dión o dión ná'a oon va Ndios iin ña'a ndato noo ná, ká'án ná. ¹⁰ Ta kúú ni ya'a na noo ndéi iin tu'u soldado ndaá ñaá ñoo. Dá ni ya'a ta'ani na noo ndéi iin ka tu'u soldado. Dá ni kasandaá na noo kúú yiryé'é kaa chí keí di'a. Ta kúú ni nono mií vá yiryé'é ñoo. Dá ni

kankuei na sá xíka na keí ñoó kua'an na. Ta kúú ñoó ni ñankoo ñáá ángel ñoó.

¹¹ Nda daá ví, dá ni katóni va'a ini Pedro, dá ni nakani ini na:

—Viti kían ni kandaá ini ña mián ndaa kuiti sato'o yo Ndios kúú na ni chinda'á iin ángel ni kii na ni ñakáki na yó noo ndá'a Herodes xí'ín noo ndidaá kúú ña'a kini katoó na Israel kee na xí'á —ká'an ná kua'an na.

¹² Tá ni kandaá ini na ña dión ni kee Ndios xí'ín ná, dá ni kee na kua'an na ve'e María, na kúú naná Juan, tá'an ra ká'an xí'ín ná Marcos. Chi ñoó ni ñataka kua'á na kúú kuendá Jesús ndéi na ká'an na xí'ín Ndios. ¹³ Dá tá ni saá Pedro, dá ni kasá'á ná dákásá ná yé'é keí sata vé'e. Ta kúú ni keta iin tadi'í kéchóon ve'e ñoó naní Rode kande'é xí ndá yoo dákásá yé'é ñoó. ¹⁴ Tá ni nakoni xi tachí Pedro, kúú ko ní sónó ta'on xi yé'é ñoó, chi ni kadii nda'o ini xi. Kúú ni ñandió ko xi kua'an xi kasto'on xi xí'ín na ndéi ini ve'e ñoó ña Pedro va kúú na dákásá yé'é ñoó. ¹⁵ Dá ni kaa na xí'ín xí:

—Nádana va diní yo'ó —kaá na.

Tído ndúndéé ka ví xí ká'an xi ña ndaa va kían. Dá ni kaa noón:

—O duú ta'on mií Pedro kúú ná. Níyo vá ná kían.

¹⁶ Tído dákásá jó Pedro yé'é ñoó íin na. Dá tá ni sonó ñayuu ñoó yé'é ñoó, kúú ni xini na Pedro, kúú ni naá vá iní na. ¹⁷ Kúú ni ñakúu Pedro ndá'a ná ká'an na ña ná kandeí tádi ñayuu ñoó. Dá ni nakani na táto'on k'i'o ni kee sato'o yo Ndios ni taó ñaá ná ini ve'e kaa. Dá ni kaa ta'ani na:

—Nakani ndó xí'ín Jacobo, xí'ín ndidaá ka ni na kúú kuendá Jesús sa'á ña va'a ni kee Ndios xí'ín yu'u —kaá na.

Dá ni keta na kua'an na iin ka xían.

¹⁸ Tá ni tuu noo, dá ni kasá'á naá tá'an mií soldado ndéi ra, chi yu'ú ra, chi ko ní xiní ra ndi ni kuu ni keta Pedro ve'e kaa ñoó. ¹⁹ Dá ni sa'anda Herodes choon noo dao ka soldado ña ná ko'on ra ñandukú ñaá rá, tído ko ní nani'i ta'on ñaá rá. Dá tá ni ndi'i ni ñatón va'a Herodes ñoó soldado sa ndei sa ndaa Pedro ini ve'e kaa ñoó, dá ni sa'anda ra choon ña ná kuu ra. Tá ni ndi'i daá, dá ni keta Herodes kuendá Judea kua'an ra koo too ra ñoo naní Cesarea.

Di'a ni kuu tá ni xi'i rey Herodes

²⁰ Káryíi nda'o Herodes xí'ín ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín na ndéi ñoo Sidón. Sa'á ñoó ni ñatón ñayuu ñoó ña ko'on na ndaka na ña maní noo rá. Tá ni saá na ñoó, kúú ni kandeé ná ni xino ini iin ta naní Blasto, tá'an ra dándáki na kéchóon ve'e Herodes. Ta Blasto ñoó kúú ra ni sa'an ni ndaka ra ña maní noo Herodes sa'a ná. Dión ni kee ñayuu ñoó, chi noñ'ó rey Herodes ñoó kána ña'a seí na. ²¹ Dá tá ni kasandaá

kuu ni kandoo Herodes kantó'ón rá xí'ín ná, dá ni nandixi ra dá'on, tá'an ña sá ní'ino ra tá sa'ándá ra choon. Dá ni nakoo ra noo téi noo sa'ándá ra choon. Dá ni kasá'á rá ká'an ra xí'ín ná.

²² Dá ni kasá'á káyu'ú ñayuu kuá'a ñoo, ta kaá na:

—iNdios vá kúú na ká'an yó'o, ta o duú taa oon kúú rá! —kaá na.

²³ Ta kúú mií hora daá ñoo ni kasá'á kú'u Herodes ni kee iin ángel ni kii noo sato'o yo Ndios sa'á ña ko ní náki'o ra ñañó'ó noo Ndios tá ni ka'an ñayuu ñoo dión xí'ín rá. Kúú ni xi'i va ra ni kee tikudí.

²⁴ Ta ni naka'ani cháá ka to'on sato'o yo Jesús, ta ni ndukua'a cháá ka ñayuu kándisa ñaá.

²⁵ Dá tá ni ndi'i ni kee Bernabé xí'ín Saulo choon ni xio na kua'an na ñoo Jerusalén, dá ni nandió kuéi na ñoo Antioquía. Ta ndáka na Juan, ta ká'an xí'ín ná Marcos, kua'an na.

Di'a ni kuu tá ni kaxi Ndios Pablo xí'ín Bernabé ña ko'on na dána'a na to'on va'a Jesús

13 ¹ Tein na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ká'ano naní Antioquía ndéi dao profeta xí'ín na dána'a to'on Ndios. Ta na yó'o kúú Bernabé, xí'ín Simón, tá'an ra naní ta'ani taa ndei'í, xí'ín Lucio, tá'an ra ni kii ñoo Cirene, xí'ín iin ka taa naní Manaén, tá'an ra ni sa'ano dáó xí'ín ra né'e choon sa naní Herodes, ta nákaa ta'ani Saulo tein taa yó'o.

² Ta xian nani ndéi noón ndáño'o na sato'o yo Ndios, ta né'e i ná, dá ni kaa Espíritu i:

—Taó xoo ndó Bernabé xí'ín Saulo, dá ná ko'on na kee na choon, ña ni nakanai na kee na —kaá na.

³ Dá tá ni ndi'i ni ka'an na xí'ín Ndios, ta ni sa ne'e i ná, dá ni chikodó ná ndá'a ná diní ndi nduú taa yó'o. Dá ni chinda'á ñaá ná kua'an na.

Di'a ni kuu tá ni daná'a Bernabé xí'ín Saulo chí kuendá Chipre

⁴ Ta mií Espíritu i Ndios ndáka Bernabé xí'ín Saulo kua'an na. Dá ni xinó na ñoo naní Seleucia. Ta ñoo ni kaa na iin barco, dá ni ki'in na kua'an na iin yuku iin ini taño'o naní Chipre. ⁵ Dá tá ni sa na ñoo naní Salamina noo nákuita barco, dá ni kasá'á ná dána'a na to'on Ndios ini iin rá iin ve'e noo náta na Israel. Ta ndáka ta'ani na Juan kua'an na chindeé ñaá rá.

⁶ Dá tá ni ndi'i ni nata'an na ni xionoo na iin ní noo naní Chipre ñoo, dá ni kasandaá na ñoo naní Pafos. Ta ñoo ni naki'in tá'an na xí'ín iin ta tadí, ta kúú rá iin profeta to'ón, ta kúú rá iin ta Israel, ta naní rá Barjesús. ⁷ Ta daá ió va ra xí'ín taa né'e choon ká'ano naní Sergio Paulo, tá'an ra kúú iin ta ndichí. Ta ra yó'o ni kana Bernabé xí'ín Saulo, chi kóni ra kueídó'o ra to'on Ndios. ⁸ Tído ko náta'an ta'on ini ta tadí ñoo, ra naní ta'ani Elimas, to'on dána'a na. Sa'á ñoo ni sadi ra noó ta né'e

choon ñoo ña ná dá'a ni kandeé iní ra Jesús. ⁹ Ta Saulo, na naní ta'ani Pablo, ni nakutí xí'ín Espíritu ií Ndios. Dá ni sa nde'é kaxí ná noó ta tadjí ñoo, ¹⁰ dá ni kaa na xí'ín rá:

—iTaa to'ón, ta kini, de'e ña u'u va kúu yo'ó, ta xiní u'u yo'ó ndidaá kúu ña ndaa! ¿Ndá oon ví dánkoo yo'ó ña to'ón chi'ón tein to'on ndaa Ndios? ¹¹ Ta viti kían vei sato'o yo Ndios dándó'o na yo'ó, chi o kátuu ka nooon, ta o koní ka yo'ó ña tóon ndindii cháa tiempo —kaá Pablo xí'ín rá.

Ta kúu vití'ón vá ni nakuíin naá noo rá. Kúu ni kukuaa vá rá. Dá ni kasá'á rá xionoo ra ndúkú rá ndá yoo katiin ndaa ñaá ko'on ra.

¹² Ta kúu, tá ni xini taa né'e choon ñoo ña dión ni ndo'o ta tadjí ñoo, kúu ni kandísa ra to'on dána'a na, chi ni naá iní ra ni kee to'on va'a ká'an sa'a sato'o yo Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a na iin ñoo naní Antioquía, ña nákaa chí kuendá Pisidia

¹³ Dá ni kaa Pablo xí'ín taa né'e tá'an xí'ín ná ñoo ini iin barco ñoo Pafos ñoo, dá ni ki'in na kua'an na ñoo naní Perge, ña nákaa kuendá Panfilia di'a. Tído tá ni saa na ñoo ñoo, dá ni dánkoo ñaá Juan. Dá ni kee ra kua'an nó'o rá ñoo Jerusalén. ¹⁴ Tá ni ndi'i, dá ni kankuei na Perge ñoo. Dá ni ki'in na kua'an na ñoo ká'ano naní Antioquía, ña nákaa kuendá Pisidia di'a. Ta mií kuu nani'i ndée na Israel ni saa na ve'e noo náataka na Israel ndéi ñoo ñoo. Dá ni ku'u na, dá ni sa ndei na ndéi na.

¹⁵ Dá tá ni ndi'i ni ka'i ra tuti ley xí'ín to'on ni taa profeta, dá ni tanda'á taa dándáki ve'e ñoo iin taa ni sa'an ni ka'an di'a xí'ín ná:

—Ñani kuálí, tá ió to'on va'a ka'an ni'ini ndó noó ñayuu ndéi yó'o, ná kuita ndó ta ka'an ndo xí'ín ná viti —kaá ra.

¹⁶ Dá ni ndakuíin ndichi Pablo. Dá ni ndane'e na ndá'a ná, ña kóni kaa ña tadjí ná kandeí ñayuu ñoo. Dá ni kaa na:

—Ndo'ó, ra Israel, xí'ín ndidaá ka ni ndo'ó, ta ndáño'o Ndios, kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó. ¹⁷ Na kúu Ndios noo yóo, na Israel, noón kúu na ni kaxi na sá'ano ve'e yó ni sa ndei sa na'á. Dá ni ndee ñaá ná iin ñoo ká'ano tá tiempo ni sa ndei nda'í na Egipto. Ta ndá'a mií Ndios ni taó ñaá tixi ndá'a ta Egipto ñoo. ¹⁸ Ta tein uu diko kua ni xi'o ndeé iní Ndios sa'á ña sa kee ñayuu ñoo tá sa xionoo na noño'ó ichí.

¹⁹ Dá ni danaá na usa ñoo ná'ano ñó'o noño'o naní Canaán. Dá ni xi'o na ñó'o ñoo noo na sá'ano ve'á, dá ni sa kian ña'a mií ná. ²⁰ Ta ndidaá ña yó'o ni ndo'o na tein komi ciento uu diko uxi kua. Tá ni ndi'i, dá ni xi'o Ndios juez sa dándáki na ñoo yo nda tiempo ni sa kuu Samuel profeta.

²¹ Ni ndi'i, dá ni xika na ñoo yo iin rey dándáki ñaá. Dá ni xi'o Ndios Saúl ña kakuu ra rey noo ná. Ta roón ni sa kuu de'e iin taa ni sa naní Cis. Ta ni kii ra tein na ve'e Benjamín. Ta sa kuu ra rey táto'on uu diko

kuia. ²² Tído nī dītá Ndios choon noo ndá'a Saúl ñoó, dá nī nachikani na David sa kuu ra rey. Dá nī xī'o Ndios kuendá sa'a rá, ta kaá nā di'a: "Náta'an ini yu'u xiní David, de'e ta naní Isaí, chí ko'on xī kee xi ndidaá kúú ña kóni yu'u."

²³ "Ta tein nā ve'e rey David ñoó nī kii Jesús táto'on kī'o nī xī'o Ndios to'on na. Ta noón kúú nā nī tanda'á Ndios nī kii dákaki nā Israel. ²⁴ Tído tá kō ñá'a kasaa Jesús, dá sa daná'a Juan noo ndidaá nā Israel ña ná nandikó iní nā sa'á kuachi kée na, dá ná kodo ndúta ná. ²⁵ Dá tá kua'an dákinkoo Juan choon vei na, dá nī kaa nā: "¿Ndá yoo kúú yu'u, ká'an ndó? Kō kúú ta'on yu'u nā kii dákaki ñaá, chí sata yú'u vei iin ka taa ndáya'i cháá ká o dúú yu'u, sa'á ñoó ni kō kánian nakuijn ndei yu'u ndaxí yó'o ndisa ná", kaá Juan.

²⁶ "Ñani, ndo'ó nā kúú nā ve'e Abraham, xí'ín ndidaá ká ndo'ó, nā ndaño'o Ndios. Ndios kúú nā nī tanda'á ndu'u vei ndu dána'a ndu to'on yó'o noo ndo, ña ká'an sa'a ndi koo, dá káki ndó noó kuachi ndo. ²⁷ Chí kō ní nákoní ñayuu ndéi Jerusalén, xí'ín taa né'e choon ña Jesús kúú nā nī tanda'á Ndios kii dákaki ñaá. Ta kō ní kándaá ta'on ini nā to'on nī taa profeta, va'ará ká'i naan noo ná iin iin kuu kuu náni'i ndée yo. Tído nī xinkoo to'on nī ka'an profeta ñoó tá nī kandoo nā ñoo yo ña kánian kuu Jesús. ²⁸ Chí va'ará ni iin tó'on kuachi Jesús kō ní ni'i ná, dá kuu nā, tído nī xika ñayuu ñoó noo Pilato ña ná ka'anda ra choon ña kuu nā.

²⁹ Dá tá nī ndi'i nī xinkoo noo ká'an tuti iī Ndios sa'á ña ndo'o na, dá nī danóo ñaá rá ndika cruz. Dá nī dandúxi ñaá rá. ³⁰ Tído Ndios kúú nā nī danátaki ñaá. ³¹ Ta tein kua'a vá kuu nī na'a noo Jesús noó ñayuu nī kankuei xí'ín ná nda Galilea, ta nī sa xionoo na xí'ín ná nda nī saa nā ñoo Jerusalén. Ta noón kúú nā xī'o ndaa kuendá sa'a Jesús noó ñayuu.

³² "Ta dión ta'ani ndu'u vei ndu dána'a ndu sa'á to'on va'a yó'o, chí tá'an ña nī ka'an Ndios xí'ín nā yatá ve'á, ³³ ñoó kían nī kee na xí'ín mií yó, nā kúú de'e nā sá'ano ñoó, chí nī danátaki nā Jesús. Ta kī'o dión nī xinkoo to'on nī kaa Ndios noo salmo kúú uu, chí di'a kaáan: "Yo'ó kúú de'e yu'u, ta viti ná'i ña kúúí tatóon."

³⁴ "Ta sa daá vá nī kaa Ndios ña miían ndaa kuiti kían dánátaki nā Jesús, dá kían o téi'i yikí koño nā, ta ni o nátani ta'an vaan. Dá chí di'a kaá tuti iī Ndios: "Ndidaá kúú ña va'a nī kandooi kee xí'ín David, ña yó'o kían kee yu'u xí'ín ndó." ³⁵ Ta di'a ká'an ta'ani David noo iin ká salmo: "O kónó ta'on mií ní ña natani yiki koño nā kéchóon noo ní."

³⁶ "Miían ndaa kuiti nī kechóon David noo nā ñoo yo nī sa ndei tiempo daá táto'on nī chikaa ini Ndios. Dá tá nī xī'i nā, kúú nī nduxi na noó nī nduxi nā ve'e na. Ta kúú nī tei'i va yikí koño nā. ³⁷ Tído mií Jesús, nā nī danátaki Ndios, kō ní tei'i ta'on yikí koño nā.

³⁸ "Sa'á ñoó, nā ñoo mií, kana'á ndó ña dána'a ndu'u noo ndo ña xī'o ká'ano ini Ndios sa'á kuachi yo sa'á ña nī kee Jesús. ³⁹ Chí kō ní kúu

ta'on kandoo vii yo noo Ndios sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley Moisés. Tído, ndidaá ña kándéé iní Jesús, noón kúú ña kándoo vii noo Ndios.
⁴⁰ Kueídó'o va'a ndó to'on ká'in xí'in ndó viti, dá ná o ndó'o ndó tá'an ña ni taa profeta, chi di'a kaáan:

⁴¹ Kueídó'o ndo'ó, ña kédiki ndaa to'on ká'in.

Naá iní ndo kande'é ndó ña kéei, ta ndañó'ó kíi ndo nooí.

Dá chi ko'in keei iin ña ká'ano tein kuu ndéi ndó.

Tído o kándisa ta'on ndóan, va'ará ná koo iin yoo nakani xí'in ndó sa'an.

Dión kaáan —kaá Pablo.

⁴² Dá tá kua'an keta Pablo ve'e Israel ñoo xí'in Bernabé, kúú ni xika ña ko kúú ña Israel ña ná kasaa tuku na iin ka kuu náni'i ndéé ná, dá ná dána'a tuku na sa'á to'on va'a ñoo noo ná. ⁴³ Tá ni ndi'i ni kankuei ñayuu ñoo ve'e ñoo, kúú kuá'a nda'o ña Israel tákuei sata Pablo xí'in Bernabé kua'an ña. Ta tákuei ta'ani ñaa kuá'a ñayuu kándisa táto'on kándisa ña Israel kua'an ña. Dá ni kasá'a Pablo xí'in Bernabé ká'an ni'ini na noo ná ña ná kuita toon na xí'in ña maní ni kee Ndios xí'in ná.

⁴⁴ Tá ni kasandaá iin ka kuu náni'i ndéé ña Israel, dá ni nataka táto'on iin ní ñoo ñoo kueídó'o na to'on Ndios. ⁴⁵ Dá tá ni xini ta Israel ña kuá'a nda'o ñayuu ni nataka, kúú ni nakutí rá xí'in ña u'u ini ra. Dá ni kasá'a rá ndéine'e ra Pablo, ta ká'an ndava'a ra xí'in ná. ⁴⁶ Dá ni kasá'a ndúndéé cháa ka Pablo xí'in Bernabé ká'an ña xí'in ra Israel ñoo:

—Miían kánian dána'a ndu'u to'on Ndios dinñó'ó noo ndo'ó, chi kúú ndó ña ñoo Ndios. Tído sa'á ña ni kañó'ó ndó to'on dána'a ndu, sa'á ñoo koó ka íchi ndo natiin ndó ña kataki chíchí ndó noo ió Ndios. Sa'á ñoo viti kían ko'on va ndu'u dána'a ndu noo ñayuu ko kúú ña Israel. ⁴⁷ Chi di'a ni sa'anda sato'o yo Ndios choon noo ndú'u, ta kaá ña:

Tanda'a yu'u yo'ó ko'on kakuuón ña toon noo ndidaá ñayuu ko kúú ña Israel,

dá ni'í ñayuu ndéi noo xíká cháa ka ñayuú yó'o ndi kee na káki na noo kuachi ña.

⁴⁸ Dá tá ni seido'o ña ko kúú ña Israel to'on yó'o, kúú ni kadij nda'o ini ña. Ta ni keká'ano na sato'o yo Ndios sa'á to'on va'a ña ni seídó'o na. Ta kúú ni kándisa ñaa ndidaá kúú ñayuu, ña ni kaxi Ndios ni'í ña kataki chíchí.

⁴⁹ Ta kúú ni naka'ani cháa ka to'on va'a sato'o yo Jesús ndidaá ñoo ñó'o ñoo.

⁵⁰ Tído ni ndatón kue'é ta Israel, ta ko ní xíin kándisa ñaa xí'in dao ña ná'a ndaya'i, tá'an ña ndíta ndaa xí'in ña kándisa na, xí'in dao ta ndaya'i cháa ka ñoo ñoo. Dá ni daká'an kue'é ña dao ka ñayuu ña kendava'a na xí'in Pablo xí'in Bernabé. Dión ni kuu, dá ni taxi ñaa ná.

⁵¹ Dá ni kidi ni'ini Pablo xí'in Bernabé ñoyaká iin sa'a ná, dá ná kanda

ini ñayuu ñoo ña ko náta'an ini Ndios xiní ñaá ná. Dá ni ki'in na íchi kua'an na, dá ni saa na ñoo ká'ano naní Iconio.

⁵² Ta ndidaá na kúu kuendá Jesús ni kadii nda'o ini, ta ni nakutí ná xí'ín Espíritu iñ Ndios.

Di'a ni kuu tá ni sa ndei na dána'a na iin ñoo naní Iconio

14 ¹ Tá nani ió Pablo xí'ín Bernabé ñoo Iconio ñoo, dá ni ku'unduú na ve'e noo náta'ka na Israel ndéi ñoo ñoo. Ta xí'ín to'on ni daná'a na, kúu kuá'a nda'o na Israel xí'ín na ko kúu na Israel ni kandísa ñaá. ² Tído taa Israel, ra ko xí'ín kandísa ñaá, roón kúu ra ni daká'an kue'é ra ko kúu taa Israel ndéi ñoo ñoo, dá ni kasá'a xiní u'u ra Pablo xí'ín Bernabé. ³ Tído na'á vá ni kandoo na ni sa ndei na ñoo ñoo. Ta sa'á ña kándéé ká'ano iní na sato'o yo Jesús, sa'á ñoo ko ní yu'ú ta'on na ña kían ka'an na sa'á to'on Jesús. Ta ni xi'o Ndios ña ni kandaa ini ñayuu ñoo ña to'on dána'a apóstol ñoo sa'á ña maní ni kee Ndios kían ña ndaa, chi xí'ín ndá'a apóstol ñoo ni kee Ndios ña'a ná'ano, xí'ín ña'a ndato. ⁴ Kúu ni kasá'a tá'anda tá'an ñayuu ndéi ñoo ká'ano ñoo, chi dao na nákuita xoo ta Israel ñoo, ta dao na nákuita xoo na kúu apóstol ñoo.

⁵ Dá ni kandoo ta Israel ñoo xí'ín ra ko kúu ta Israel ndíta xoo ra, xí'ín ta né'e choon ñoo ñoo ña kendava'a ra xí'ín apóstol ñoo, ta ka'ání ñaá rá xí'ín yuu. ⁶ Tído tá ni kandaa ini na ña dión ndátó'ón taa ñoo kee ra xí'ín ná, dá ni xino na kua'an na ñoo naní Listra, xí'ín ñoo naní Derbe, xí'ín ndidaá ka ni ñoo ñó'o chí kuendá Licaonia di'a. ⁷ Ta ñoo ni daná'a na to'on va'a Jesús.

Di'a ni kuu tá ni chiyúu ná Pablo ñoo Listra

⁸ Ta ñoo Listra ñoo ió iin taa ko kuú kaka. Ta ió ni'ini ra, chi nda rá ni kaki va ra ko kuú kaka ra. ⁹ Ta ió ra seídó'o ra noo ká'an Pablo. Dá tá ni sa nde'é ná noo rá, kúu ni kandaa ini na ña kándéé iní ra ña kándéé Ndios nduva'a ñaá ná. ¹⁰ Dá ni'i nda'o ni ka'an na xí'ín rá:

—iNdakuiin ndichi ndaa!

Ta kúu iin ni ndao ra ni ndakuin ndichi ra. Ta kúu ni kasá'a xíka ra xionoo ra.

¹¹ Tá ni xini ñayuu ñoo ña ndato ni kee Pablo, kúu ni kasá'a káyu'ú ná xí'ín yú'u naní licaónica, ta kaá na:

—iNi noo túu ndios ni kasaa na, ta ndaa na táto'on ndaa taa ñayuu yó'o!

¹² Ta kaá na ña Bernabé kúu ndios naní Júpiter, ta Pablo kúu ndios naní Mercurio, chi Pablo ñoo kúu na ká'an cháa ka o duú Bernabé. ¹³ Ta nda yu'ú ñoo ñoo iin iin ve'e ño'o kuendá Júpiter, ta ñoo nákaa iin duti, dá ndáka ra toro, ta né'e ra ita ni kasaa ra yé'é ñoo ñoo noo nákaa Pablo

xí'ín Bernabé. Chì kónì t̄a dutì ñoó xí'ín ñayuu kuá'a ñoó doko ná ña'a noo Pablo xí'ín Bernabé, dá kandaño'o ñaá ná, ká'an ná.

¹⁴ Tído tá nì kandaá ini Bernabé xí'ín Pablo ña dión ká'an ñayuu ñoó kee na, kúu nì ndatá ná dá'on ná, chì ko náta'an ini na ña kée ñayuu ñoó dión. Ta nì ku'u na tein ñayuu ñoó, ta káyu'ú ná:

¹⁵ —¿Ndiva'a kée ndó dión? Chì ñayuu xi'ín vá ndó kúu ndu'u. Di'a vei ndu'u ña kían kast'on ndu xí'ín ndo'ó ña miían ndúsa kánian dánkoo ndó ña ko choon téi kée ndó yó'o, dá kandaño'o ndó na miían ndaa kuiti kúu Ndios takí, na nì kava'a induú kaa xí'ín noño'o yó'o xí'ín taño'o xí'ín ndidaá kúu ña'a ió noan. ¹⁶ Tá sa na'á vá, dá sa sonó Ndios noó ñayuu sa kee na ña kóni mií ná. ¹⁷ Tído ko ní sá tuu ta'on na na'a na mií ná ña kúu ná Ndios tein ña va'a kée na, chì dákoon na dai, dá kana ña'a noo xiti yó. Ta xí'o na ña'a sás'an yó, dá kadij inio —kaá na.

¹⁸ Ta va'ará nì ka'an na dión, tído u'u nda'o, dá nì kandeé ná nì chítuu na ñayuu ñoó, dá ko ní doko ná ña'a ñoó noo ná kandaño'o ñaá ná.

¹⁹ Tá nì ndi'i ñoó, dá nì kasáa dao ta Israel, tá'an ra ndéi ñoo Antioquía xí'ín ñoo Iconio. Dá nì daká'an kue'é ra ñayuu ñoó, dá nì chiyúu ná Pablo. Ta ñó'o ñaá ná nì sa'an na nì dakána ñaá ná nda yu'ú ñoo ñoó, chì sa nì xi'i va na, nì ka'an ná. ²⁰ Kúu nì kasáa dao na kúu kuendá Jesús nì kaq noo na ndíta na noo kándu'u Pablo. Dá nì ndakoo na, dá nì ndu'u tuku na ñoo ñoó. Dá tá nì tuu noo iin ka kuu, dá nì kee na kua'an na xí'ín Bernabé ñoo naní Derbe.

²¹ Dá nì daná'a na to'on va'a Jesús noó ñayuu ndéi ñoo Derbe ñoó. Ta kúu kuá'a nda'o ñayuu nì nduu kuendá Jesús nì kee na. Tá nì ndi'i ñoó, dá nì nandió kuéi tuku na ñoo Listra xí'ín ñoo Iconio, xí'ín ñoo Antioquía. ²² Ta ñoó nì xi'o na tandéé iní noo ndidaá na kúu kuendá Jesús, ta nì ka'an ni'ini na noo ná ña ná kandita toon na xí'ín ña ndaa kándisa na, ta kaá na xí'ín ná: “Miían kánian ndo'o yó kuá'a nda'o tandó'ó, dá ndu'u yó noo dándáki Ndios”, kaá na. ²³ Ta nì xi'o na choon noo dao ra s'ano ndéi iin rá iin ve'e noo náta'ka na kúu kuendá Jesús ña kían kandaka ñaá rá. Dá tá nì ndi'i nì sa ne'e ií ná, ta nì xika na ña manì noo Ndios sa'á ra s'ano ñoó, kúu nì nakì'o ñaá ná tixi ndá'a sato'o yo Jesús, na kándisa ra.

Di'a nì kuu tá nì nandió koo Pablo xí'ín Bernabé kua'an nó'o ná ñoo Antioquía

²⁴ Tá nì ya'a na chí kuendá Pisidia, dá nì saa na chí Panfilia di'a. ²⁵ Tá nì ndi'i nì daná'a na to'on va'a Jesús ñoo naní Perge, dá nì kee na kua'an na, dá nì xino na ñoo naní Atalia. ²⁶ Dá nì kaa na ini iin barco kua'an na ñoo Antioquía noó nì nakì'o ñaá na kúu kuendá Jesús noo ndá'a Ndios ña chindeé ñaá ná noo choon. Ta viti nì dandí'i na choon nì ni'i ná noo Ndios. ²⁷ Dá tá nì ndisáa na ñoo ñoó, dá nì ndataká na

ndidaá ñayuu kúú kuendá Jesús. Dá nì kasá'á ná náki'o na kuendá sa'a ndidaá ña va'a nì kee Ndios xí'ín ná noó nì sa'an na. Ta nì nakani ta'ani na ña nì sonó Ndios nío na ko kúú na Israel, dá nì kandeé iní na Jesús. ²⁸ Ta na'á vá nì sa ndei na ñoó xí'ín na kúú kuendá Jesús.

Di'a nì kuu tá nì nataka na ndío choon sa'á na kúú kuendá Jesús

15 ¹ Kúú nì kasáa dao taa nì kii chí kuendá Judea di'a. Dá nì kasá'á rá dána'a ra noó na kúú kuendá Jesús ndéi ñoó, ta kaá ra:

—Tá ná o tá'anda ñíi ndo táto'on kì'o sa'ándá ley Moisés choon, dá kían o ní'i ta'on ndó ña káki ndó noó kuachi ndo —kaá ra.

² Ta Pablo xí'ín Bernabé kúú na nì ndakuei, ta deén nda'o nì kasá'á chídáo tá'an na xí'ín taa ñoó sa'á ña dána'a ra. Sa'á ñoó nì kandoo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoó ña ko'on Pablo xí'ín Bernabé ñoo Jerusalén xí'ín dao ka na kúú kuendá na, dá ná ndató'ón ná sa'á ña yó'o xí'ín na kúú apóstol, xí'ín na sá'ano ndéi ñoo Jerusalén. ³ Dá nì chinda'á ñaá na kúú kuendá Jesús ñoó kua'an na. Dá nì ya'a na kuendá Fenicia xí'ín Samaria. Dá nì nakani na xí'ín na kúú kuendá Jesús ndéi ñoó ña kua'á nda'o na ko kúú na Israel nì nduu kuendá Jesús. Sa'á ñoó nì kadii nda'o ini ñayuu ñoó tá nì kandaa ini na ña dión nì kuu.

⁴ Dá tá nì saá na ñoo Jerusalén, dá nì natiin va'a ñaá na kúú apóstol, xí'ín na sá'ano xí'ín dao ka na kúú kuendá Jesús ndéi ñoó. Dá nì kasá'á Pablo xí'ín Bernabé nákaní na sa'a ndidaá kúú ña'a nì kee Ndios xí'ín ná noó nì sa'an na nì daná'a na noó na ko kúú na Israel. ⁵ Tído dao ta fariseo, tá'an ra kándisa Jesús, nì nakuíta ndichi. Dá nì kaa ra:

—Miían ndúsa kánian ta'anda ñíi ndidaá taa ko kúú ta Israel nì nduu kuendá Jesús, ta kánian ka'anda yo choon noo rá ña ná kee ra choon sa'ándá ley Moisés —kaá ra.

Di'a kua'an ña nì ka'an Pedro ña káki yó sa'a iin tó'ón diní ña kándéé iní yo Jesús

⁶ Dá nì nataka na kúú apóstol ñoó xí'ín na sá'ano, dá keyíko na choon yó'o. ⁷ Ta kúú nì kukáni vá ndató'ón tá'an na sa'á ña yó'o. Dá nì ndakuíin ndichi Pedro, dá nì kaa na:

—Ñani, sa ná'á vá mií ndó ña sa na'á cháá ka va nì kaxi Ndios yu'u ña dána'i to'on va'a Jesús noó na ko kúú na Israel. Ta kúú nì kándisa ñaá ná. ⁸ Ta mií Ndios, na ná'á ndi ndaa nío ndidaá kúú ñayuu, noón kúú na nì daná'a noo yo ña náta'an ini na xiní na ñayuu ko kúú na Israel, chi nì xì'o na Espíritu ií ná noó ñayuu ñoó táto'on nì kee na xí'ín mií yó. ⁹ Chi táto'on nì kee na xí'ín yó, kì'o dión ta'ani nì kee na xí'ín ná, chi nì nduvii na nío ná sa'á ña kándéé iní na Jesús. ¹⁰ Ta viti, ¿ndiva'a ká'an ndó kee yó iin ña'a ko náta'an ini Ndios keeá? ¿Ndiva'a kátoó ndo

chinóo ndó choon kuáchi yó'o sata na kúu kuendá Jesús, chi ni na sá'ano ve'e yó ni sa ndei sa na'á, ta ni mií yó ko ní kándeé kee choon sa'ándáan? ¹¹ Chi kándísa yó ña ni káki oon ni na yó noó kuachio sa'á ña mani ni kee sato'o yo Jesús sa'a yo. Ta dión ta'ani ndó'o na ko kúu na Israel —kaá Pedro.

¹² Ta kúu tádi óon ndéi ñayuu kuá'a ñoo seídó'o na ña nákani Bernabé xí'ín ña nákani Pablo sa'á ña'a ná'ano xí'ín sa'á ña'a ndato ni kee Ndios xí'ín ná tein ñayuu ko kúu na Israel.

Di'a kua'an ña ni ka'an Jacobo

¹³ Dá tá ni ndi'i ni ka'an na, dá ni kaa Jacobo:

—Ñani, kueídó'o ndó to'on ko'in ka'in xí'ín ndó. ¹⁴ Simón Pedro kúu na ni nákani táto'on ni kee Ndios ni kemáni ná na ko kúu na Israel ta'ándá mií noó. Chi tein mií ná ni kaxi Ndios dao na, dá kakuu na ñayuu na. ¹⁵ Ta ña yó'o kían náki'in tá'an xí'ín ña ni taa profeta, chi di'a kaáan:

¹⁶ Tá ni ndi'i, dá nandió koo tuku yu'u kee táto'on ni sa io tá sa dandáki rey David,

chi sa ni naá vá noó ni dandáki na.

Tído ko'on tuku yu'u nduva'i noó ni sa dandáki na,

táto'on kée ñayuu ndúva'a na iin ve'e ni koon.

¹⁷ Dión, dá kían kasá'a dao ka ñayuu nandukú ná yu'u,

chi na ko kúu na Israel, tá'an na ni kasandaá ni seídó'o to'in,

noón kúu na kasá'a nandukú yu'u.

¹⁸ Dión ni kaa sato'o yo Ndios, na ni xi'o ña kían kana'á yó sa'á ña yó'o nda rá sa na'á vá.

¹⁹ 'Dión kaáan. Sa'á ñoo kaá yu'u ña ná dá'a ni chinóo yó iin choon kuáchi sata na ko kúu na Israel, tá'an na ni nduu kuendá Ndios. ²⁰ Va'a kaan di'a ná taa yóan ka'a xí'ín ná ña ná o sa keí ka na koño kítí ni doko ñayuu noó yoko, ta ná o sa kée ka na kuachi xí'ín na ko kúu ñadi'í na o yíí ná, ta ná o sa keí ka na koño iin kítí ko ní xita ni, ta ni ni rí ná o sa keí ka na. ²¹ Chi nda rá sa na'á vá, ta nda viti ndéi ta iin rá iin ñoo dána'a rá ley Moisés. Ta ká'i raan ini ve'e noó náta na ñoo mií iin rá iin kuu kuu nani'i ndée yo —kaá Jacobo.

Di'a kua'an ña ni taa na noo iin tuti, ni tanda'á naan kua'an noo na ko kúu na Israel

²² Dá ni kandoo na kúu apóstol ñoo xí'ín na sá'ano xí'ín dao ka na kúu kuendá Jesús ña kaxi na dao ta kuendá mií ná, dá tanda'á ñaá ná ko'on na ñoo Antioquía xí'ín Pablo xí'ín Bernabé. Dá ni kaxi na Judas, tá'an na ká'an xí'ín ná Barsabás, xí'ín iin ta naní Silas, chi ndi nduú ta yó'o

kúú na ndíta noó na kúú kuendá Jesús. ²³ Dá ni xí'o na iin tuti noo ná, tá'an ña ká'an di'a:

“Ndu'u, na kúú apóstol, xí'in na sá'ano, xí'in dao ka na kúú kuendá Jesús, ndu'u kúú na táa tuti yó'o kosaaan noo ndo'ó, na kúú kuendá Jesús, ndo'ó na ko kúú na Israel ndéi ñoo Antioquía, xí'in ndo'ó, na ndéi chí kuendá Siria di'a, xí'in ndo'ó, na ndéi Cilicia. Ná kandeí va'a ndó. ²⁴ Ni ni'i tó'on ndu'u ña tein mií ndú yó'o ni kana dao taa kosaa noo ndéi ndó, tído ko t'ón ndu'u kúú ra ni xí'o choon noo rá. Chí dáta'an ra ndo'ó xí'in to'on dána'a ra, ta dánaá ini ra ndó, ta sa'ándá ra choon noo ndo ña ta'anda ñii ndo, ta kéndusa ra xí'in ndó ña kee ndó ndidaá choon sa'ándá ley Moisés. ²⁵ Sa'á ñoo ni kandoo ndu ña va'a cháa ka ná tanda'á ndú dao taa ndéi tein ndu yó'o kosaa na noo ndéi ndó. Ta saa dáó ná xí'in ñani maní yo Bernabé xí'in Pablo, ²⁶ tá'an na ni nakí'o mií ña ndo'o naní na sa'a sato'o yo Jesucristo. ²⁷ Sa'á ñoo tanda'á ndú Judas xí'in Silas kosaa na nakani ndi'i na sa'á to'on ni taa ndu noo tuti yó'o xí'in ndó. ²⁸ Chí náta'an ini Espíritu ií Ndios, ta kí'o dión kándaá ini ndu ña ko kánian chinóo ndu choon kuáchi sata ndo. Sava'a ña kánian kee ndó kían kaáan di'a: ²⁹ o sa keí ka ndo koño kirí ni doko ñayuu noó yoko. Ta ni o sa keí ka ndo nií ri, ni koño kirí ko ní xita nií, ta o sa kée ka ndo kuáchi xí'in na ko kúú ñadi'í ndo o yíi ndo. Tá seídó'o ndó choon yó'o, dá kían va'a kee ndó. Ndios ná koo xí'in ndó.”

Dión ká'an tuti ni taa na ñoo. ³⁰ Dá ni kee taa ni xio choon ñoo kua'an na ñoo Antioquía. Tá ni saa na ñoo, dá ni ndítutí ná ndidaá na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá ni nakí'o na tuti ñoo noo ná. ³¹ Dá tá ni ndi'i ni ka'i naan, kúú ni kadii nda'o ini na sa'a ndidaá kúú tandeé ini xí'o ña noo ná. ³² Ta Judas xí'in Silas ñoo kúú profeta, sa'á ñoo ni xí'o na tandeé ini noó na kúú kuendá Jesús, ta xí'in kua'á nda'o to'on ni ka'an ni'ini ra noo ná.

³³ Dá tá ni ndi'i ni sa ndei na cháa tiempo ñoo ñoo, dá ni chinda'á ñaá na kúú kuendá Jesús kua'an nó'o ná, ta ni xika na ña maní noo Ndios sa'a ná. Dá ni nandió kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Jerusalén noo ndéi na ni tanda'á ñaá ni sa'an na. ³⁴ Tído ni chikaá ini Silas ña va'a cháa ka ná kandoo na ñoo. ³⁵ Ta ni kandoo ta'ani Pablo xí'in Bernabé ni sa ndei na ñoo Antioquía ñoo, ta ni daná'a na to'on sato'o yo Jesús. Ta kua'á ka na kúú kuendá Jesús sa chindeé tá'an xí'in ná sa kasto'on na to'on va'a Jesús xí'in ñayuu.

Di'a ni kuu tá ni ta'anda tá'an Pablo xí'in Bernabé

³⁶ Dá tá ni ya'a cháa kuu, dá ni kaa Pablo xí'in Bernabé:

—Ná ko'on tukuó korni'ini yó na kúú kuendá Jesús ndéi ndidaá ni ñoo noó ni sa'an yo ni daná'a yo to'on sato'o yo Jesús, dá ná kandaá ini yo ndi ndó'o na —kaá Pablo.

³⁷ Dá n̄i ka'án Bernabé kandaka na Juan, tá'an r̄a ká'an x̄i'ín ná Marcos, ko'on r̄a. ³⁸ Tído k̄o ní x̄i'ín ta'on Pablo kandaka na r̄a ko'on r̄a, chí n̄i d̄ankoo va ñáá rá kuendá Panfilia, ta k̄o ní x̄ionoo k̄a r̄a x̄i'ín ná noo choon Ndios. ³⁹ Ta sa'á ña k̄o ní náki'in tá'an ta'on to'on noo n̄i ndat'ón Bernabé x̄i'ín Pablo, sa'á ñoó n̄i ta'anda tá'an na. Dá n̄i kee Bernabé ndáka na Marcos kua'an na. Dá n̄i kaa na ini barco kua'an na Chipre.

⁴⁰ Dá n̄i nata'an ini Pablo ña ko'on na x̄i'ín Silas. Dá n̄i n̄aki'o ñáá ná kúu kuendá Jesús noo ndá'a sato'o yo Ndios ña ná chindeé ñáá ná noo ko'on na. ⁴¹ Dá n̄i kee na kua'an na. Ta n̄i ya'a na chí kuendá Siria x̄i'ín Cilicia, ta sá ká'an ni'ini na noo n̄a kúu kuendá Jesús ndéi ñoó kua'an na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kas'á Timoteo x̄ionoo xi x̄i'ín Pablo x̄i'ín Silas

16 ¹ Dá n̄i ya'a Pablo x̄i'ín Silas ñoo naní Derbe, dá n̄i saa na ñoo Listra. Ta ñoó n̄i náki'in tá'an na x̄i'ín iin t̄a kúu kuendá Jesús naní Timoteo. Ta kúu x̄i de'e iin ñá'a Israel kándisa Jesús. Ta tatá x̄i kúu t̄a griego. ² Ta ndidaá n̄a kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Listra x̄i'ín ñoo Iconio ká'an va'a sa'a x̄i. ³ Dá n̄i nata'an ini Pablo ña k̄ian ko'on xi x̄i'ín ná. Sa'á ñoó ndani n̄i sa'anda na ñ̄i x̄i táto'on sa'ándá ley choon, dá k̄ian ná o nákani kuáchi ini na Israel, tá'an na ndéi ñoo ñoó, koni na x̄i. Chí sa ndidaá vá ná ná'á ña tatá Timoteo kúu iin t̄a griego.

⁴ Ta kúu ndidaá ñoo noo yá'a na kua'an na, ñoó n̄i kast'on na x̄i'ín na kúu kuendá Jesús ndéi ñoó sa'a choon n̄i sa'anda na kúu apóstol x̄i'ín na sá'ano ndéi Jerusalén, dá ná kueídó'o naan. ⁵ Ta ndidaá n̄a kúu kuendá Jesús ndéi ñoó n̄i n̄akuita ndaa cháa k̄a na x̄i'ín ña kándéé iní na Jesús tá n̄i seídó'o na to'on yó'o. Ta kuu rá kuu ndúkua'a cháa k̄a ñayuu kúu kuendá Jesús kua'an na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i na'a Ndios iin ña ndato noo Pablo

⁶ Kúu n̄i chika'anda na kuendá Frigia x̄i'ín Galacia, chí k̄o ní sónó ta'on Espiritu ī Ndios ña dána'a na to'on va'a sa'a Jesús chí kuendá Asia di'a. ⁷ Tá n̄i saa na kuendá Misia, dá n̄i ka'án ná ko'on na chí kuendá Bitinia di'a, tído k̄o ní sónó ta'on Espiritu Jesús ña ko'on na ñoó. ⁸ Sa'á ñoó n̄i ya'a na kuendá Misia kua'an na, dá n̄i xin̄o na ñoo Troas noo kúu yu'ú taño'o.

⁹ Dá tá n̄i kuaá, dá n̄i na'a Ndios iin ña ndato noo Pablo, chí n̄i xini na iin t̄a ió chí kuendá Macedonia di'a. Ta iin ndichi r̄a seí nda'í r̄a noo Pablo, ta kaá r̄a: “Kee ní ña man̄i kii ní Macedonia yó'o, ta chindeé ní ndu'u”, kaá r̄a.

¹⁰ Dá tá n̄i ndi'i n̄i xini na ña'a ndato yó'o, ta kúu mií hora daá n̄i kenduu ndu ko'on ndu chí kuendá Macedonia, chí n̄i kandaa ta'í ini ndu

ñā mií Ndios kúú nā kana ñāá ñā kíān ko'on ndu dána'a ndu to'on va'a sa'a Jesús noó ñayuu ndéi ñoó.

Di'a ni kuu tá ni kandísa iin ñá'a naní Lidia

¹¹ Dá ni tiin ndu iin barco ñoo Troas. Dá ni chindaa ndu kua'an ndu ni'i ndú iin yúku iin ini taño'o naní Samotracia. Dá tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni kaa tuku ndu ini barco ñoo kua'an ndu ñoo naní Neápolis.

¹² Tá ni saa ndu ñoo, dá ni kee ndu xíka sá'a ndú kua'an ndu iin ñoo naní Filipos, ta kíān ñoo ndáya'i cháá ka nákaa kuendá Macedonia di'a, ta kíān iin ñoo kuendá ta romano. Ta ñoo ni sa ndei ndu cháá kuu.

¹³ Ta tein iin kuu náni'i ndée nā Israel, dá ni kankuei ndu kua'an ndu yu'ú ñoo ñoo, chi ñoo nákaa iin yuta noo sá'an nā Israel ndéi ñoo ñoo ká'an nā xí'in Ndios. Dá tá ni saa ndu ñoo, dá ni sa ndei ndu. Dá ni kasá'a ndú ká'an ndu xí'in nā ñá'a ni nataka ndéi ñoo sa'a Jesús. ¹⁴ Ta ñoo nákaa iin ñá'a naní Lidia. Ta kíān ñá ñoo ká'ano naní Tiatira, ta díkóan dá'on díon kua'a toón, ta ndáño'an Ndios takí. Ta kúú seíd'o va'an to'on ká'an Pablo. Ta kúú ni nakonó sato'o yo Jesús níman, ta kúú ni kandísáan to'on ni ka'an nā. ¹⁵ Ta kúú ni sodó ndútaan xí'in ndidaá nā ve'an. Dá ni seí nda'avíān noo ndú, ta kaáan:

—Tá kándaā ini ndo ñā kúú iin ñá'a kándée ndisa iní sato'o yo Jesús, dá kíān náki'i ndo ná ko'o ve'i kandeí ndó —kaáan.

Dá ni kandeéan ni xino ini ndu ñā ko'on ndu kandeí ndu ve'an dao kuu.

Di'a ni kuu tá ni chikáa ta né'e choon Pablo xí'in Silas ve'e ka

¹⁶ Ta di'a ni ndo'o ndu iin ka kuu tá kua'an ndu ka'an ndu xí'in Ndios. Noo kua'an ndu ñoo ni naki'in tá'an ndu xí'in iin tadi'í. Ta nákaa iin espíritu kini ñā nákoní iní ini xi. Ta kúú kua'a nda'o di'ón ní'i sato'o xi sa'a ñā nákoní iní ini xi. ¹⁷ Ta kúú ni kasá'a tadi'í yó'o tákaa xi Pablo xí'in ndu'u vei xi, ta káyu'ú xí:

—iTaa yó'o kúú ra kéchóon noo Ndios, nā kómí ndidaá tá'an choon! Ta dána'a ra noo ñayuu ndi kee na káki na noo kuachi nā —kaá xi.

¹⁸ Ta kúú kua'a vá kuu ni sa kee xi dión. Sa'a ñoo ko ní xi'o ndeé ka ini Pablo sa'a xí. Dá ni nandió ko na, dá ni kaa nā xí'in espíritu kini nákaa ini xi:

—Xí'in kuu Jesucristo, nā xí'o choon nooi, sa'ándái choon nooon. Kua'an keta kii ini tadi'í xaan.

Ta kúú vití'ón vá ni keta espíritu kini ñoo kua'an. ¹⁹ Tá ni kándaā ini sato'o xi ñā koó ka di'ón ni'i rá xí'in xí, dá ni tiin ra Pablo xí'in Silas. Dá ni kee ra ñó'o ñāá rá kua'an ra noo yá'i noo ndéi ta né'e choon. ²⁰ Dá ni saa ra ni chikata ñāá rá noo ta né'e choon ñoo. Dá ni kaa ra xí'in rá:

—Taa yó'o kúu ta Israel. Ta xionoo ra dánaá tá'an ra ñayuu ndéi ñoo yo. ²¹ Ta xionoo ra dána'a ra ña kánian kee yó tató'on k'i'o kée mií rá, ta ko káni ta'an vaan natiin yóan, ta kee yóan, chi kúu yó ta romano —kaá ra.

²² Dá ni ndakuei ñayuu ni kasá'a ná kéndava'a na xí'in Pablo, xí'in Silas. Dá ni ndatá ta né'e choon ñoo dá'on ná. Dá ni sa'anda ra choon ña ná kani ñaá rá xí'in vara. ²³ Tá ni ndi'i ni kani kini ñaá rá, dá ni taán ñaá rá ve'e kaa. Dá ni sa'anda ra choon noó ra ndaá yé'é kaa ña ná kandaa va'a ñaá rá. ²⁴ Tá ni ndi'i ni ta'anda choon yó'o noo rá, dá ni taán ñaá rá ve'e kaa naá ñó'o nda maá ini ve'e kaa ñoo. Dá ni taán rá sa'a ná yái yíto naní cepo kándu'u ini ve'e kaa ñoo, dá ni kató toon ra yíto ñoo.

Di'a ni kuu tá ni kandísa taa ndaá yé'é kaa ñoo Jesús

²⁵ Tá ni kuu ñoo tádi, ká'an ij vá Pablo xí'in Silas xí'in Ndios ñó'o na, ta xíta na yaa noo ná. Ta seídó'o va'a ñaá dao ka taa ñó'o ve'e kaa ñoo ndéi ra. ²⁶ Ta kúu iin kuitió ni kasá'a ni'i nda'o táan. Ta kúu nda sa'a vé'e kaa ñoo ni kidi ni'ini. Ta kúu ni nono vá ndidaá kúu yé'é kaa ñoo. Ta kúu ni ndaxí vá cadena ndíko sa'a ndidaá kúu taa ñó'o ve'e kaa ñoo.

²⁷ Dá ni ndoto ta ndaá yé'é kaa ñoo, kúu ni xini ra ña ndidaá yé'é kaa ni nono. Ta kúu ni taó rá espada ra kua'an ra ka'ání rá mií rá, chi ni ka'ání rá ña ni xino ndidaá kúu vá ra ñó'o ve'e kaa ñoo kua'an ra. ²⁸ Kúu ni kayu'ú Pablo, dá ni kaa na xí'in rá:

—O sa kéndava'a ní xí'in mií ní, chi yó'o va ñó'o ndidaá kúu ndu'u —kaá na.

²⁹ Dá ni sa'anda ta ndaá yé'é kaa ñoo choon ña ná natoon ñó'o, dá ná katoon. Kúu ni kankono ra kua'an ra noo nákaa Pablo xí'in Silas. Ta ndéi nino oon ra ni sa ku'in xití rá noo sá'a ná. ³⁰ Dá ni taó ñaá rá, dá ni ndatón ñaá rá, ta kaá ra xí'in ná:

—Tatá, ¿ndí kían kánian keei, dá ni'í ña kakii noó kuachii?

³¹ Dá ni kaa na xí'in rá:

—Kandéé iní ní sato'o yo Jesucristo, dá ni'í ní ña kaki ní xí'in ndidaá na ve'e ní.

³² Dá ni kasá'a dána'a Pablo to'on va'a sato'o yo Jesús noo mií rá, xí'in noo na ve'e ra. ³³ Ta mií hora daá ñoo ni taó ñaá rá, ta ni nakata ra noo ni tarkue'e ñíí ná. Tá ni ndi'i, dá ni sodó ndúta mií rá xí'in ndidaá kúu na ve'e ra. ³⁴ Tá ni ndi'i ñoo, dá ndáka ñaá rá ni no'o ra ve'e ra. Dá ni xi'o ra ña'a ni sasá'an na. Ta kúu kadii nda'o ini mií rá xí'in na ve'e ra, chi ndidaá ná ni kandísa Ndios.

³⁵ Dá tá ni tuu noo kuu dáá ñoo, dá ni tanda'a taa né'e choon tató rá kua'an ra. Tá ni saá ra, dá ni kaa ra di'a xí'in ta ndaá yé'é kaa ñoo:

—Dáyaa ní taa kaa ná ko'on ra.

³⁶ Dá ni kaa ta ndaá yé'é kaa ñoo xí'in Pablo:

—Sa n̄i ta'anda choon nooí ña tavéi ndo'ó ve'e kaa yó'o. Ta viti kían kankuei va'a ndó ko'on ndo —kaá ra.

³⁷ Dá n̄i kaa Pablo:

—N̄i kani ra ndu'u noo kua'á ñayuu, ta ko ñá'a ka'an ra xí'in ndu'u ndí kían kúu kuachi ndu, va'ará ta romano kúu ndú. Ta n̄i taán rá ndu'u ve'e kaa. Ta viti, ía ká'an rá dáyaá de'é ra ndú? Tído o koo oon ta'on dión sa'a ndú. Va'a kaan mií ta né'e choon ná kii taó ndu'u —kaá na.

³⁸ Dá n̄i sa'an táto ñoo n̄i nakani ra xí'in ta né'e choon to'on n̄i ka'an Pablo. Tá kúu n̄i yu'ú nda'o ra tá n̄i kandaá ini ra ña kúu ná ta romano.

³⁹ Dá n̄i sa'an ra n̄i ndaka ra ña mani noo ná. Dá ví n̄i taó ñaá rá. Dá n̄i seí nda'í ra noo ná ña ná kankuei na ñoo ñoo ko'on na. ⁴⁰ Dá tá n̄i kankuei na ve'e kaa ñoo, dá n̄i kee na kua'an nó'o ná ve'e ñá'a naní Lidia ñoo. Ta ñoo n̄i xini na dao ka na kúu kuendá Jesús. Dá n̄i xí'o na tandeé iní noo noón. Dá n̄i kankuei na ñoo ñoo kua'an na.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nakuina vaá ñayuu ndéi ñoo Tesalónica

17 ¹ Dá n̄i ya'a Pablo xí'in Silas ñoo naní Anfípolis xí'in iin ka ñoo naní Apolonia. Dá n̄i saa na ñoo ká'ano naní Tesalónica. Ta ñoo iin iin ve'e noo náta ka na Israel. ² Ta n̄i sa'an na ve'e ñoo táto'on k̄i'o kée ná ndidaá ñoo noo sá'an na. Ta tein ndin oni kuu nani'i ndée na Israel n̄i ndató'ón ná xí'in ñayuu ñoo, ³ ta n̄i nakani na táto'on k̄i'o ká'an rá ió tuti ií Ndios. Ch̄i xí'in miían n̄i xí'o na ña n̄i kandaá ini ñayuu ñoo ña miían ndúsá kánian ndo'o naní níō Cristo, na dákaaki ñaá, dá kuu na, dá natakí na tein na kúu ndi. Dá n̄i kaa ta'ani na:

—Jesús, na ká'an yu'u sa'a xí'in ndo'ó, noón kúu Cristo —kaá na.

⁴ Ta kúu n̄i kandísa va dao na Israel ñoo to'on yó'o. Dá n̄i naki'in tá'an na xí'in Pablo xí'in Silas. Ta n̄i kandísa ta'ani kua'á nda'o na griego, na ndáño'o Ndios, xí'in kua'á na ñá'a ndaya'i.

⁵ Kúu n̄i kasá'á kú'u'u ini ta Israel ko x̄i'in kandísa. Sa'á ñoo n̄i dataká ra dao ta kini xionoo keí ñoo. Ta roón kúu ra n̄i daká'an kue'é kua'á nda'o ñayuu ndéi ñoo ñoo. Dá n̄i kasá'á nákuina vaá na. Dá n̄i saa tondó na ve'e iin ta naní Jasón, dá taó ná Pablo xí'in Silas, dá ná naki'o ñaá ná noo ndá'a ta né'e choon, ká'an ná. ⁶ Tído ko ní nani'i ta'on ñaá ná. Dá n̄i tiin na mií Jasón ñoo xí'in dao ka na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo, dá n̄i kee na nó'o ñaá ná kua'an na. Tá n̄i saa na noo ta né'e choon, dá n̄i kayu'ú ta Israel ñoo:

—Tá'an ta xionoo nádaká ñaxintóni ñayuu ndéi iin níí kúu ñayuú, roón ta'ani kúu ra n̄i kasáá ñoo yo viti. ⁷ Ta kúu n̄i natiin va'a ñaá Jasón yó'o ve'e ra. Ta ndidaá ta ñoo kúu ra ko x̄i'in kueídó'o choon sa'ándá ta né'e choon ká'ano cháá ka, ra kúu César, ch̄i kaá ra ña ió iin ka rey ndaya'i cháá ka naní Jesús —kaá ra.

⁸ Ta kúú nī nakuina vaa cháá ka ñayuu ñoo xí'ín ta né'e choon tá nī seídó'o na ña nī kaa ra dión. ⁹ Tído tá nī ndi'i nī chiya'i Jasón ñoo xí'ín dao ka na noó ta né'e choon, dá nī dayáa ñaá rá.

Di'a nī kuu tá nī daná'a na iin ñoo naní Berea

¹⁰ Ta mií sakuaá dáá ñoo nī tanda'á na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Pablo xí'ín Silas ña kían ko'on na ñoo naní Berea. Tá nī saa na ñoo ñoo, dá nī ku'u na ve'e noo náta ka na Israel ndéi ñoo. ¹¹ Tído ñayuu va'a cháá ka ini kúú na ndéi ñoo Berea o duú na ndéi ñoo Tesalónica, chi ndino'o ini na nī seído'o na to'on va'a Jesús. Ta ndidaá kuu nī dakuá'a na noo ká'an tuti iī Ndios, dá ná kande'á á ña ndaa kían ká'an Pablo o koó. ¹² Dión nī kee na, dá kua'á nda'o na Israel ndéi ñoo ñoo nī kandísa na to'on dána'a na. Ta kua'á na ñá'a griego ndáya'i xí'ín kua'á nda'o taa griego nī kandísa ta'ani ñaá.

¹³ Tído tá nī kandaá ini ta Israel ndéi ñoo Tesalónica ña nákaa Pablo dána'a na to'on Ndios ñoo Berea, dá nī kee ra kua'an ra ñoo. Dá tá nī saa ra, dá nī kasá'á nákuina vaa ñayuu ñoo nī kee ra. ¹⁴ Ta kúú vití'ón di'a nī tanda'á na kúú kuendá Jesús Pablo kua'an na yu'ú taño'o. Tído nī kandoo va Silas xí'ín Timoteo nī sa ndei na ñoo Berea ñoo. ¹⁵ Dá nī kee na ndáka na Pablo kua'an na nda ñoo ká'ano naní Atenas. Tá nī saa na ñoo xí'ín ná, dá nī sa'anda Pablo choon noo ná ña ná kast'o'on na xí'ín Silas xí'ín Timoteo ña ná kii kii ná noo ió na, kaá na. Dá nī nandió kuéi na nī sa'an nī ndaka na ñoo kua'an nó'o ná.

Di'a nī kuu tá nī sa kaa Pablo iin ñoo naní Atenas

¹⁶ Ta nani ndáti Pablo kasaa Silas xí'ín Timoteo, kúú nī kixian nī kunda'í nda'o ini na, chi nī xini na ña iin ní kúú ñoo ñoo kándodó yoko ndáño'o na. ¹⁷ Sa'á ñoo nī sa'an na ve'e noo náta ka na Israel ndéi ñoo ñoo, ta nī ndat'ón ná xí'ín na Israel, xí'ín dao ka ñayuu ndáño'o Ndios takí. Ta ndidaá kuu nī ka'an na xí'ín ñayuu xionoo noo yá'i ñoo sa'a Jesús. ¹⁸ Dá nī dandíchi tá'an na xí'ín dao ka taa dakuá'a ña dána'a ta kúú kuendá epicúreo, xí'ín dao ka taa dakuá'a ña dána'a ta kúú kuendá estoico. Dá nī kaa roón:

—¿Ndi kóni kaa to'on ká'an taa káni téi ká'an yó'o?

Dá nī kaa dao ka ra:

—Kandaá ini ndu'u ña xionoo ra ká'an ra sa'a dao ka ndios.

Dión nī kaa ra chi xionoo Pablo ká'an na sa'á to'on va'a Jesús, ta ká'an na ña nataki na nī xi'i. ¹⁹ Dá ndáka ra Pablo nī saa ra iin xían noo naní Areópago, noo náta ka taa ndat'ón rá. Dá nī kaa ra xí'ín ná:

—¿Á kee ní ña maní kast'o'on ní xí'ín ndu'u sa'á to'on saá dána'a ní?

²⁰ Chi ko óon ta'on kueídó'o ndu'an. Sa'á ñoo katoó ndu'u kandaá ini ndu ndi kua'an sa'an.

²¹ Dión ni kaa ra, chi kátoó nda'o ndidaá taa ndéi ñoo Atenas xí'ín ta tükú ndéi ñoo kueídó'o ra, ta ká'an ra sa'á ña saá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pablo noó taa ñoo

²² Dá ni nakuín ndichi Pablo me'í ndidaá taa ni nataka ndéi noo naní Areópago. Dá ni kaa na:

—Ndo'ó, na ndéi ñoo Atenas yó'o, kándaa ini yu'u ña ndíta ndaa ndo xí'ín ña kándísa ndó. ²³ Chi tá ni xionooi ni sa nde'í noo náa ndáño'o ndó, dá ni xini iian tándaa to'on nooán kaá di'a: “Ña yó'o kúú noo náa iin ndios ko ná'á ndú”, kaáan. Ta mií Ndios ndáño'o ndó, na kaá ndo ña ko ná'á ndó, noón kúú na ko'in kastó'in xí'ín ndó sa'a.

²⁴ 'Ta mií Ndios, na ni kava'a iin ní kúú ñayuú yó'o, xí'ín ndidaá kúú ña'a ió nooán, noón kúú na dándáki induú xí'ín noño'o yó'o. Sa'á ñoo ko ió ta'on na ini ni iin ve'e ño'o, tá'an ña ni kava'a ndá'a taa. ²⁵ Ta ni iin tó'ón ña'a ió noo yo ko xínño'ó ná, chi ni iin tó'ón ña'a ko kómani noo ná. Mií di'a na xí'o ña takí yo ndéi yó ñayuú yó'o, ta xí'o na tachi ña náki'in yó, ta xí'o ta'ani na ndidaá kúú ña'a ió noo yo.

²⁶ 'Ta xí'ín iin tó'ón vá taa ni nata'i ndidaá ñayuu ni kee Ndios, dá ná nakuita noo na kande na iin ní kúú ñayuú yó'o. Chi sa ni chiná'a vá Ndios noo kúú sa'á ña kataki yo, ta ni chiná'a ta'ani na noo ndi'á, ta ni chiná'a ta'ani na noo kande iin rá iin yó. ²⁷ Dión ni kee Ndios, dá ná nandukú yó na, dá ná ndundéé yó nda ná kandeé yó nani'i yo ná. Chi miían ndaa kíán ña ko xí'ká ta'on ió Ndios noo iin rá iin yó. ²⁸ Chi mií ná kédaá xí'ín yó, dá takí yo, ta kandá yo, ta ndéi yó. Ta kíán táto'on ni taa dao taa kuendá mií ndó, tá'an ra ti'a taa to'on luu kua'an, chi ni taa ra ña kúú yó de'e Ndios. ²⁹ Ta sa'á ña kúú yó de'e Ndios, sa'á ñoo ko níyiká yó ka'an yó ña kúú ná iin na'áná ni kava'a ndá'a taa xí'ín oro o plata o xí'ín yuu, chi sava'a ña ni nakani ini ñaxintóni taa ti'a kava'a ña kíán.

³⁰ 'Tído ko ní taó kuendá ta'on Ndios sa'á ña sa kee ñayuu tá sata, chi ko ní sá na'á ná mií Ndios. Tído viti sa'ándá na choon noo iin rá iin ñayuu ndéi iin ní kúú ñayuú ña ná nandikó iní na sa'á kuachi kée na. ³¹ Chi ni chikaa ini Ndios ña kasandaá iin kuu, dá keyíko ndaa na sa'a ndidaá kúú ñayuu ndéi iin ní kúú ñayuú yó'o xí'ín ndá'a iin taa ni chikani mií ná. Ta ni xí'o na ña ni kandaá ini yo ndá yoo kúú taa ñoo, chi ni danátaki ñaá ná tein na kúú ndi —kaá na.

³² Tá ni seido'o ra ña ni ka'an Pablo sa'á ña nataki na ni xi'i, ta kúú ni kasá'a dao ra kédiki ñaá rá. Tído dao ka ra ni kaa xí'ín ná:

—Kóni ndu'u kueídó'o ndu cháa ka sa'á ña yó'o.

³³ Dá ni keta na kua'an na. ³⁴ Tído ni kándísa dao ñayuu ñoo to'on ni daná'a Pablo, ta ni naki'in tá'an na xí'ín ná. Ta tein na ni kándísa ñoo nákaa iin taa naní Dionisio, ta kúú rá iin taa né'e choon noo naní

Areópago ñoó. Ta nákaa ta'ani iin ñá'a naní Dámaris, ta ni kandísa ta'ani dao ka ñayuu.

Di'a ni kuu tá ni sa io Pablo ñoo naní Corinto

18 ¹ Tá ni ndi'i, dá ni keta Pablo ñoo Atenas. Dá ni ki'in na kua'an na ñoo ká'ano naní Corinto. ² Tá ñoó ni ñaki'in tá'an na xí'in iin ta Israel naní Aquila, ra ni kaki kuendá Ponto. Ta duú ni kasáa va ra ni kii ra kuendá Italia xí'in ñadi'í ra, ñá naní Priscila, chi taa né'e choon ká'ano naní Claudio kúu ra ni sa'anda choon ña ná kankuei ndidaá kúu na Israel ñoo Roma ko'on na kande'i na dao ka xían. Dá ni kee Pablo kua'an na ve'e noo ndéi na ñoó. ³ Ta iin nóo choon kée Pablo xí'in ná, chi ti'a na kava'a na ve'e xí'in ñí. Sa'á ñoó ni kandoo Pablo ió na ve'e na, ta ni kechóon nduú na xí'in ná. ⁴ Ta ni dandíchi tá'an Pablo xí'in ñayuu ini ve'e noo náataka na Israel ndéi ñoó iin iin kuu kuu nani'i ndée ná, dá ná xino ini na Israel xí'in na ko kúu na Israel kandísa na to'on dána'a na.

⁵ Dá ni kasáa Silas xí'in Timoteo ni ndee na kuendá Macedonia di'a. Sa'á ñoó ni dankoo Pablo dao ka choon sa kee na, ta sava'a ña kée na kían dána'a na to'on va'a sa'a Jesús, chi kásto'on na xí'in na Israel ña Jesús kúu Cristo, na dákaki ñaá. ⁶ Tído ni ndakuei na ni kasá'a naá na xí'in Pablo, ta ká'an ndava'a na xí'in ná. Sa'á ñoó ni kidi ni'ini Pablo dá'on ná, dá ni kaa na:

—Kuachi mií ndó kían, dá kían kakomí i va ndó kuachi noo Ndios. Ko ndío kuachi ka yu'u sa'a ndo. Ta viti chí noo ko'in dána'i noo na ko kúu na Israel —kaá na.

⁷ Dá ni keta na ve'e noo náataka na Israel ñoó. Dá ni kee na kua'an na ve'e iin taa naní Justo, ta yu'ú ni'ini taa yó'o Ndios. Ta ió ra díin ve'e noo náataka na Israel ndéi ñoó. ⁸ Ta Crispo naní iin taa ndáya'i ini ve'e noo náataka na Israel, kúu ni kandísa ra sato'o yo Jesús xí'in ndidaá na ve'e ra. Ta kúu kuá'a ñayuu ndéi ñoo Corinto ñoó ni seídó'o to'on va'a sa'a Jesús, ta ni kandísa ñaá ná, ta ni sodo ndúta ná.

⁹ Iin sakuaá, dá ni xini Pablo iin ña'a ndato ni kee sato'o yo Jesús, dá ni kaa na xí'in ná:

—O sa yu'oon. Ta o sa kátuuón ña ka'on sa'í. ¹⁰ Chi ió va yu'u xí'ón, ta ni iin tó'ón ta'on ñayuu o kónói kendava'a xí'ón. Chi kuá'a nda'o ñayuu yu'u ndéi ñoo ká'ano yó'o —kaá na.

¹¹ Dá ni kandoo Pablo ni sa io na iin kua'io dao ñoo Corinto ñoó. Ta ni daná'a na noo ñayuu sa'á to'on va'a Ndios.

¹² Ta nani nákaa taa naní Galión né'e ra choon kuendá Acaya yó'o, kúu iin nóo ni ndat'ón taa Israel kendava'a ra xí'in Pablo. Dá ni sa'an ra ni tiin ñaá rá ndáka ra kua'an ra noo ta né'e choon. ¹³ Dá ni kaa ra xí'in Galión ñoó:

—Taa yó'o kúú ra xíonoo dáka'an kue'é ñayuu, dá ná dá'a ni kandaño'o na Ndios táto'on k'i'o sa'ándá ley Moisés choon —kaá ra.

¹⁴ Tá kua'an Pablo ka'an na, ta kúú ni kasá'á ká'an Galión xí'in taa Israel ñoo:

—Tá ni kee ra iin ña kini o iin kuachi ká'ano, dá kían naki'oi miíí kueídó'i ña ká'an ndo'ó, ta Israel xaan. ¹⁵ Tído tá kían sa'á to'on, o sa'a kuu Ndios ndo o sa'a ley mií ndo'ó, dá kían kuu keyíko mií ndoan, chi yu'u kúú ra o chínee ta'oin miíí keyíkoj sa'á ña yó'o —kaá ra.

¹⁶ Dá ni taó ñaá rá sata vé'e. ¹⁷ Dá ni tiin dao ta griego iin taa naní Sóstenes, tá'an ra dándáki ve'e noo náta na Israel. Ta kúú mií yé'é chóon ñoo ni kani ñaá rá. Tído ko ní kékuendá ta'on Galión sa'á ña ni kee ra.

Di'a ni kuu tá ni nandió koo Pablo ñoo Antioquía

¹⁸ Ta kúú kua'a i i vá kuu ni kandoo Pablo ni sa io na ñoo Corinto ñoo. Ni ndi'i, dá ni ka'an na ndisá'án xí'in na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá ni tiin na iin barco. Dá ni kee na kua'an na chí kuendá Siria di'a. Ta kua'an ta'ani Priscila xí'in Aquila xí'in ná. Tído tá ko ñá'a kee na ko'on na, dá ni datá tá'í Pablo dini ná noo naní Cencrea, dá xinkoo to'on ni kandoo na xí'in Ndios.

¹⁹ Dá tá ni saa na ñoo ká'ano naní Éfeso, ta kúú ñoo ni ta'anda tá'an Pablo xí'in Priscila xí'in Aquila. Dá ni kee Pablo kua'an na ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo. Ta ñoo ni ndató'ón ná xí'in ra Israel.

²⁰ Dá ni seí nda'í ra noo Pablo ña ná koo na cháa ka kuu xí'in rá, tído ko ní xíin ta'on na. ²¹ Dá ni ka'an na ndisá'án xí'in rá, dá ni kaa na:

—Miían ndúsa kakaaj víko ña sa vej koo ñoo Jerusalén, tído nandió koo tukui kooi xí'in ndó tá dión kóni Ndios —kaá na.

Dá ni keta na ñoo Éfeso ñoo, dá ni tiin na iin barco kua'an na. ²² Dá tá ni saa na ñoo Cesarea, dá ni kee na koka na kua'an na ñoo Jerusalén ka'an na ndisá'án xí'in na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. Tá ni ndi'i ñoo, dá ni kee na kua'an na, dá ni xinō na ñoo Antioquía.

²³ Tá ni ndi'i ni sa io na ñoo Antioquía cháa tiempo, dá ni kee tuku na kua'an na, ta ni xionoo na chí kuendá Galacia di'a, xí'in Frigia, ta ni xi'o na tandee iní noo ndidaá kúú na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo.

Di'a ni kuu tá ni daná'a iin taa naní Apolos

²⁴ Iin kuu ni kasáa iin ta Israel naní Apolos ñoo Éfeso. Ta kúú rá iin taa ni kaki ñoo ká'ano naní Alejandría. Ta ti'a va'a ra ka'an ra, ta ndichí nda'o ra xí'in to'on ká'an tuti i i Ndios. ²⁵ Ta sa ni dakuá'a va'a ra sa'a íchi ndaa sato'o yo Jesús. Ta ndino'o ini ra xionoo ra kásto'on ra xí'in ñayuu, ta dána'a ndaa ra sa'á ña ná'á rá sa'a Jesús. Tído ná'á rá sava'a sa'á ña ni daná'a Juan tá sa dakódo ndúta ná ñayuu. ²⁶ Dá ni kasá'á rá

dána'a ra ini ve'e noo nátaaka na Israel, ta ko yu'ú ta'on ra. Tído tá ni seido'o Priscila xí'ín Aquila ña ni daná'a ra, dá ni taó xoo ñaá ná. Dá ni kasto'on va'a cháá ka na xí'ín rá sa'a íchi ndaa Ndios.

²⁷ Tá ni ndi'i ñoo, dá ni ka'an Apolos ko'on ra kuendá Acaya. Dá ni xi'o na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Éfeso ñoo tandeé iní noo rá. Ta ni taa na iin tuti kua'an noo na kúu kuendá Jesús ndéi chí Acaya ñoo, dá ná natiin va'a na Apolos. Dá tá ni saa ra Acaya, kúu ni chindeé nda'o ra ndidaá na kúu kuendá Jesús, tá'an na ni kandísa sa'a ña maní ni kee Ndios xí'ín ná. ²⁸ Ta kúu ni ndundéé rá ni datúu rá noo ká'an ta Israel noo ndidaá ñayuu ndéi ñoo, chi ni xi'o ra ña ni kandaa ini na ña ká'an tuti i Ndios, ña Jesús kúu Cristo, na dákaki ñaá.

Di'a ni kuu tá ni sa io Pablo ñoo Éfeso

19 ¹ Ta xían nani nákaa i Apolos ñoo Corinto, kúu ni ya'a Pablo iin xían noo ndíta yukú ñó'ó kua'an na. Dá ni saa na ñoo Éfeso. Ta kúu ñoo ni naki'in tá'an na xí'ín dao taa kúu kuendá Jesús.

² Dá ni ndato'on ñaá Pablo:

—¿Á ni natiin ndo'ó Espíritu i Ndios tá ni kandísa ndó?

Dá ni kaa roón:

—Ko óon ta'on kuedó'o ndu ña ka'an na ña ió Espíritu i Ndios.

³ Dá ni ndato'on tuku ñaá Pablo:

—¿Ndí kían ni kandísa ndó tá ni sodó ndúta ndo, tá dáá?

Dá ni kaa ra:

—Ni kandísa ndu'u ña ni daná'a Juan tá sa dakódo ndúta ná ñayuu.

⁴ Dá ni kaa Pablo:

—Ni sa dakódo ndúta Juan ñayuu, tá'an na ni nandikó iní sa'a kuachi kée na. Ta ni ka'an Juan xí'ín ná ña ná kandeé iní na iin ka taa vei sata ná. Ta na yó'o kúu Jesús, ta noón kúu Cristo, na dákaki ñaá.

⁵ Tá ni seido'o ra to'on yó'o, dá ni sodó ndúta rá xí'ín kuu sato'o yo Jesús. ⁶ Dá tá ni chinoo Pablo ndá'a ná diní rá, kúu ni natiin ra Espíritu i Ndios ini ra. Kúu ni kasá'a vá ká'an ra dao ka yú'u, tá'an ña ko ní dákuá'a ra. Dá ni kasá'a ta'ani ra kasto'on ra to'on ni ni'í rá noo mí Ndios. ⁷ Ta kúu rá táto'on uxí uu.

⁸ Dá ni ku'u Pablo ini ve'e noo nátaaka na Israel ndéi ñoo ñoo. Ta noó oní yoó ko ní yu'ú ta'on na ka'an na sa'a Jesús. Ta ni dandíchi tá'an na xí'ín ñayuu ndéi ñoo, dá ná xino ini na ndu'u na tixi ndá'a Ndios. ⁹ Tído ni ndukáxi nda'o nído dao na, sa'a ñoo ko ní xíin ta'on na kandísa na to'on ni daná'a Pablo. Ta noón kúu na ni kasá'a ká'an ndava'a na sa'a íchi ndaa Jesús noó ñayuu ndéi ñoo. Dá ni dankoo ñaá Pablo. Dá ni kee na ndáka na na ni nduu kuendá Jesús kua'an na. Ta ndidaá kuu vá sa ndatón ná xí'ín ñayuu ñoo sa'a to'on Jesús ini iin ve'e taa naní Tirano, ta kían iin ve'e noo nátaaka ñayuu ndatón ná. ¹⁰ Ta dión ni sa kee na

tein uu kuaia. Sa'á ñoó kua'á nda'o na Israel xí'ín na ko kúu na Israel ndéi chí Asia di'a ni seídó'o to'on va'a sa'a sato'o yo Jesús.

¹¹ Ta xí'ín ndá'a Pablo sa kee Ndios ña'a ná'ano, ¹² chi va'ará peñito Pablo o tá'í dá'on ná né'e ñayuu kua'an na chinóo naan sata na kú'u, ta kúu nduva'a va na. Ta kánkuei ta'ani espíritu kini ini na kua'an.

¹³ Sa xionoo dao ta Israel sa taó rá espíritu kini ñó'o ini ñayuu. Tído iin kuu ni ka'an rá ka'anda ra choon xí'ín kuu sato'o yo Jesús, dá taó rá espíritu kini, chi di'a ni kaa ra xí'an:

—Sa'ándá ndu'u choon nooon xí'ín kuu Jesús, tá'an na ka'an Pablo sa'a. Kua'an keta kii ini taa xaan —kaá ra xí'an.

¹⁴ Ta taa ka'an dión kúu ndin usa de'e iin ta Israel naní Esceva, tá'an ra kúu iin duti kúu noó.

¹⁵ Tído ni ka'an espíritu kini ñoó xí'ín rá:

—Ná'á vá yu'u Jesús. Ta ná'á ta'ani yu'u ndá yoo kúu Pablo. Tído ndo'ó, ¿ndá yoo kúu ndo'ó ña sa'ándá ndo choon noo yú'u, tá dáá? —kaaan xí'ín rá.

¹⁶ Ta kúu ni ndao ni'ini taa yí'i espíritu kini ñoó ni tiin ñaá rá, chi ni ndundakí nda'o ra ni kee espíritu kini ñoó. Kúu ni kendava'a ra xí'ín ndin usa taa ñoó, ta ni ndatá ndí'i ra dá'on rá. Ta kúu nda ndaa vichí vá rá ni kánkuei ra ve'e ñoó kua'an ra, ta ni tarkue'e nda'o ra ni keean.

¹⁷ Ta kúu ndidaá kúu na Israel xí'ín na ko kúu na Israel ndéi ñoo Éfeso ñoó ni kandaá ini ña dión ni kuu. Ta kúu ni yu'ú nda'o na. Dá ni kasá'á kéká'ano na kuu sato'o yo Jesús. ¹⁸ Kúu kua'á nda'o na duú ni kandísa Jesús ni kasá'á ná'o na kuachi na, ta xí'o na kuendá sa'á ña kini sa kee na. ¹⁹ Ta kua'á ñayuu kétadí né'e na libro na ni kasáa na. Dá ni dakéi naán noo ndidaá kúu ñayuu ñoó. Ta ni kekuendá na ndidaá ya'i libro ñoó. Dá ni kandaá ini na ña ya'i ña táto'on uu diko uxí mil di'ón plata.

²⁰ Dión ni kuu, dá ni naka'ani cháá ka to'on va'a sa'a sato'o yo Jesús, ta kúu kua'á ka ñayuu ni kandísa ñaá.

²¹ Tá ni ndi'i ñoó, dá ni chikaa ini Pablo ko'on na korni'ini na ñayuu ndéi chí kuendá Macedonia xí'ín Acaya, dá ko'on na ñoo Jerusalén. Ta ni kaa na:

—Tá ni ndi'i ni sa'in Jerusalén, dá ví, dá kían mifan ko'in ñoo ká'ano naní Roma —kaá na.

²² Dá ni tanda'á Pablo uu ka ta xionoo xí'ín ná ko'on na chí kuendá Macedonia. Ta na yó'o kúu Timoteo xí'ín Erasto. Tído ni kandoo ió Pablo ni sa io na cháá ka kuu chí kuendá Asia.

Di'a ni kuu tá ni nakuina vaá ñayuu ndéi ñoo Éfeso

²³ Tiempo daá ñoó ni kasá'á karyíi nda'o ñayuu ndéi ñoo Éfeso sa'a íchi saá ña ka'an sa'a Jesús. ²⁴ Chi ió iin taa kéchóon xí'ín plata naní Demetrio ñoo ñoó. Ta kúu rá iin taa kava'a yoko xí'ín plata, ña ndaa

táto'on k̄i'o káa ve'e ño'o iin ndios di'í naní Diana. Ta kua'á nda'o di'ón sa ní'i rá sa'á sa kee ra choon yó'o, xí'ín taa kéchóon xí'ín rá. ²⁵ Kúú n̄i nadataká ra taa kéchóon xí'ín rá, xí'ín dao ka taa kéchóon xí'ín plata. Dá n̄i kaa ra xí'ín rá:

—Ná'á vá mií ndó ña xí'ín choon kée yó yó'o ní'i yō kua'á nda'o di'ón. ²⁶ Tído sa n̄i xini va mií ndó, ta n̄i seido'o ndó sa'a iin taa naní Pablo. Ta o duú iin tó'ón ñoo Éfeso yó'o xionoo ra, chí iin níi kúú vá kuendá Asia yó'o xionoo ra. Ta sa n̄i kandeé rá n̄i xino ini kua'á nda'o ñayuu kandísa na noo ká'an ra, chí kaá ra ña ko ta'ón ndios kíán káva'a ndá'a taa. ²⁷ Ta o duú sava'a choon kée ni yó io ió ña naá, chí io ta'ani nda'o ió ña kasá'á kenóo ñayuu ve'e ño'o ndios di'í yō Diana, dá o kí'o ka ña ñañó'ó noo ná, tá'an ña ndáño'o ta'ani ndidaá ña ndéi chí kuendá Asia di'a, xí'ín ña ndéi iin níi kúú ñayuu —kaá ra.

²⁸ Tá n̄i seídó'o taa ñoo noo n̄i ka'an Demetrio, kúú n̄i xido nda'o ini ra. Dá n̄i kayu'ú rá:

—Ña ndáya'i nda'o kúú Diana, tá'an ña ndáño'o yóo, ña ñoo Éfeso yó'o —kaá ra.

²⁹ Ta kúú ndidaá vá ñayuu ndéi ñoo ñoo n̄i nakuina vaa. Kúú n̄i tiin na iin taa naní Gayo xí'ín t̄a naní Aristarco. Ta ndi nduú taa yó'o n̄i kii chí kuendá Macedonia, ta xionoo ra xí'ín Pablo. Ta ñó'o ñaá ná n̄i ku'u na ini iin ve'e ká'ano noo náataka ña ñoo ñoo ndátó'ón ná sa'a ña'a ndó'o na. ³⁰ Dá n̄i ka'án Pablo ko'on ña ku'u na ve'e ñoo ka'an ña xí'ín ñayuu ñó'o ñoo. Tído dao ka ña kúú kuendá Jesús ko ní sónó ta'on na ña ku'u na. ³¹ Ta ndéi ta'ani dao t̄a né'e choon kuendá Asia ñoo, tá'an ra né'e tá'an va'a xí'ín Pablo. Dá n̄i chinda'á rá choon kua'an ña seí nda'í ra noo ná ña ná dá'a ni ku'u na ve'e ñoo.

³² Kúú n̄i náataka kua'á nda'o ñayuu. Dao na káyu'ú iin ña'a, ta dao ka ña káyu'ú sa'a iin ka ña'a sa'á ña n̄i naá iní ña. Chí kua'a vá ñayuu ñoo ko kándaá ini nda sa'a kíán ña n̄i náataka ña. ³³ Dá n̄i tanda'á ni'ini dao taa Israel iin taa naní Alejandro noo ndidaá ñayuu ñoo, dá ná ka'an ra xí'ín ná, ká'án rá. Dá n̄i dakúu Alejandro ndá'a rá xíka ra ña ná kandeí tádi ñayuu ñoo, dá ná chindeé rá ña ñoo ra noo ñayuu kuá'a ñoo.

³⁴ Tído tá n̄i kandaá ini ñayuu ñoo ña t̄a Israel kúú Alejandro ñoo, dá n̄i kasá'á káyu'ú ndidaá kúú ná táto'on uu ka hora, dá kaá ña:

—iÑa ndáya'i nda'o kúú Diana, tá'an ña ndáño'o yóo, ña ñoo Éfeso yó'o! —kaá ña.

³⁵ Nda daá ví n̄i kandeé ra kúú secretario n̄i kutádi ñayuu ñoo. Dá n̄i kaa ra:

—Kueídó'o ndó yu'u, ndidaá ndo'ó, ña ñoo Éfeso. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña ndidaá kúú ñayuu ná'á ña ñoo ká'ano Éfeso yó'o n̄i ni'i choon ña kían kandaá yō ve'e ño'o ndios ndáya'i naní Diana xí'ín na'ánan, ña n̄i noo túu n̄i kii induú? ³⁶ Ta ni iin tó'ón ñayuu o kúú kaá ña koó. Sa'á ñoo

kandei tádi ndo. Ná dá'a ni kee ndó iin ña'a kini. ³⁷ Chi ni iin taa ndáka ndó ni kasáa ndo yó'o ko ní xiní xíxi ra ve'e ño'o ndo, ta ni ko ká'an ndava'a ra sa'a ndios di'í ndáño'o ndó. ³⁸ Sa'a ñoó tá kóni Demetrio xí'in taa kéchón xí'in rá ka'an kuachi ra sa'a dao taa, dá kían kuu ko'on ra ve'e chón, dá chi ñoó ndéi taa né'e choon keyíko sa'a ña ndó'o ndó. Ta ñoó kánian ka'an kuachi tá'an iin rá iin ndó sa'a ña ndó'o ndó. ³⁹ Ta tá kóni ndo keyíko ndo dao ka ña'a, dá kían kánian nataka ndo noó ta né'e choon táto'on k'i'o sa'ándá ley choon, dá keyíko ra sa'a ndo. ⁴⁰ Chi io va ió ña chinóo kuachi ta né'e choon yó sa'a ña ni nakuina vaa yo viti. Chi o ní'i ta'on yó ndí kían ka'an yo xí'in rá sa'a ña kéeá di'a —kaá ra.

⁴¹ Tá ni ndi'i ni ka'an ra to'on yó'o, dá ni sa'anda ra choon noó ñayuu ni nataka ñoó ña ná no'o na ve'e na.

Di'a ni kuu tá ni daná'a Pablo chí kuendá Macedonia xí'in kuendá Grecia

20 ¹ Tá ni ndi'i ni kutádi ñayuu ni nakuina vaa ñoó, dá ni nakana Pablo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoó. Dá ni ka'an ni'ini na noó ná, ta ni nomi ñaá ná. Dá ni ka'an na ndisá'an xí'in ná. Dá ni kee na kua'an na chí kuendá Macedonia di'a. ² Tá ni ndi'i ni nata'an Pablo ni xionoo na ni xi'o na tandeé iní noo na kúu kuendá Jesús ndéi ñoó xí'in to'on ni daná'a na, dá ni kasandaá na chí kuendá Grecia di'a. ³ Ta ñoó ni sa io na oni yoo. Ta sa io nduu na tiin na barco ko'on na chí kuendá Siria, ká'an ná. Tído ni ni'i tó'on na ña ndátó'on kue'é ta Israel ña ka'ání ñaá rá. Sa'a ñoó ni chikaa ini na ña nandió koo sá'a tuku na no'o na íchi kua'an chí kuendá Macedonia. ⁴ Ta ni naki'in tá'an na xí'in dao taa né'e tá'an xí'in ná kua'an na nda kuendá Asia. Ta iin ra naní Sópater, tá'an ra ñoo Berea, xí'in ta naní Aristarco, xí'in iin ka ta naní Segundo. Ta ndi nduú taa yó'o kúu ta ñoo Tesalónica. Ta kua'an ta'ani Gayo, tá'an ra ñoo Derbe, xí'in Timoteo, xí'in uu ka taa naní Tíquico xí'in Trófimo, ta kuendá Asia.

⁵ Ta ndidaá taa yó'o kúu ra ni xionoo kua'an ñoo Troas, dá kandati ra ñoó saa ndu. ⁶ Tá ni ndi'i ni ya'a víko seí na Israel pan, tá'an ña ko ní kí'in tá'an xí'in ña dákuita tachían, dá ni tiin ndu iin barco ñoo Filipos kua'an ndu. Ta tixi o'on kuu, dá ni saa ndu ni naki'in tá'an ndu xí'in dao ka taa ñoó, chi ndéi ra ndáti ra ndu ñoo Troas. Ta ñoó ni sa ndei ndu usa kuu.

Di'a ni kuu tá ni sa io Pablo ñoo naní Troas

⁷ Tá ni kasandaá kuu kásá'a sa'a semana, dá ni nataka ndu'u, na kúu kuendá Jesús, ni sa'anda ndu pan. Ta sa'a ña kánian kana Pablo ko'on na tá ná tuu noo iin ka kuu ñoó, sa'a ñoó ni kukáni vá dána'a na nákaa

na. Ta kúú nī kasandaá dao ñoó. ⁸ Ta kúú kua'á nda'o ño'ō tōon ini ve'e kánóo dikó noo nī nditútí ndú ñoó.

⁹ Ta ió iin tayíí naní Eutico yé'é ventana, ta nī kasáa ña ma'ánó, chí nī kukáni nda'o ña dána'a Pablo nákaa na, sa'á ñoó nī naá vá iní xī nī kidi xī. Ta kúú nī kankao xi nda piso kúú oni ñoó nda noñó'ō. Ta kúú nī ndane'e na xī, tído ndaá ndii va kúú xī. ¹⁰ Kúú nī noo Pablo nī naxino na noñó'ō ñoó. Ta kúú nī sa noo ndei na noo tayíí ñoó. Kúú nī nomi na xī. Dá nī kaa na xí'ín na kúú kuendá Jesús ñoó:

—O sa yu'ú ndo, chí takí va xi —kaá na.

¹¹ Ta kúú ñoó nī nandió koo tuku Pablo nī kaa na nī xinkoo na ve'e kánóo diní ñoó. Dá nī sa'anda na pan, dá nī seí ndúan. Dá nī kasá'á tuku va na dána'a na nda nī tuu noo yáa. Nda daá ví nī kee na kua'an na.

¹² Tído takí va tayíí ñoó nī nakuaka ñaá ná ndáka na kua'an na. Sa'á ñoó nī natiin na iin tandeé iní ká'ano cháá ka.

¹³ Dá nī tiin ndu iin barco, dá nī xionoo ndu kua'an ndu noo Pablo ñoo naní Asón, chí ñoó nī kandoo ndu natiin ndu na, chí nī chikaa ini na ña saá sá'á ná. ¹⁴ Dá tá nī naki'in tá'an ndu xí'ín Pablo ñoo naní Asón, dá nī kaa na ini barco ñoó. Dá nī kee ndu kua'an ndu. Dá nī saá ndu ñoo naní Mitilene. ¹⁵ Dá nī naki'in tuku ndu kua'an ndu xí'ín barco ñoó. Dá tá nī ya'a iin ka kuu, dá nī kasandaá yati ndu noo naní Quío. Dá tá nī ya'a iin ka kuu, dá nī kasandaá ndu noo naní Samos. Dá nī saá ndu nī sa tuu tóo barco ñoo naní Trogilio. Dá nda iin ka ví kuu, dá nī saá ndu ñoo naní Mileto. ¹⁶ Chí sa nī chikaa ini Pablo ña o kó'on ta'on na nda ñoo Éfeso, chí kō kóni ta'on na katuu na'á ná kuendá Asia ñoó. Chí nómī kīí ná saa na ñoo Jerusalén, dá ndá ndi kuu kasaa na kakaa na noo koo víko ká'ano naní Pentecostés.

Di'a kua'an ña nī daná'a Pablo noo na sá'ano né'e choon noo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Éfeso

¹⁷ Ta tein ndéi ndu ñoo Mileto ñoó, dá nī tanda'á Pablo dao taa kua'an ra kuaka ra na sá'ano né'e choon noo na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Éfeso. ¹⁸ Dá tá nī kasáa na sá'ano ñoó noo ió Pablo, dá nī kaa Pablo xí'ín ná:

—Ndidaá ndo'ó kúú na ná'á tátō'on kī'o nī kee yu'u nī sa káai tein ndó nda rá kuu mií noo nī kasáai kuendá Asia yó'o. ¹⁹ Chí nī keei ña kóni sato'o yo Jesús, ta kō ní ndúkú ta'on yu'u ñañó'ó mií. Ta kua'á nda'o ta'ándá nī sakii xí'ín ndirá nooí sa'a ndo. Ta kua'á nda'o tandó'ó nī ndo'i nī kee ta Israel. ²⁰ Ta ná'á ta'ani ndó ña kō ní dánkoo ta'on yu'u ña kasto'in xí'ín ndó ndidaá kúú ña va'a ña kían chindeé ndó. Ta nī daná'i noo ndo ini ve'e noo nátaaka ndo, ta nī daná'a ta'anii noo ndo ini ve'e mií ndó. ²¹ Ta nī kasto'on ta'anii xí'ín na Israel xí'ín na kō kúú na Israel

sa'á ña kánian nandikó iní yo sa'á kuachi kée yo noo Ndios, ta sa'á ña kánian kándéé iní yo sato'o yo Jesucristo.

²² Ta viti kían tánda'á na kúu Espíritu i Ndios yu'u ña ko'in ñoo Jerusalén. Tído ko ná'í ndí kían ndo'i ñoo. ²³ Sava'a ña ná'í kían ña ndidaá ñoo ná'ano noo ni sa'in, ni ka'an Espíritu i xí'in yu'u ña chikaa ra yu'u ve'e kaa. Ta kúu kua'á nda'o tandó'ó ndo'i, kaá na. ²⁴ Tído ko ndí'i ta'on inii sa'a ndidaá ña vei ndo'i. Ta ni ko ndí'i inii sa'á ña katakii o kuui. Ña kían ndí'i inii sa'a kían dáxinkoo ndi'ii choon ni sa'anda sato'o yo Jesús nooí, ña kasto'in sa'á to'on va'a ña ka'an sa'á ña mani ni kee Ndios xí'in ñayuu.

²⁵ Ta viti kían sa ná'á vá yu'u ña ni iin tó'on ndo'ó, na ni seídó'o to'on ni daná'i sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios, o nándió kuéi ka koni nooí. ²⁶ Sa'á ñoo kóni ka'in xí'in ndó viti ña ko ndío kuachi ka yu'u sa'a ni iin tó'on ndo'ó, ²⁷ chi ko ní chítuu inii, di'a ni kasto'on ndi'ii xí'in ndó sa'a ndidaá kúu vá ña kóni Ndios kee ndó.

²⁸ Ta viti, kanda va'a ndó mií ndó, ta kanda ta'ani ndó ndidaá na kúu kuendá Jesús ño'o tixi ndá'a ndo. Chi mií Espíritu i Ndios kúu na ni xi'o choon noo ndo ña kandaka va'a ndó na kúu kuendá sato'o yo Jesús, chi xí'in nii mií ná ni kandeé ná ni naní'i ñaá ná kakuu na ñayuu mií ná. ²⁹ Sa'á ñoo kanda va'a ndó na, chi sa ná'á vá yu'u ña tá ná kexooi ko'in noo ndo, dá kasaa dao taa kini, ta ku'u ra tein ndó, chi kee ra táto'on kée ndigüe'i lobo tondó tá koku'u rí sa'ání rí léko. ³⁰ Ta kúu tein mií ndó xaan ndakuei ta'ani dao taa dána'a ña to'on, chi kóni ra taó xoo ra na kúu kuendá Jesús ko'on na kakuu na kuendá ra. ³¹ Sa'á ñoo kaño'o ini ndo, ta daá ndusaa ini ndo ña tein oni kua, nduú ñoo ko ní sá tuui ña kían ka'an ni'ini noo iin rá iin ndó xí'in ndirá nooí ña kandita ndaa ndo xí'in ña kándisa ndó.

³² Ta viti kían náki'oi ndo'ó noo ndá'a Ndios, xí'in noo ña mani ni kee na xí'in ndó. Chi ñoo kían kómí choon ña dákuá'anoan ndo'ó íchi Ndios, dá natiin ndó ña va'a ni kaa na ki'o na noo ñayuu ni nduvii ná.

³³ Ni plata ni oro ni dá'on kómí dao ka ñayuu ko ní kátoó ta'on yu'u, ³⁴ chi ná'á va'a va mií ndó ña xí'in ndá'a mií vái ni kechóoin, dá ni ni'í ndí kían xínñó'í, xí'in ña'a xínñó'ó na xionoo xí'in. ³⁵ Ta ndidaá ña yó'o ni keei, dá sa daná'i noo ndo ña kánian kechóon ndó, dá kuu chindeé ndó ñayuu kámani ña'a noo. Ta ndisaa ini ndo to'on ni ka'an sato'o yo Jesús tá ni kaa na di'a: “Ndiká'an cháá ka ví ñayuu xí'o ña'a o duú ka na ndáti natiian.” Dión ni kaa Jesús —kaá Pablo.

³⁶ Tá ni ndi'i ni ka'an Pablo to'on yó'o, dá ni sa ku'in xití ná, ta ni ka'an na xí'in Ndios xí'in ndidaá na sá'ano ñoo. ³⁷ Ta nda'í ni saki ndidaá kúu na sá'ano ñoo. Dá ni nomi ni'ini na Pablo, ta ni chitó ná noo ná. ³⁸ Chi ni kunda'í nda'o ini na sa'á ña ni kaa Pablo ña o nándió kuéi

ka na koni na noo ná. Dá ni sa'an ndidaá na sá'ano ñoo ni ndaka na Pablo nda noo iin barco.

Di'a ni kuu tá ni kee Pablo kua'an na ñoo Jerusalén

21 ¹ Dá tá ni ndi'i ni ka'an ndu ndisá'án xí'ín na sá'ano ñoo, dá ni kaa ndu ini iin barco. Dá ni kee ndu kua'an ndaa ndu noo naní Cos. Ta nda iin ka kuu, dá ni kasandaá ndu noo naní Rodas. Ta kúú ñoo ni kee ndu kua'an ndu nda ñoo naní Pátara. ² Tá ni saa ndu Pátara ñoo, dá ni tiin ndu iin ka barco, tá'an kiró kua'an chí kuendá Fenicia. Dá ni kee ndu kua'an ndu. ³ Dá ni ya'a yati ndu noo iin yúku naní Chipre, ña iin ini taño'o. Ta ni kandooan chí xoo íti di'a ndu. Ta ni ya'a ndu kua'an ndu chí kuendá Siria di'a. Dá ni saa ndu noo nákuita barco ñoo naní Tiro, chi ñoo kúú noo kánian noo ña'a ndío barco ñoo. ⁴ Ta ñoo ni nakl'in tá'an ndu xí'ín dao na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo ñoo. Dá ni sa ndei ndu usa kuu xí'ín ná. Ta ni nakani na xí'ín Pablo ña ni ka'an Espiritu i Ndios xí'ín ná, ña ná dá'a ni ko'on na ñoo Jerusalén.

⁵ Dá tá ni ya'a usa kuu ñoo, dá ni kee na xí'ín ñadi'í na xí'ín de'e na kua'an na dáya'a na ndu'u nda yú'u ñoo ñoo. Dá ni sa kuita xití ndidaá ndú yú'u taño'o ñoo, dá ni ka'an ndu xí'ín Ndios xí'ín ná. ⁶ Dá ni nomi tá'an iin rá iin ndu xí'ín ná. Dá ni kaa ndu barco kua'an ndu. Ta noón, ni nandió kuéi na kua'an nó'o ná ve'e na.

⁷ Ta ñoo Tiro ñoo kúú noo ndí'i ni tiin ndu barco, dá ni saa ndu ñoo naní Tolemaida. Ta ñoo ni ka'an ndu ndisá'án xí'ín na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo. Dá ni sa ndei too ndu xí'ín ná iin kuu. ⁸ Ta iin ka kuu, dá ni kee ndu xí'ín sá'á ndú kua'an ndu xí'ín Pablo. Dá ni saa ndu ñoo ká'ano naní Cesarea. Dá ni kasandaá ndu ve'e iin ta naní Felipe, tá'an na xionoo dána'a sa'a Jesús. Ta noón kúú iin ta nákaa tein ndin usa ta ni kaxi apóstol chindeé ñaá. Ta ni sa ndei too ndu ve'e na. ⁹ Ta ndéi komi de'e di'í táki Felipe ñoo, ta kúú xí profeta di'í.

¹⁰ Tá ni ya'a cháa kuu ndéi ndu ñoo, dá ni naxino iin profeta ni kii chí kuendá Judea naní Agabo. ¹¹ Tá ni saa ra noo ndéi ndu, dá ni taó rá ñi ndíko tixi Pablo. Dá ni so'oni raán sa'a mií rá xí'ín ndá'a mií rá. Dá ni kaa ra:

—Di'a ni ka'an Espiritu i xí'ín yu'u ña ki'o di'a ko'oni ta Israel ndá'a ta kúú sato'o ñi yó'o, dá nakl'o ñaá rá noo ndá'a ta tukú —kaá ra.

¹² Dá tá ni seido'o ndu'u xí'ín na ndéi ve'e ñoo to'on yó'o, dá ni seí nda'í ndu noo Pablo ña ná dá'a ni ko'on na ñoo Jerusalén. ¹³ Dá ni kaa na xí'ín ndu'u:

—¿Ndí kían ndó'o ndó ña ndéi'i ndo, ta dákunda'í ini ndo yu'u? Chi sa io nduui ña kían kandiko ndá'í xí'ín sa'í. Ta o duú ña yó'o oon ni ió nduu yu'u ndo'i, chi ió nduu ta'anii ña kían kuui ñoo Jerusalén sa'a sato'o yo Jesús —kaá na.

¹⁴ Ta sa'á ña ko ní kúu ta'on nadaon ndu ña ni chikaa ini na kee na, sa'á ñoo ni sa'anda ini ndu, dá ni kaa ndu:

—Ná koo táto'on ki'o kóni mií sato'o yo Jesús.

¹⁵ Tá ni ndi'i ni sa ndei ndu ñoo cháa kuu, dá ni kenduu ndu ña'a ndu, dá ni ki'in ndu íchi kua'an ndu ñoo Jerusalén. ¹⁶ Dá ni kee ta'ani dao na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo Cesarea kua'an na xí'in ndú. Tá ni saa yati ndu ñoo Jerusalén, dá ndáka na ndu'u ni sa'an na ve'e iin ta kuendá Chipre naní Mnasón. Ta sa na'á nda'o kúu rá kuendá Jesús. Dá ni xi'o ra ve'e ra ni sa ndei ndu.

Di'a ni kuu tá ni saa Pablo ñoo Jerusalén

¹⁷ Tá ni saa ndu ñoo Jerusalén, dá ni natiin va'a ñaá na kúu kuendá Jesús ndéi ñoo xí'an kádi ini na. ¹⁸ Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni kee ndu kua'an ndu xí'in Pablo korni'ini ndu Jacobo. Tá ni saa ndu, sa ni nditúti ndidaá vá na sá'ano ndéi na. ¹⁹ Dá tá ni ndi'i ni ka'an Pablo ndisá'an xí'in ná, dá ni kasá'á ná nákan na xí'in noón sa'a iin rá iin ña ndato ni kee Ndios xí'in ná noo ni sa'an na ni daná'a na noo na ko kúu na Israel. ²⁰ Tá ni seídó'o na to'on yó'o, dá ni keká'ano na Ndios. Dá ni kaa na xí'in Pablo:

—Ná'á vá mií ní, ñani, ña tein na ñoo yo, na Israel, kua'á nda'o mil ñayuu kándisa Jesús, ta ndidaá vá ná ká'an ña miían ndusa kee yó choon sa'ándá ley Moisés. ²¹ Tído ni ni'i tó'on na ña dána'a ní noo ndidaá kúu na Israel ndéi dao ka nación ña ná o sa kékuendá na choon ni sa'anda Moisés, chi kaá mií ní ña ko káni kaan ta'anda níi de'e yíi na, ta kaá ta'ani ní ña ko káni kaan kee na táto'on ni sa kee na ve'á ni sa ndei sa na'á.

²² '¿Ndi koo keeá, tá dáá? Dá chi miían ndaa kuiti nataka kua'á nda'o ñayuu tá ná kandaa ini na ña ni kasáa ní. ²³ Sa'á ñoo va'a cháa ka ña kee ní ña ko'on ndu ka'an ndu xí'in ní: Chi tein ndu'u yó'o ndéi komi taa, tá'an ra kánian dáxinkoo to'on ni xi'o ra noo Ndios. ²⁴ Ta kandaka ní ra kua'an ní ve'e ño'o ká'ano. Dá nduvii ní mií ní xí'in rá noo Ndios, ta chiya'i ní sa'a rá sa'a ndidaá ña'a. Tá ni ndi'i ni kee ní dión, dá kían kuu datá ra idí dini rá. Dión, dá ná kandaa ini ndidaá ñayuu ña o duú ña ndaa ta'on kían ká'an ñayuu sa'a ní, chi di'a kéndaa ii vá ní choon sa'ándá ley Moisés.

²⁵ 'Ta sa ni taa va yó iin tuti kua'an noo na ko kúu na Israel, na kándisa Jesús, ña ná o sa koo ini na keí ná koño ni doko ñayuu noo yokó, ta ná o sa keí ná ni ri, ta ni koño kiti ko ní xita ni, ta ná o sa kée na kuachi xí'in na ko kúu yíi ná o ñadi'í na. Sava'a ñoo vá kían kánian kee na —kaá na.

²⁶ Dá ni kee Pablo ndáka na ndin komi taa ñoo kua'an na. Ta kúu iin ka kuu ñoo, dá ni nduvii ná mií ná xí'in roón. Dá ni ku'u na yé'é ño'o

ká'ano ñoó, dá nì kasto'on na xí'ín t̄a dutì ndá oon xino ndin us̄a kuu ña nduvii ná mií ná xí'ín t̄a ñoó noo Ndios, dá kuu chiñó'o t̄a dutì ñoó iin kítì noo Ndios sa'a iin rá iin na.

Di'a nì kuu tá kua'an ñayuu kua'a ka'ání ná Pablo

²⁷ Tá sa kua'an xino us̄a kuu ñoó, dá nì xini dao t̄a Israel nì kii kuendá Asia ña nákaa Pablo yé'é ño'o ká'ano. Dá nì daká'an kue'é ra dao ka ñayuu ñoó. Dá nì tiin ñaá rá. ²⁸ Ta nì kasá'a káyu'ú rá:

—iNdo'ó, t̄a Israel, chindeé ndó ndu'u, ch̄i t̄a yó'o kúú t̄a xionoo iin ní kúú xián kénóo ra ñoo yo, ta kénóo ta'ani ra ley Moisés, ta kénóo ta'ani ra ve'e ño'o ká'ano yó'o! Ta viti kíán ví'í ka ví nì kee ra, ch̄i nì chí'i ra dao t̄a griego nì xini xíxi ra ve'e ño'o ī yó'o —kaá ra.

²⁹ Díon nì kaa ra ch̄i nì xini ra xionoo Pablo ñoo ñoó xí'ín iin t̄a ñoo Éfeso naní Trófimo. Sa'a ñoó nì ka'án rá ña nì chí'i Pablo t̄a ñoó ini ve'e ño'o ká'ano ñoó. ³⁰ Ta kúú ndidaá ñayuu ndéi ñoo Jerusalén ñoó nì nakuina vaa. Dá nì kankuei na ndidaá kúú xián taxí tá'an na nì sāa na noo iin ve'e ño'o ñoó. Dá nì tiin na Pablo, ta ñó'o ñaá ná nì taó ná sata vé'e ño'o ñoó. Ta kúú vití'ón nì sadi na yé'án.

³¹ Ta kóni na ka'ání ñaá ná. Tído nì kandāa ini t̄a dándáki soldado ña ndidaá kúú ñayuu ndéi Jerusalén nì nakuina vaa. ³² Sa'a ñoó nì dataká ra kua'a soldado xí'ín dao ka t̄a ñó'o t̄ixi ndá'a rá. Dá nì kee ra taxí tá'an ra kua'an ra noó nì nataka ñayuu kuá'a ñoó. Dá tá nì xini na ña nì kasáa t̄a dándáki soldado ñoó xí'ín soldado ra, dá ví nì dandí'i na ña káni na Pablo.

³³ Dá nì natuu yati t̄a dándáki soldado ñoó, dá nì tiin ra Pablo. Dá nì sa'anda ra choon ña ná kandik̄o na xí'ín ūu cadena. Dá nì ndato'ón rá ñayuu ñoó, tá kaá ra:

—¿Ndá yoo kúú t̄a yó'o? Ta, ¿ndí kíán nì kee ra? —kaá ra.

³⁴ Tído dao ñayuu ñoó ká'an iin ña'a, ta dao ka na ká'an iin kaan. Sa'a ñoó ko ní kátóni ta'on ini ra ndí kíán kúú kuachi Pablo, ch̄i nì nakuina vaa nda'o ñayuu ñoó. Dá nì sa'anda ra choon ña ná kandaka ñaá rá ko'on ra ve'e noo ndéi soldado ñoó. ³⁵ Dá tá nì sāa ra noo ndéi kuein koku'u ra ve'e soldado ñoó, dá nì kane'e nino ra Pablo, ch̄i kua'a nda'o ñayuu vej kóni kani ñaá. ³⁶ Ta ndidaá ñayuu tákuei vej ñoó káyu'ú, ta kaá na:

—iKa'ání ní t̄a xaan!

Di'a nì kuu tá nì sonó t̄a dándáki soldado ñoó ña ka'an Pablo xí'ín ñayuu kuá'a ñoó

³⁷ Tá kua'an soldado nach'i ra Pablo ini ve'e noo ndéi ra ñoó, dá nì ka'an na yú'u griego xí'ín t̄a dándáki soldado ñoó:

—¿Á konó ní ná ka'in cháá xí'ín ní?

Dá nĭ kaa ra xí'ín Pablo:

—¿Á tĭ'a yo'ó ká'on yú'u griego, ndani? ³⁸ ¿Á o duú yo'ó kúú iin taa Egipto, tá'an ra nĭ ndaku'ín nĭ naá xí'ín ta né'e choon tá sata? Chĭ nĭ taó rá komĭ mil taa sa'ánĭ ndĭi, dá ndáka ñaá rá nĭ sa'an ra nda noo kúú ño'ó ichĭ —kaá ra.

³⁹ Dá nĭ kaa Pablo xí'ín rá:

—Yu'u kúú iin ta Israel, ta nĭ kakĭi ñoo Tarso, tá'an ña kúú iin ñoo ndáya'i chí kuendá Cilicia di'a. Tído xíkajĭ iin ña manĭ noo ní ña konó ní ná ka'in cháá xí'ín ñayuu yó'o —kaá na.

⁴⁰ Dá nĭ sonó taa ñoo ña ka'an Pablo xí'ín ñayuu ñoo. Dá nĭ naku'ín ndichi Pablo noo kueĭn yé'é ve'e soldado ñoo. Dá nĭ ndane'e na ndá'a ná nĭ xika na ña ná kandeĭ tádi ñayuu ñoo. Dá tá nĭ kutádi ná, dá nĭ ka'an na yú'u hebreo xí'ín ná, ta kaá na:

Di'a kua'an ña nĭ ka'an Pablo xí'ín ñayuu kuá'a ñoo

22 ¹ —Ñani kuálĭ, xí'ín ndo'ó, na sá'ano viti, kueídó'o ndó yu'u, chĭ ko'in ka'in chindeéĭ mií noo ndo.

² Tá nĭ seídó'o ñayuu ñoo ña ká'an Pablo yú'u hebreo, kúú tádi ka ví nĭ nandei na kueídó'o na. Dá nĭ kaa Pablo:

³ —Yu'u kúú ta Israel, ta nĭ kaki yu'u ñoo Tarso, ña nákaa chí kuendá Cilicia di'a. Tído nĭ sa'ano yu'u ñoo Jerusalén yó'o. Ta nĭ dakuá'i tixi ndá'a Gamaliel. Ta nĭ dakuá'a va'i to'on kĭ'o nĭ sa'anda na sá'ano yó choon. Ta ndino'o iniĭ iin ndaajĭ xí'ín Ndios, tátō'on kĭ'o kée mií ndó viti. ⁴ Chĭ nĭ sa xionooĭ nĭ sa kendava'i xí'ín na ndíko íchĭ Jesús, dá dánaái noo ná, chĭ nĭ sa tiin yu'u taa xí'ín na ñá'a sa sadiĭ ve'e kaa. ⁵ Ta ra dutĭ kúú noo xí'ín ndidaá ta sá'ano kúú ra ná'a ña sa keei dión. Chĭ mií rá nĭ xĭ'o tuti nooí ña kían ko'in nane'i ña noo na ñoo yo ndéi ñoo Damasco. Chĭ nĭ ka'in ko'in ñoo ñoo nandukúĭ na kúú kuendá Jesús, dá kandakai na kixii ñoo Jerusalén yó'o, dá kaño'o na ve'e kaa ndo'o naní ní na.

Di'a kua'an ña nĭ ka'an Pablo sa'a ndí kían nĭ kuu, dá nĭ nduu na kuendá Jesús

⁶ Tído tein noo xíka yu'u kua'in íchĭ noo kua'an kuyati ñoo Damasco, ta kían tátō'on dao nduú, ta kúú iin kuitió nĭ naye'e ndaa iin ní kúú noo kua'in, ta ña yé'e ñoo nĭ kii chí induú. ⁷ Ta kúú nĭ kankao vai noño'o. Ta nĭ seídó'i iin na nĭ kaa di'a: “Saulo, Saulo, ¿ndiva'a xionoo yo'ó kéndava'ón xí'ín yu'u?” ⁸ Dá nĭ kaa yu'u: “¿Ndá yoo kúú mií ní, tatá?” Dá nĭ kaa na xí'ín: “Yu'u kúú Jesús, na ñoo Nazaret, na xionoo yo'ó kéndava'a xí'ón.” ⁹ Ta ndidaá taa kua'an xí'ín yu'u ñoo nĭ xini ra ña nĭ naye'e, ta nĭ yu'ú nda'o ra. Tído ko ní seídó'o ta'on ra tachĭ na nĭ ka'an ñoo. ¹⁰ Dá nĭ kaa yu'u xí'ín ná: “¿Ndí kían kónĭ ní keei, tatá?” Dá

n̄i kaa n̄a x̄í'ín: “Ndakuijn ndichi, ta kua'án ñoo Damasco. Ta ñoo ka'an iin t̄a x̄í'ón ndí k̄ián k̄ánian keeón”, kaá n̄a x̄í'ín. ¹¹ Ta kúú n̄i nda'o va noo yú'u n̄i kee ñ̄a ndato n̄i n̄aye'e ñoo. Sa'á ñoo nda t̄iin ndaa ñ̄aá t̄a kua'an x̄í'ín yu'u ñoo ndáka ra yu'u n̄i saa r̄a ñoo Damasco.

¹² Ta ñoo ió iin t̄a naní Ananías, ta iin ndaa r̄a x̄í'ín choon sa'ándá ley Moisés. Ta ká'an va'a ndidaá kúú n̄a Israel ndéi ñoo sa'a rá. ¹³ Dá n̄i kasáa r̄a noo ió. Dá n̄i kaa r̄a x̄í'ín: “Ñani Saulo, ná natuu noo ní.” Ta kúú mií hora daá ñoo n̄i natuu noo. Ta kúú n̄i xini vai r̄a. ¹⁴ Dá n̄i kaa ta'ani ra x̄í'ín yu'u: “Ndios, n̄a n̄i sa ndaño'o n̄a ve'á n̄i sa ndei sa na'á, noón kúú n̄a n̄i kaxi mií ní ñ̄a k̄ián kandaá ini ní ndí k̄ián kóni n̄a. Ta n̄i kaxi na mií ní ñ̄a koni ní Jesús, n̄a kúú n̄a ndaa, dá kueídó'o ní tach̄i yú'u mií ná. ¹⁵ Ch̄i mií ní kakuu iin n̄a k̄i'o ndaa kuendá noo ndidaá ñ̄ayuu sa'a Jesús, ch̄i ko'on ní kasto'on ní x̄í'ín ná sa'á ñ̄a n̄i xini ní x̄í'ín sa'á ñ̄a n̄i seídó'o ní. ¹⁶ Ta viti, ¿ndiva'a kuu oon ini ní? Ndakuijn ndichi ní, ta kodo ndúta k̄i ní, ta kaka ní ñ̄a man̄i noo Ndios ñ̄a ná ku'u ká'ano ini n̄a sa'a ní, dá ná ndoo kuachi ní noo ná”, kaá Ananías x̄í'ín yu'u.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i ni'i Pablo choon ñ̄a dána'a n̄a noo n̄a ko kúú n̄a Israel

¹⁷ Dá tá n̄i ndisáai ñoo Jerusalén yó'o, dá n̄i keei kua'in ve'e ño'o ká'ano ka'in x̄í'ín Ndios. Ta kúú ñoo n̄i na'a Ndios iin ñ̄a'a ndato noo. ¹⁸ Ch̄i n̄i xini sato'i Jesús. Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín: “Ndi'i inon, ta kua'án keta k̄i ñoo Jerusalén yó'o, ch̄i ko iin ta'on kueídó'o ñ̄aá tá ná ka'on x̄í'ín ná sa'a yú'u.” ¹⁹ Dá n̄i kaai x̄í'ín ná: “Sato'i, ndidaá vá n̄a yó'o ná'á ñ̄a n̄i sa sá'an yu'u iin rá iin ve'e noo náta n̄a Israel. Ta sa taáin ndidaá n̄a kándisa mií ní ve'e kaa. Ta sa kendava'i x̄í'ín ná. ²⁰ Dá tá n̄i sa'ání dao t̄a Esteban, n̄a sa x̄i'o ndaa kuendá sa'a ní, ta ñoo n̄i sa iin yu'u, ta n̄i nata'an va ini tá n̄i sa'ání ñ̄aá rá. Ta kúú n̄i sa ndaaí dá'on t̄a n̄i sa ndei n̄i sa'ání ñ̄aá.” ²¹ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín yu'u: “Kua'án, ch̄i x̄iká vá tanda'í yo'ó ko'on dána'on noo n̄a ko kúú n̄a Israel”, kaá n̄a x̄í'ín yu'u —kaá Pablo x̄í'ín ñ̄ayuu kuá'a ñoo.

Di'a n̄i kuu tá kua'an kani soldado ñoo Pablo

²² Tádi vá ndéi ñ̄ayuu ñoo seídó'o na ñ̄a ná kani Pablo. Tído tá n̄i ka'an n̄a to'on yó'o, dá n̄i kasá'á ná káyuu'ú ná, ta kaá n̄a:

—iKa'ání k̄i ní t̄a xaan, ch̄i ko kani ta'an vaan kataki r̄a!

²³ Ta ndúndéé ī vá ñ̄ayuu ñoo káyuu'ú ná, ta ndátá ná dá'on ná, ta só'ono ni'ini na ñoyaká ñó'o noo tách̄i. ²⁴ Sa'á ñoo n̄i sa'anda t̄a dándáki soldado ñoo choon ñ̄a ná chi'i ra Pablo ini ve'e ñoo. Ta kúú n̄i sa'anda r̄a choon ñ̄a ná kani ñ̄aá rá x̄í'ín chirrión, dá ná ka'an ndaa Pablo ndá sa'a k̄ián ká'an kuachi ñ̄ayuu ñoo sa'a ná.

²⁵ Tído, tá n̄i ndi'i n̄i so'oni ñáá rá xí'ín ñ̄i, ñ̄a kua'an ra kani ñáá rá, dá n̄i kaa Pablo xí'ín iin soldado né'e choon ín ñoó:

—¿Á va'a kée ní ñ̄a kani ní iin ta romano xí'ín chirrión tá ko ñá'a keyíko ta né'e choon sa'a rá?

²⁶ Tá n̄i seídó'o soldado né'e choon ñoó ñ̄a n̄i ka'an na dión, dá n̄i kee ra kua'an ra kasto'on ra xí'ín ta dándáki ñáá ñoó. Dá n̄i kaa ra:

—¿Ndi koo keeá xí'ín ta káa, chí iin ta romano kúú rá?

²⁷ Dá n̄i natuu ta dándáki soldado ñoó noo ín Pablo. Dá n̄i ndato'ón ñáá rá:

—Ka'an ndaa, ¿á ta romano kúúón?

Dá n̄i kaa Pablo:

—Jaan. Ñáá kúúí.

²⁸ Dá n̄i kaa ra:

—Kua'á nda'o di'ón n̄i chiya'i yu'u, dá n̄i nduui ta romano.

Dá n̄i kaa Pablo:

—Tído yu'u, nda n̄i kaki vei kúúí ta romano.

²⁹ Dá tá n̄i seídó'o ta kua'an kani ñáá ñoó ñ̄a n̄i ka'an Pablo, dá n̄i kexoo ra kua'an ra. Ta kúú nda miíó ta dándáki soldado ñoó n̄i yu'ú tá n̄i katóni ini ra ñ̄a kúú Pablo ta romano, chí sa n̄i ya'a ra noo ley romano sa'á ñ̄a n̄i so'oni ñáá rá.

Di'a kua'an ñ̄a n̄i ka'an Pablo xí'ín ta né'e choon Israel

³⁰ Tá n̄i tuu noo iin ka kuu ñoó, kóni ta dándáki soldado ñoó kanda va'a ini ra ndiva'a ká'an kuachi na Israel sa'a Pablo. Sa'á ñoó n̄i ditá rá cadena ndíko ndá'a ná xí'ín sa'a ná. Dá n̄i sa'anda ra choon ñ̄a ná nataka kíi ta duti saku'a xí'ín ta né'e choon noo na Israel. Dá n̄i taó rá Pablo. Dá n̄i chikani ñáá rá noo ndidaá kúú ta ñoó.

23 ¹ Dá n̄i sa nde'é Pablo noo ndidaá ta né'e choon n̄i nataka ndéi ñoó, dá n̄i kaa na:

—Ñani miíi, ni iin ñ̄a'a ko kedaá xí'ín ñ̄a kían kútúú ini, chí ió vii vá ñaxintóni noo Ndios nda kuu víti.

² Dá n̄i sa'anda ta duti kúú noo naní Ananías choon noo ta ndíta yati noo ín Pablo ñ̄a ná kani ra da'anda yu'u ná.

³ Dá n̄i kaa Pablo:

—Ná kani Ndios mií ní, chí kúú ní táto'on iin náo kini káa ñ̄a n̄i nake'i kuxí oon. Ta mií ní kúú ra kómí choon ñ̄a keyíko ndúsá'ano ní sa'í táto'on kí'o sa'ándá ley choon. Sa'á ñoó, ¿ndiva'a yá'a mií ní noo ká'an ley, chí n̄i sa'anda ní choon ñ̄a ná kani ra yu'í?

⁴ Dá n̄i kaa dao ka ta ndéi ñoó xí'ín Pablo:

—¿Á va'a nda'o kéeón xinóon, ñ̄a n̄i ya'ón n̄i ka'an ndava'ón xí'ín ta duti kúú noo kuendá Ndios?

⁵ Dá n̄i kaa Pablo:

—Ñani miíi, ko ná'a ta'on yu'u ña kúu ná ta duti kúu noó. Chi ká'an tuti i Ndios ña ko kánian ka'an ndava'a yó xí'in ta né'e choon noó na ñoo yo —kaá na.

⁶ Kúu ni katóni ini Pablo ña dao ta ni nataka ñoo kúu ta saduceo, ta dao ka ra kúu ta fariseo. Sa'a ñoo ni'i nda'o ni ka'an na xí'in rá:

—Ñani, yu'u kúu ta fariseo. Ta kúu de'e iin ta fariseo. Ta chínóo kuachi ndo yu'u chi ío tandéé ini nooí ña nataki na ni xi'i.

⁷ Tá ni ka'an Pablo dión, dá ni kasá'a ta fariseo xí'in ta saduceo dándichi tá'an mií rá. Kúu ni nata'anda tá'an va ra ndéi ra. ⁸ Chi ta saduceo kúu ra ká'an ña o náta'ki ta'on na ni xi'i, ta ni ángel koó, ta ni espíritu koó. Tído ta fariseo kúu ra kándisa ndidaá kúu ña yó'o. ⁹ Ta ndidaá kúu rá ni kasá'a káyu'ú. Dá ni ndakuei dao ta dana'a ley Moisés, tá'an ra kúu ta'ani kuendá ta fariseo. Dá ni kaa ra:

—Ni iin tó'on ta'on ña'a kini ko ní kée ta yó'o, chi ndá ndi kuu ni ka'an iin espíritu o iin ángel xí'in rá. Sa'a ñoo ná dá'a ni naá yo xí'in Ndios —kaá ra.

¹⁰ Ta deén nda'o ni kasá'a dándichi tá'an mií rá ndéi ra. Ta kúu ni yu'u va ta dándáki soldado ñoo, chi oon ni ví ndakuei ta ñoo dákuachi ra Pablo, ká'an rá. Sa'a ñoo ni sa'anda ra choon ña ná kixi soldado taó rá Pablo tein ñayuu ñoo, dá kandaka ñaá rá ko'on tuku ra ini ve'e noo ndéi mií soldado ñoo.

¹¹ Ta kúu iin ka sakuaá ñoo, dá ni na'a noo sato'o yo Jesús noo Pablo. Dá ni kaa na:

—Ndeé koo inoon, Pablo. Chi táto'on ki'o ni xi'on kuendá sa'a yu'u ñoo Jerusalén yó'o, ki'o dión ta'ani miían ndusa ki'on kuendá sa'í ñoo Roma —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni ndátó'on kue'é uu diko ta ña ka'ání rá Pablo

¹² Tá ni tuu noo iin ka kuu ñoo, dá ni ndátó'on kue'é dao ta Israel ña ka'ání rá Pablo. Ta ni xi'o ra mií rá ña ni iin tó'on rá o kás'a'an, ta ni takuíi o kó'o ra nda ná kandeé rá ka'ání rá Pablo. ¹³ Ta uu diko cháa ka kúu ta ni kandoo kee dión. ¹⁴ Dá ni kee ra kua'an ra ka'an ra xí'in ta duti saku'a, xí'in ta sá'ano, dá ni kaa ra:

—Ndu'u kúu ra ni xi'o mií ña kuu ndu, chi o kás'a'an ta'on ndu ta ni o kó'o ndu takuíi nda kandeé ndú ka'ání ndú Pablo. ¹⁵ Ta viti, ko'on mií ní xí'in ta né'e choon ñoo yo ka'an ní xí'in ta dándáki soldado ñoo ña ná kandaka ra Pablo kii ra noo ní taan, ta kee ní ña keyíko cháa ka ní sa'a rá, kaa ní xí'in rá. Ta ndu'u kúu ra kandeí nduu ka'ání ñaá tá sa kua'an kuyati ra kasandaá ra —kaá ra.

¹⁶ Tído tá ni kandaá ini daxi Pablo ña dión ndátó'on kue'é ta ñoo, dá ni kee xi kua'an xi ve'e noo ndéi soldado. Dá ni kastó'on xi xí'in Pablo

táto'on ki'o ndátó'ón rá. ¹⁷ Dá nī kana Pablo iin soldado né'e choon ñoó. Dá nī kaa nā xí'ín rá:

—Kee ní ña manī kandaka ní tayíí ló'o yó'o ná ko'on xī noó taa dándáki ndo'ó, chí ío iin ña'a ka'an xī xí'ín rá —kaá nā.

¹⁸ Dá ndáka ñaá rá nī sa'an rā noó taa dándáki ñaá ñoó. Dá nī kaa rā:

—Pablo, tá'an rā nákaa ve'e kaa yó'o, nī kana ra yu'u, ta nī seí nda'í rā nooí ña ná kandakai tayíí ló'o yó'o kii xi noo mií ní, chí ío ña ka'an xī xí'ín ní —kaá rā.

¹⁹ Dá nī tiin taa ñoó ndá'a tayíí ló'o ñoó. Dá nī taó xóo ñaá rá. Dá nī ndato'ón ñaá rá:

—¿Ndí kián ka'an yo'ó xí'ín yu'u, kónon?

²⁰ Dá nī kaa xi:

—Nī kandoo taa Israel ña kasaa rā taan kueí nda'í rā noo ní ña kandaka ní Pablo ko'on ní noó taa né'e choon Israel, dá kee ra ña keyíko cháa kaa rā sa'a ná, kaa rā. ²¹ Tído, o sa kándísa ní, chí uu diko cháa kaa taa kaño'o de'é íchi kandati ra ka'ání rá Pablo, chí nī xí'o ra mií rá ña o kásá'an ra ta ni takuíí o kó'o ra nda kandeé rá ka'ání ñaá rá. Ta viti ndéi nduu rā ndáti ra ná kande'á ndi kaa mií ní —kaá xi.

²² Dá nī sa'anda rā choon noo xí kua'an nó'o xí, ta nī ka'an rā xí'ín xí ña o sa kóo ini xī ka'an xī xí'ín ni iin tó'ón ñayuu ña nī nakani xi xí'ín rá.

Di'a nī kuu tá nī sa'anda taa dándáki soldado choon ña ko'on Pablo noo iin taa né'e choon ká'ano naní Félix

²³ Dá nī kana ra uu soldado né'e choon. Dá nī sa'anda rā choon noo roón ña ná kenduu rā uu ciento soldado ko'on sá'á, xí'ín oni diko uxī kaa rā ná kakuu taa kandodó kuéi, xí'ín uu ciento kaa rā ná kakuu taa kane'e kúxi ko'on rā, ta ná kana ra kaa iin sakuaá ko'on rā ñoo Cesarea. ²⁴ Dá nī sa'anda ta'ani ra choon ña ná kenduu ta'ani roón iin kuéi kanóo Pablo ko'on nā, ta ná kandaka ñaá rá ko'on rā noo iin taa né'e choon ká'ano naní Félix, kaá rā.

²⁵ Dá nī taa ra iin tuti kane'e soldado ko'on rā, ta di'a kaáan: ²⁶ “Yu'u kúu Claudio Lisias, ta táai tuti yó'o kosaa noo ní, Félix. Mií ní kúu iin taa ndáya'i, ta ká'in ndisá'an xí'ín ní. ²⁷ Taa yó'o kúu rā nī tiin taa Israel, ta kua'an rā ka'ání ñaá rá. Sa'á ñoó nī sa'in xí'ín soldadoi, ta nī dakáki ñaái, chí nī kandaa iniñ ña taa romano kúu rá. ²⁸ Ta sa'á ña kónii kandaa iniñ ndí kián kúu kuachi taa yó'o, sa'á ñoó ndákai rā nī sa'in noó taa né'e choon taa Israel. ²⁹ Dá nī kandaa iniñ ña sa'a ley mií vá rá dakuío kuachi rā taa yó'o. Tído ni iin ña'a kini ko ní kée ra sa'á ña kánian kuu rā o kaka rā ve'e kaa. ³⁰ Tído nī kandaa iniñ ña nī ndat'ón kue'é dao taa Israel ka'ání ñaá rá. Sa'á ñoó nī tanda'í taa yó'o kosaa rā noo ní. Ta nī sa'anda ta'ani yu'u choon noó taa ká'an kuachi sa'a rá ña ná kakuíta ra

noo mií ní, dá ná ka'an ra, ná kande'á ndí kián kúú ña kini ni kee taa yó'o. Ná kukueé ní." Dión kua'an ña ni taa ra.

³¹ Dá ni kee soldado ndáka ra Pablo kua'an ra táto'on ni ta'anda choon noo rá iin ñoo naní Antípatris sakuaá dáá ñóó. ³² Dá tá ni tuu noo iin ka kuu ñóó, dá ndadá ta kándodó kuéi ñóó kua'an xí'in Pablo, dá ni nandió kuéi soldado xíka sá'a ñóó kua'an nó'o rá ve'e noo ndéi ra ñóó. ³³ Dá tá ni saa soldado kándodó kuéi ñoo naní Cesarea, dá ni xi'o ra tuti ñóó noo ta né'e choon ká'ano naní Félix. Ta ni nak'i'o ta'ani ra Pablo noo rá.

³⁴ Dá tá ni ndi'i ni ka'i ra tuti ñóó, dá ni ndato'on rá ndéi ni kaki Pablo. Dá ni kandaa ini ra ña kúú ná ta kuendá Cilicia. ³⁵ Dá ni kaa ra xí'in ná: —Tá ná kasaa taa ká'an kuachi sa'on, nda daá ná kueídó'i noo ká'on —kaá ra.

Dá ni sa'anda ra choon noo soldado ña ná nachi'i ra Pablo noo kúú ve'e chón naní Herodes, ta ná kandaa va'a ñaá rá.

Di'a ni kuu tá ni ka'an kuachi ta Israel sa'a Pablo

24 ¹ Dá tá ni ya'a o'on kuu, dá ni kasaa ta duti kúú noo naní Ananías ñoo Cesarea ñóó xí'in dao ka ta sá'ano Israel, xí'in iin taa ti'a ka'an naní Tértulo. Dá ni sa kuíta ra noo ta né'e choon ká'ano ñóó ka'an kuachi ra sa'a Pablo. ² Dá tá ni kana ra Pablo ni saa na, dá ni kasá'a ká'an kuachi ta naní Tértulo ñóó sa'a ná noo ta né'e choon ñóó, ta kaá ra:

—Ta xí'in mií ní ndéi va'a ndu'u, ta kua'a ña va'a kée ní xí'in ñoo ndu sa'a ña ió ñaxintóni ní. ³ Chi iin na ká'ano kúú mií ní, Félix, ta daá kuití vá náki'o ndu'u ndivé'e noo ní sa'a ndidaá ña va'a kée ní xí'in ndú ndéi kúú mií vá. ⁴ Tído ko kóni ndu kandaa ndu cháa ka tiempo ní, sa'a ñoo seí nda'í ndu noo ní ña kueídó'o ní yu'u iin tóó ví'í sa'a ña kúú ní iin taa va'a ini. ⁵ Ni naní'i ndú ña taa yó'o kúú táto'on iin kue'e nákaa ñoo ndu'u, chi xionoo ra sa'ándá tá'an ra na Israel ndéi iin ní kúú ñayuú. Ta taa yó'o ta'ani kúú ra íin noo sa'ándá choon noo ra kúú kuendá ta nazareno. ⁶ Ta ni ka'án rá ña ku'u ra koni xíxi ra ve'e ño'o ká'ano ndu. Sa'a ñoo ni tiin ñaá ndu'u, ta kua'an ndu keyíko ndu sa'a rá táto'on ki'o dándáki ley ndu. ⁷ Tído ni kasaa taa dándáki soldado naní Lisias xí'in kua'a nda'o soldado ra, ta ni xio ndaa ñaá rá ndá'a ndu'u. ⁸ Dá ni sa'anda ra choon ña ná kii na ká'an kuachi sa'a Pablo noo mií ní. Sa'a ñóó ndéi ndu yó'o viti. Tá ndato'on mií ní ra, dá kandaa va'a ini ní ña ndaa va kían ká'an ndu sa'a rá —kaá ra.

⁹ Ta ni ka'an ta'ani ndidaá ka ta Israel ndéi ñóó ña ki'o dión kían.

Xí'o Pablo kuendá noo Félix sa'a ña ndó'o na

¹⁰ Dá ni dakúu ta né'e choon ká'ano ñóó ndá'a rá noo Pablo, dá ná ka'an na. Dá ni kaa na:

—Ná'á yu'u ña sa ió kua'á nda'o kua nákaa ní káyíko va'a ní ñoo ndu. Sa'á ñoó kádij inij viti iin xí'oi kuendá noo ní sa'á ña ndó'i. ¹¹ Ta kuu va ndato'ón ní dao ka ñayuu, dá ná kandaa va'a ini ní ña sa io uxí uu kuu nī sa'in ñoo Jerusalén nī sa ndaño'i Ndios. ¹² Ta kō ní nátiin na yu'u chídádó tá'in xí'ín ni iin tó'ón ñayuu ini ve'e ño'o ká'ano ndu. Ta ni kō ní nátiin na yu'u nákaaí dánaá tá'in ñayuu ini ni iin ve'e noo náataka na, ta ni iin ka xían ñoo Jerusalén. ¹³ Ta o kúu ta'on kendaá ra ña ká'an kuachi ra sa'a yú'u viti.

¹⁴ 'Tído yó'o kásto'in xí'ín ní ña yu'u kúu na xíka íchi Jesús, tá'an ña chínani taa yó'o kúu ña kō vá'a. Ta kī'o dión ndaño'o yu'u Ndios, na nī sa ndaño'o na ve'i nī sa ndei sa na'á, chí kándísa yu'u ndidaá kúu choon sa'ándá ley xí'ín ña nī taa profeta nda rá sa na'á. ¹⁵ Chí ió tandee iní yu'u ña kee Ndios ña nī kaa na kee na, táto'on kī'o ió ta'ani tandee iní noó taa yó'o. Chí kándísa yu'u ña dánátaki Ndios na nī xi'i, mií ná va'a na o mií ná kini na. ¹⁶ Sa'á ñoó daá kuití vá ndí'i ini koo vii ñaxintónij noo Ndios xí'ín noó ñayuu.

¹⁷ 'Tído tá nī ya'a dao kua nī xionoo yu'u dao ka xían, dá nī nandíó kooi ñooi chindeeí na kúnda'í xí'ín cháá di'ón, ta dokoí kítí noo Ndios. ¹⁸ Ta nákaaí kéei ña yó'o, ta kúu nī kasaa dao ta Israel nī kii chí kuendá Asia di'a, ta nī tiin ra yu'u ini ve'e ño'o ká'ano ndu nákaaí ndúvii mií noo Ndios táto'on kī'o sa'ándá ley choon. Tído kō ta'ón ñayuu kuá'a ñó'o xí'ín yu'u, ta kō nákaaí dánaá tá'in ñayuu. ¹⁹ Sa'á ñoó kánian kii taa ñoó kuita ra noo mií ní, dá ná ka'an kuachi ra sa'a yú'u noo mií ní tá ndaa ña'a ndó'o ra xí'ín. ²⁰ O ná ka'an taa ndéi yó'o ná nde'á ndí kían kúu iin kuachi yu'u nī naní'i rá tá nī sa iin noó ta né'e choon ñoo ndu. ²¹ Ta ndá ndi kuu kuachi nī ya'a yu'u nī kee kían ña nī'i nī ka'in tá nī sa kaaí tein mií rá ñoó, chí nī ka'in di'a: “Sa'á ña kándísa yu'u ña nataki na nī xi'i, sa'á ñoó nī chinóo kuachi ndó yu'u viti”, nī kaaí xí'ín rá —kaá na.

²² Ta sa ná'á va'a va Félix ñoó táto'on kī'o kua'an sa'a íchi Jesús. Sa'á ñoó, tá nī ndi'i nī seídó'o ra ña nī ka'an Pablo, dá nī chituu tóo ra tandó'ó na. Dá nī kaa ra:

—Tá ná kasaa taa dándáki soldado naní Lisias, nda daá ví, dá kandaa ini nde'á ndi kua'an tandó'ó ndo —kaá ra.

²³ Dá nī sa'anda ra choon noó taa ndaá Pablo ña ná kandaa va'a ñaá rá. Tído nī ka'an ra ña ná konó rá kee Pablo dao ña'a, ta ná konó ta'ani ra ku'u ta xionoo xí'ín ná koto ni'ini ñaá rá, kaá ra.

Di'a kua'an ña nī daná'a Pablo noo Félix

²⁴ Dá tá nī ya'a dao kuu ñoó, dá nī kasaa Félix xí'ín ñadi'í ra naní Drusila, ña kúu ña'a Israel. Dá nī kana ra Pablo. Dá nī seídó'o ra ña nī ka'an na sa'a ndi dándáki ña kándéé iní yo Jesucristo. ²⁵ Ta nī ka'an

ta'ani Pablo ña kánian kee yó ña ndaa, ta kánian chituu ini yo kee yó ña kini. Ta ni ka'an ta'ani na ña kasandaá iin kuu keyíko ndaa Ndios sa'á ñayuu. Kúu ni yu'ú nda'o Félix. Dá ni kaa ra xí'in ná:

—Kua'an viti, dá tá ná nonoí, dá kana tukui yo'ó kasaaon —kaá ra.

²⁶ Tído ndáti ra ña ki'o Pablo cháá di'on noo rá, dá dáyaá ñaá rá, ká'an rá. Sa'á ñoó too too sa kana ñaá rá sa ndat'ón xí'in rá. ²⁷ Dá tá ni ya'a uu kuia, dá ni keta Félix noo choon né'e ra. Dá ni ndu'u taa naní Porcio Festo kúu rá ta né'e choon ká'ano ñoó. Ta sa'á ña kóni Félix kandoo va'a ra noo na Israel, sa'á ñoó ni dankoo ra Pablo nákaa na ve'e kaa.

Di'a kua'an ña ni kaa Pablo xí'in ra naní Festo

25 ¹ Dá ni natiin Festo choon kakuu ra ta né'e choon ká'ano. Dá tá ni ya'a oni kuu, dá ni keta ra ñoo Cesarea ñoó kua'an ra ñoo Jerusalén. ² Tá ni saa ra ñoó, dá ni natuu yati ta duti saku'a xí'in taa né'e choon noo na Israel. Dá ni kasá'á rá ká'an kuachi ra sa'a Pablo noo Festo. ³ Dá ni xika ra ña mani noo Festo ña ná tanda'á rá Pablo kii na ñoo Jerusalén. Ta ña yó'o ni xika ra chi sa ni ndat'ón kue'é ra ña ka'aní rá Pablo íchi. ⁴ Dá ni kaa Festo:

—Nákaa Pablo ve'e kaa ñoo Cesarea. Tído yachi va no'i. ⁵ Sa'á ñoó ná ko'on dao taa kúu kuendá mií ndó xí'in yu'u ñoo Cesarea. Tá ió iin ña'a ni ya'a ra ni kee ra, dá kían kuu ka'an kuachi ndó sa'a rá ñoó.

⁶ Dá ni kandoo Festo ni sa io ra ñoo Jerusalén xí'in taa ñoó táto'on ona o uxí kuu. Dá ni nandió koo ra kua'an nó'o rá ñoo Cesarea. Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni nakoo ra noo téi noo koo ra ka'anda ra choon. Dá ni sa'anda ra choon ña ná ko'on ra kuaka ra Pablo kasaa na. ⁷ Tá ni saa Pablo ni sa ku'in na noo ió ra, dá ni natuu yati ta Israel, tá'an ra ni kii ñoo Jerusalén. Dá ni kasá'á rá dákuío ra Pablo kua'á nda'o kuachi kini. Tído ko ní ni'i ta'on ra ndi kee ra, dá kandoo ndaa ña ká'an ra.

⁸ Dá ni kasá'á Pablo chindeé ná mií ná, ta kaá na:

—Ko ní ya'i noo ni iin ley ndu'u, na Israel, ta ni ko ní xiní xixii ve'e ño'o ká'ano ndu, ta ni noo ley César, ta né'e choon ká'ano cháá ka, ko ní ya'i —kaá na.

⁹ Tído kóni Festo kandoo va'a ra noo ta Israel. Sa'á ñoó ni ndat'ón rá Pablo:

—¿Á náta'an ni inon ko'o ñoo Jerusalén, ta ñoó ná keyíkoj sa'on?

—kaá ra.

¹⁰ Dá ni kaa Pablo:

—Sa iin va yu'u noo mií ní, ta né'e ní choon ni kee César. Ta yó'o va kúu noo kánian keyíko ní sa'í. Chi sa ná'á va'a ní ña ni iin tó'on ña kini ko ní ya'i kee xí'in na ñooi, na Israel. ¹¹ Chi tá ní ya'i kee iin kuachi kini, ña kánian kuui, dá kían iói ña kuui sa'an. Tído ni iin tó'on kuachi, ña dákuío taa yó'o yu'u, ko kúu ña ndaa, sa'á ñoó ko iin ta'on kuu

naki'o yu'u noo ndá'a rá. Sa'á ñoó xíkai noo ní ña va'a ka mií César ná keyíko sa'í —kaá Pablo.

¹² Dá tá ni ndi'i ni ndatón Festo xí'in taa ká'an ni'ini noo rá, dá ni kaa ra xí'in Pablo:

—Ni xika miíon ña keyíko César sa'on. Sa'á ñoó tanda'í yo'ó ko'on noo rá, tá dáa —kaá ra.

Di'a ni kuu, dá ni ka'an Pablo xí'in rey Agripa

¹³ Dá tá ni ya'a cháa kuu ñoó, dá ni kasáa iin rey naní Agripa xí'in ñadi'í ra naní Berenice ñoo Cesarea, chi ni kasáa ra ka'an ra ndisá'an xí'in Festo. ¹⁴ Ta sa'á ña ni sa ndei na kua'a vá kuu, sa'á ñoó ni nakani Festo xí'in rey ñoó sa'á ña ndó'o Pablo, ta kaá ra:

—Ni dankoo Félix iin taa nákaa ra ve'e kaa yó'o. ¹⁵ Dá tá ni sa'in ñoo Jerusalén, dá ni ka'an kuachi ta duti saku'a xí'in ta sá'ano noó na Israel sa'á taa ñoó, ta ni xika ra ña ná ka'andai choon ña ná kuu ra. ¹⁶ Dá ni ka'in xí'in rá ña ko óon ta'on ka'áni taa né'e choon romano iin taa tá ko ñá'a ná kuita na ká'an kuachi sa'a rá noo rá, dá kían kuu chindeé rá mií rá noo kuachi dákuío ñaá ná, ni kaai xí'in rá. ¹⁷ Sa'á ñoó tá ni kasáa ta Israel ñoo yó'o, ta ko ní sá ndati ta'on yu'u, chi tá ni tuu noo iin ka kuu, kúu ni nakooi noo téi ka'andai choon. Dá ni sa'andai choon ña ná ko'on ra kuaka ra taa naní Pablo ñoo kasaa ra noo. ¹⁸ Dá ni nakuíta ta Israel ká'an kuachi ra sa'á taa ñoó. Tído ko ní ká'an ta'on ra tát'on ki'o ndati yu'u chinóo kuachi ñaá rá. ¹⁹ Chi sav'a ña ká'an kuachi ra sa'a kúu ley mií rá. Ta ká'an ta'ani ra sa'a iin taa naní Jesús, iin ra ni xi'i, tído Pablo kúu ra kaá ña takí va Jesús ñoó. ²⁰ Ta sa'á ña ko ní ni'i ta'on yu'u ndi koo keyíko sa'á taa ñoó, sa'á ñoó ni ndato'in ra, nde'á á kándia ra ko'on ra ñoo Jerusalén keyíko sa'a rá sa'á ña yó'o, ni kaai xí'in rá. ²¹ Tído ni xika ra ña mií César Augusto ná keyíko sa'a rá. Sa'á ñoó ni sa'andai choon ña ná kakaá i ra ve'e kaa nda ná kasandaá kuu tanda'í ra ko'on ra noo César ñoó —kaá Festo xí'in rey Agripa.

²² Dá ni kaa rey Agripa xí'in Festo:

—Kóni ta'ani yu'u kueídó'i to'on ká'an taa ñoó.

Dá ni kaa Festo:

—Taan, dá kueídó'o ní ña ka'an ra —kaá ra.

²³ Tá ni tuu noo iin ka kuu, dá ni kasáa rey Agripa xí'in ñadi'í ra naní Berenice ve'e noo sa'ándá Festo choon, ta ndíxi na dá'on táyí ndáa. Dá ni ku'u ra ini ve'e xí'in ndidaá taa dándáki soldado, xí'in ndidaá taa ndáya'i ñoo Cesarea. Dá ni sa'anda Festo choon ña ná ko'on ra kuaka ra Pablo kasaa na noo rá. ²⁴ Dá ni kaa ra:

—Mií ní, rey Agripa, xí'in ndidaá ní mií ní, na ni nataka ndéi yó'o viti xí'in ndu'u. Ta taa ín yó'o, kuá'á nda'o na Israel ndéi ñoo Jerusalén xí'in na ndéi ñoo yó'o ká'an kuachi sa'a rá noo yú'u. Ta ko sá tuu na ña

káyu'ú ná ña kánian kuu ra. ²⁵ Tído ni iin tó'ón ña kini kō ní nani'i yu'u nī kee ra ña kánian kuu ra. Tído nī xika mií rá ña César Augusto keyíko sa'a rá. Sa'a ñoó nī chikaa inii ña tanda'í ra ko'on ra. ²⁶ Tído kō ní'í ta'on yu'u ndí kían taai sa'a taa yó'o ko'an noó na kúu sato'o yō César. Sa'a ñoó chíkani yu'u ra noo ndidaá mií ní, na ndéi yó'o, xí'in noo mií ní, rey Agripa, dá ndato'ón va'a ní ra, dá nani'i yu'u ndí kían kúu kuachi ra chinóoi noo tuti ñoó. ²⁷ Chī kō vá'a ta'on keei tá ná tanda'í iin taa nákaa ve'e kaa ko'on ra noó ta né'e choon ká'ano xían nani koó kuachi ra ko'on xí'in rá —kaá ra.

Di'a nī kaa Pablo xí'in rey Agripa xí'o na kuendá sa'a ña ndó'o na

26 ¹ Dá nī kaa rey Agripa xí'in Pablo:

—Viti kían ní kuu kī'ón kuendá sa'a ña ndó'ón —kaá ra.

Dá nī chīnee Pablo ndá'a ná, dá nī kasá'a ná xí'o na kuendá sa'a ña ndó'o na:

² —Ta kádii nda'o inii, rey Agripa, chī sónó ní kī'oi kuendá noo ní sa'a ndidaá kúu kuachi ká'an ta ñooi, ta Israel, sa'í. ³ Ta kádii ta'ani inii, chī sa ná'a va'a va mií ní sa'a ley ndu'u, na Israel. Ta sa ná'a va'a ta'ani ní sa'a ndí kían kedaá xí'in na ñooi, dá kō náki'in tá'an ñaxintóni ndú. Sa'a ñoó seí nda'íi noo ní ña kueé ni koo ini ní, dá kueídó'o ní ña ko'in ka'in xí'in ní.

Ká'an Pablo sa'a ndí kían nī sa kee na tá kō ñá'a kandísa na Jesús

⁴ 'Ndidaá vá na ñooi, na Israel, ná'a táto'on kī'o nī sa kee yu'u tá nī sa kuui taló'o tá nī sa ioi ñoo miíí, ta ná'a ta'ani na táto'on nī sa keei tá nī sa ioi ñoo Jerusalén. ⁵ Ta ná'a ta'ani na ña nda nī kaki va yu'u kúu taa fariseo. Sa'a ñoó, tá kóni na, kuu va kī'o ndaa na kuendá ña nī sa kuui iin taa fariseo, tá'an ra kúu iin ta'ándá taa ndíta toon cháa ká xí'in choon Ndios tein na ñooi. ⁶ Tído viti, sa'a ña ió tandeé iní yu'u ña xinkoo ña nī kaa Ndios kee na xí'in na sá'ano ñoo ndu tá sata, sa'a ñoó ndéi taa yó'o chinóo kuachi ra yu'u noo mií ní. ⁷ Ta ndin uxí uu tu'u, ndu'u na kúu na ve'e na Israel, ndáti xinkoo ña nī kaa Ndios kee na xí'in na sá'ano ñoó. Sa'a ñoó kéchóon ndu noo Ndios nduú ñoó. Ta sa'a ña kómí yu'u tandeé iní yó'o, rey Agripa, sa'a ñoó ká'an kuachi ta Israel yó'o sa'a yu'u viti. ⁸ ¿Á ká'an ní ña kuáchi nda'o kían noo Ndios dánátaki na ñayuu nī xi'i'?

Ká'an Pablo táto'on kī'o sa kendava'a na xí'in na kúu kuendá Jesús

⁹ 'Ta yu'u nī ka'an ta'anii ña níyikái kendava'i xí'in na kándísa kuu Jesús, na ñoo Nazaret. ¹⁰ Ta dión nī sa keei ñoo Jerusalén, chī nī sa taáin kuá'a nda'o na kúu ñayuu Ndios ve'e kaa xí'in choon sa xí'o ta duti kúu noó nooí. Ta sa nata'an va inii tá sa sa'ání ñaá rá. ¹¹ Ta kuá'a nda'o

ta'ándá nī sa kendava'i xí'ín ná ini iin rá iin ve'e noo nátaaka na ñoo ndu, ta sa kendúsaj xí'ín ná ña ka'an ndava'a na sa'a Jesús. Ta sa'a ña sa xido nda'o ini sa xini ná, sa'a ñoo sa xionooi sa kendava'i xí'ín ná nda dao ka ñoo tukú ñó'o xíká.

Ká'an Pablo ndi nī kuu, dá nī nduu na kuendá Jesús

¹² Ta sa'a choon yó'o nī keei kua'in ñoo Damasco, ta mií ta duti kúú noó nī xī'o choon nooí kua'in. ¹³ Tído táto'on dao nduú kíán, ná kaai xí'ín ní, rey, xíkai kua'in íchi ñoo. Ta kúú nī xini iin ña yé'e nī kii chí induú. Ta ndato ka víán o duú ndindii. Ta kúú nī naye'e ndaa iin ní kúú noó kua'in xí'ín ta kua'an xí'ín ñoo. ¹⁴ Ta kúú ndidaá vá ndu'u nī kuei noñó'o. Ta kúú nī seido'o yu'u nī ka'an iin na ká'an yú'u hebreo, dá nī kaa na xí'ín: “Saulo, Saulo, ¿ndiva'a xionooón kéndava'ón xí'ín yu'u? Chī kéeón táto'on kée chee tá chísá'a rí dinī karoohá.” ¹⁵ Dá nī kaa yu'u: “¿Ndá yoo kúú mií ní, tatá?” Dá nī kaa na: “Yu'u kúú Jesús, na xionoo yo'ó kéndava'a xí'ón. ¹⁶ Ta viti ndakuiin ndichi, chī nī na'a noo yú'u noo yo'ó, dá kechóon nooí, ta kanooón kī'o ndaon kuendá sa'a ña nī xinon yu'u, xí'ín sa'a ndidaá ka ña'a ko'in na'i noon. ¹⁷ Ta kandaa yu'u yo'ó noó na ñoo miíón, na Israel, xí'ín noo ndidaá na ko kúú na Israel, chī noó na yó'o tanda'í yo'ó ko'on, ¹⁸ dá ná natuu noo ná, dá ná dánkoo na íchi noo ín naá, dá ná naki'in na íchi noo ndato yé'e kua'an induú. Dá ná o káño'o ka na tixi ndá'a ña u'u, ta ná ndu'u na tixi ndá'a Ndios. Ta sa'a ña kandeé iní na iin tó'ón dinī mií yu'u, sa'a ñoo kī'o ká'ano ini Ndios sa'a kuachi na, dá natiin na ña va'a kī'o Ndios noó ñayuu nī nduvii mií ná”, kaá Jesús xí'ín yu'u.

Ká'an Pablo ña nī kee na choon nī sa'anda Ndios noo ná

¹⁹ Dión nī ndo'o yu'u, rey Agripa. Sa'a ñoo ko ní kúsaá ta'on ini keei ndidaá choon nī sa'anda Jesús nooí ndá induú. ²⁰ Ta mií noó nī daná'i sa'a to'on va'a yó'o noó na ndéi ñoo Damasco. Ni ndi'i, dá nī sa'in nī daná'i noó na ndéi ñoo Jerusalén, xí'ín noó na ndéi iin ní kúú kuendá Judea di'a, xí'ín noó na ko kúú na Israel. Chī nī ka'in xí'ín ná ña ná nandikó iní na sa'a kuachi kée na, ta ná nduu na ñayuu Ndios, ta xí'ín ña va'a kée na ná na'a na ña miían ndaa kuiti nī nandikó iní na sa'a kuachi kée na. ²¹ Ta sa'a ña dána'i dión, sa'a ñoo nī tiin ta Israel yu'u noo nákaai ve'e ñoo'o ká'ano ndu. Ta nī ka'an rá ka'ání rá yu'u. ²² Tído nī chindeé vá ñaa Ndios, sa'a ñoo takí ií vái nda viti ín xí'oi kuendá noó ñayuu ko ndáya'i, xí'ín noó na ndáya'i. Ta ká'in xí'ín ná táto'on nī ka'an profeta xí'ín ña nī ka'an Moisés sa'a ña kánian koo, ²³ chī nī ka'an na yó'o ña ndo'o naní ní na kakuu Cristo, dá kuu na, dá mií ná kakuu na natakí mií noó, dá kíán dátoon na noó ñayuu, dá nani'í na Israel xí'ín na ko kúú na Israel ña káki na —kaá Pablo.

Kóni Pablo ña kandísa rey Agripa to'on va'a sa'a Jesús

²⁴ Tá xí'o iḡ vá Pablo kuendá sa'á ña ndó'o na, dá ni kayu'ú Festo, ta kaá ra:

—iPablo, ni ndulóko va yo'ó ni kee ña kua'a téi ña ndichí ni ñakuá'ón!

²⁵ Dá ni kaa Pablo:

—Kḡ ndulóko ta'on yu'u, tatá Festo, chi to'on ká'an yu'u kúú ña ndaa, ta kían to'on ndichí. ²⁶ Ta sa ná'á vá mií rey xaan sa'á ña yó'o. Sa'á ñoó kándéé iníi ká'in ña yó'o noḡ ná. Chi kándaḡ inii ña ná'á va'a va na sa'a ndidaá kúú ña yó'o, chi kḡ kúu de'e ta'an vaan. ²⁷ ¿Á kándísa ní, rey Agripa, to'on ni taa profeta? Sa ná'á vá yu'u ña kándísa nían —kaá na.

²⁸ Dá ni kaa rey Agripa xí'in Pablo:

—Ndadá cháá vá, dá kandeéón xino ini yu'u ña kakuui iin ta kuendá Jesús.

²⁹ Dá ni kaa Pablo:

—Tá cháá o tá kua'a ni kamani, tído xíkai noḡ Ndios ña ḡ duú iin tó'ón mií ní ná nduu kuendá Jesús, ná nduu ta'ani ndidaá na ndéi seídó'o to'on ká'in yó'o kuendá Jesús, táto'on kḡ'o kúú yu'u. Tído ná dá'a ni kandikḡ ndá'a ná táto'on kḡ'o ndó'o yu'u ndíkḡ ndá'í.

³⁰ Tá ni ndi'i ni ka'an Pablo to'on yó'o, dá ni ndaku'in ndichi rey ñoó xí'in Festo ñoó, xí'in ña naní Berenice, xí'in ñayuu ndéi xí'in ná ñóó.

³¹ Dá tá ni kankuei xoo na kua'an na, dá ni kasá'á ndátó'ón tá'an na, ta kaá na:

—Ni iin tó'ón ta'on ña'a kini kḡ ní kée taa káa. Kḡ káni ta'an vaan ña kuu ra, ta ni kḡ kánian kakaa ra ve'e kaa —kaá na.

³² Dá ni kaa rey Agripa xí'in Festo:

—Kuu va dáyaḡ yo taa káa, ní kúu. Tído ni xikḡ ra ña keyíko mií César sa'a rá —kaá ra.

Di'a ni kuu tá ni chikaa ini ta né'e choon ña tanda'á rá Pablo ko'on na ñoo Roma

27 ¹ Dá ni chikaa ini ta né'e choon ñoó tanda'á rá ndu'u ko'on ndu xí'in barco chí kuendá Italia. Sa'á ñoó ni ñakḡ'o ra Pablo xí'in dao ka taa ñó'o ve'e kaa noḡ ndá'a ta sa'ándá choon noḡ iin ciento soldado naní Julio, ta ra yó'o nákaa tein iin ta'ándá soldado naní Augusto. ² Dá ni kaa ndu ini iin barco ni kii ñoo Adramitio, chi sa in nduu ra ña nadaon rá ko'on ra noḡ nákuita barco sá'an chí kuendá Asia di'a. Dá ni kee ndu kua'an ndu. Ta né'e tá'an ndu xí'in iin taa naní Aristarco. Ta kúú rá iin taa ñoo Tesalónica, ña nákaa chí kuendá Macedonia di'a.

³ Tá nda iin ka kuu, dá ni saa ndu iin ñoo naní Sidón. Dá ni ku'u ini ta naní Julio ñoó sa'a Pablo, chi ni sonó rá ni sa'an na noḡ ndéi na né'e tá'an va'a xí'in ná ndéi ñoo ñoó. Dá ni chindeé ná Pablo. ⁴ Dá ni kaa

tuku ndu ini barco ñoó, dá nī kankuei ndu ñoo Sidón ñoó kua'an ndu. Dá nī kaō ndu iin xoo yúku iin ini taño'o naní Chipre, ta nī kandooan chí xoo íti di'a, chí kána nda'o tachi xoo noó nī ka'an ndú ko'on ndu.

⁵ Dá nī ya'a yati ndu chí kuendá Cilicia xí'in Panfilia. Dá nī saā ndu nī noo ndu ñoo ká'ano naní Mira, ña nákaa chí kuendá Licia di'a.

⁶ Ta ñoó nī naní'i ta sa'ándá choon noō soldado ñoó iin ka barco, tá'an kirá nī kii chí ñoo naní Alejandría, chí kiróon kúu rá kua'an chí Italia. Dá nī dakáa ra ndu'u ini róon. Dá nī kee ndu kua'an ndu. ⁷ Ta sa nī kukua'á nda'o kuu kua'an ndu xí'in barco ñoó noó taño'o, chí kueé nda'o kua'an ra. Ta kúu xí'in kua'á nda'o tandó'ó, dá nī saā ndu noo xíto ndaa tá'an xí'in ñoo naní Gnido, chí kána ió tachi déen noó kua'an ndu. Ta ko kuú ta'on ko'on ndaa ndu. Sa'á ñoó nī kaō ndu sata iin yúku iin ini taño'o naní Creta. Dá nī saā ndu noo xíto ndaa tá'an xí'in ñoo naní Salmón, ña nákaa yúku Creta ñoó. ⁸ Ta dión xí'in tandó'ó daá vá xíka ndu kua'an ndu yati yu'ú taño'o ñoó. Dá nī saā ndu iin xían naní Puerto Va'a yati noo nákaa ñoo naní Lasea. ⁹ Ta kúu sa kua'á nda'o kuu xíka ndu noó taño'o kua'an ndu. Kúu sa nī kasá'á io nda'o ió ña kían kaka ndu ko'on ndu noó taño'o, chí sa kua'an kuyati va yoo vixi, dá kasá'á kána cháa ka tachi déen. Sa'á ñoó nī ka'an ni'ini Pablo noó ñayuu ñoó, ¹⁰ ta kaá na:

—Ñani, kándaā inii ña io nda'o ió ña ndo'o yó tandó'ó noó ko'on yo, chí naá vá barco yó'o xí'in ndidaá ña'a ndío rá kua'an ra. Ta o duú ña yó'o oon ni, chí io ta'ani ió ña kuu yo —kaá na.

¹¹ Tído ko ní kékuendá ta'on ta sa'ándá choon noō soldado ñoó ña nī ka'an Pablo, chí nī kee cháa ka ra sa'á ña nī ka'an sato'o barco ñoó xí'in ta dákáka ra ña ná ko'on ra. ¹² Ta sa'á ña kían iin xían noo ko vá'a kandita barco yoo vixi, sa'á ñoó kua'á nda'o ta ñoó nī kandoo ra ña va'a cháa ka ña ná ko'on ra, nde'á á kandeé rá kasandaá ra iin ka ñoo naní Fenice, ña nákaa mií yúku naní Creta ñoó, dá nakuiin va'a barco ñoó, dá ná kandati ra nda ná ya'a yoo vixi, ká'an rá. Ta ñoo Fenice ñoó nákaa chí xoo noo keta ndiandii tá nī ini.

Di'a nī kuu tá nī ndo'o ndu tandó'ó ká'ano nī kee tachi déen

¹³ Ta kueé vá nī kasá'á kána tachi. Sa'á ñoó nī ka'an ñayuu ña kuu va kaka na ko'on na, táto'on nákani ini na kee na. Dá nī taó ná kaa vee ña kúu freno barco ñoó. Dá nī ki'in ndu tátuu yati ndu kua'an ndu yú'u yúku naní Creta ñoó. ¹⁴ Tído cháa vá nī sa'an ndu, kúu nī kasá'á vá kána tachi déen, ta vei ña chí yu'ú taño'o di'a, chí vei ña xoo kuá'a noo xínkoo ndiandii, ta nanían Euroclidón. ¹⁵ Ta kúu nī kasá'á né'e tachi déen barco ñoó kua'an ra. Ta sa'á ña ko ní kúu ka dákáka ndu barco ko'on ndu ni'i ndú ño'ó ichí, sa'á ñoó nī dayáa va ndu barco né'e ñaá tachi kua'an.

¹⁶ Dá nī ya'a ndu satā iin yúku ló'ō iin ini taño'ō naní Claudia. Ta kō kána nī'i ta'on tachi ñoó. Ta kúú xí'ín kuā'á nda'ō tando'ó, dá nī kandeé ndú nī naditá ndú barco leé nī nachi'i ndu ra ini barco ká'ano ñoó. ¹⁷ Dá tá nī ndu'u barco leé ñoó, dá nī kató toon ra barco ká'ano ñoó xí'ín yó'ō ndéé. Dá nī ndutoon rá. Tído nī yu'ú ra ña ko'on ra karnee ni'ini rá tein ñotí noo naní Sirte. Sa'á ñoó nī danóo ra dá'on tánee dinī barco ñoó. Dá nī dayāa ra barco kane'e tuku ñaá tachi ko'an.

¹⁸ Ta kána ij vá tachi déen tá nī tuu noo iin ka kuu. Sa'á ñoó nī kasá'á dao ta ñoó taó ra ña'a ñó'ō ini barco ñoó satá raan kua'an ini taño'ō.

¹⁹ Tá nī kasandaá kuu óni, dá nī kasá'á ndú taó ndu ña'a kéchóon mií barco ñoó satá nduán kua'an ini taño'ō.

²⁰ Ta kúú kua'a vá kuu kō ní xiní ndu ndiandii ni tiño. Ta sa'á ña ndó'ō nda'ō níō ndú nī kee tachi déen ñoó, sa'á ñoó nī sa'anda va ini ndu ña koó ka tandeé iní ña kaki ndu. ²¹ Tá nī ndi'i nī ya'a kuā'á kuu kō ní sásá'an ndu, dá nī naku'ín ndichi Pablo tein ta ñoó. Dá nī kaa na:

—Tá ní seídó'ō ndó ña nī ka'in xí'ín ndó ña kō vá'a kankuei yó noo naní Creta, dá kían o ndó'ō ta'on yó tando'ó yó'ō, ta ni o naá ta'on ña né'e barco yó'ō, ní kúu. ²² Tído viti ká'an ni'inii noo ndo ña ndeé koo ini ndo, chi nī iin tó'on ta'on yó o kuú, va'ará ná naá barco yó'ō. ²³ Chi sakuaá víti nī sa io iin ángel xí'ín, ta nī kii na noo mií Ndios, na ndaño'ō yu'u, na kéchóon yu'u noo. ²⁴ Dá nī kaa na xí'ín: “Pablo, o sa yu'óon, chi kánian nakuiion noo César. Sa'á ñoó dá'akaki va Ndios ndidaá ñayuu vej xí'ón ini barco yó'ō”, kaá na xí'ín. ²⁵ Sa'á ñoó ndeé koo ini ndo, ñani, chi kándisa ndaa yu'u ña kee Ndios táto'on ki'ō nī ka'an ángel ñoó xí'ín. ²⁶ Tído miían saa barco yó'ō tuu rá iin yúku iin ini taño'ō —kaá Pablo.

²⁷ Ta kúú sa nī xino va uxi komi kuu yá'a ndu taño'ō naní Adriático kua'an ndu. Ta xoo di'a xoo di'a kí'in barco ñó'ō ndu kua'an ra kée tachi. Tá nī kuu dao ñoó, dá nī kandaa ini ra kéchoon xí'ín barco ñoó ña sa natuu yati ndu kua'an ndu yu'ú taño'ō noo kúú noño'ō. ²⁸ Sa'á ñoó nī chiki'ó ra ndi ki'ō konó nákaa takuií ñoó. Dá nī katóni ini ra ña kían oko nda'á. Dá xíka barco kua'an ra cháa ka chí noo. Dá nī chiki'ó tuku ra ndi ki'ō konó. Dá nī kandaa ini ra ña ndadá sa'on va nda'á kían. ²⁹ Sa'á ñoó nī yu'ú ra ña tuu tá'an barco ñoó xí'ín yuu ná'ano ndíta yú'u taño'ō ñoó. Dá nī chirkuei ra ndin komi kaa vej chí satā di'a barco ñoó, dá ná katuu rá. Dá nī kasá'á rá seí nda'í ra noo Ndios ña ná tuu noo kí.

³⁰ Dá nī kasá'á ta kéchóon xí'ín barco ñoó kée ra ña ñó'ō ra taán rá kaa vej chí noo di'a barco ñoó, tído barco leé ñoó vá taó ra ñó'ō ra, dá kuino ra dá'akaki ra mií rá, ká'an rá.

³¹ Kúú nī kasto'on Pablo xí'ín ta sa'ándá choon noo soldado, xí'ín mií soldado, ta kaá na:

—Tá ná o káño'o taa káa xí'ín yó ini barco yó'o, dá kían o káki ta'on ndó —kaá na.

³² Dá ví ni sa'anda soldado ñoó yó'o ndíko barco leé ñoó, dá ni yaa ra kua'an ra noó taño'o.

³³ Dá tá sa kua'an tuu noo, dá ni ka'an Pablo xí'ín ndidaá kúú taa ñoó ña ná kasá'an ra, ta kaá na:

—Sa ni xino uxi komi kuu ndéi ndó né'e ii ndo xí'ín ña nákanini ini ndo, ta ni lú'u ví ña'a ko ní seí ndo. ³⁴ Sa'á ñoó seí nda'avíi noo ndo ña kasá'an ndó, dá nani'i ini ndo cháá, dá chi ni iin tó'ón ndó, ta ni iin tó'ón idí dini ndo o naá —kaá na.

³⁵ Tá ni ka'an Pablo dión, dá ni tiin na iin pan. Dá ni nakí'o na ndivé'e noo Ndios noo ndidaá kúú taa ñoó. Dá ví ni sa'anda naán. Dá ni kasá'á seí naán. ³⁶ Dá ni ndundeé ini ndidaá ka taa ñoó. Dá ni sasá'an ta'ani ra. ³⁷ Ta ndidaá ndu'u, na ni sa ño'o ini barco ñoó, ni sa kuu ndu uu ciento oni diko sa'on iin. ³⁸ Dá tá ni ndinoo ini ndu ni sasá'an ndu, dá ví ni taó ndí'i ra tirió ño'o ini barco ñoó ni sata raán noó taño'o, dá ni kandaá cháá ña vee rá, dá ni naxinkoo rá lú'u ka noó takuíi.

Di'a ni kuu, dá ni natáni barco ñoó ni kee takuíi

³⁹ Tá ni tuu noo, kúú ko nákonini ii vá taa ñoó ndá yúku kían. Tído ni xini ra iin ndá'a taño'o nákaa sa'a yúku iin ñoó, ta ñoó ndéi ñotí. Dá ni ka'an rá ña ndá ndi kuu kandeé rá dákáka ra barco ñoó ko'on ra nda ñoó. ⁴⁰ Sa'á ñoó ni sa'anda ra yó'o ndíko kaa vee ñoó. Dá ni kandooan ini takuíi. Dá ni ndaxí rá yó'o ndíko yíto, kirá dákáka ra barco ñoó, dá ni naxino ra ini takuíi, dá kuu kao tuku ra barco. Dá ni dakáa ra dá'on, tá'an ña tánee chí xoo noo di'a barco ñoó. Dá ni naki'in barco kua'an ra ni'i ra noo ndéi ñotí ñoó.

⁴¹ Tído ni saa ra ni tuu rá noo ndéi iin tu'u ñotí ini taño'o ñoó, chi kían noo náki'in tá'an noó takuíi ñáni tá'an. Ta ñoó ni saa noo barco ñoó ni sarneean tein ñotí ñoó. Sa'á ñoó ko ní kúu kasandaá ra nda yú'u taño'o ñoó. Ta sa'á ña ndée téi ñáni takuíi chí sata di'a barco ñoó, sa'á ñoó ni kasá'á cháchí rá.

⁴² Dá ni kandoo ndidaá soldado ña ka'ání rá ndidaá taa kua'an ve'e kaa né'e ra kua'an ra, dá ni iin tó'ón rá ná o kuíno dítá rá kasandaá ra nda yú'u taño'o. ⁴³ Tído kóni ta sa'ándá choon noo soldado ñoó ña dákaki ra Pablo. Sa'á ñoó ko ní sónó ta'on ra ña koo dión. Dá ni sa'anda ra choon noo ndidaá taa ti'a dítá ña ná kee ra ini taño'o, dá ná kasandaá ra noño'o ichí. ⁴⁴ Dá ni kaa ra xí'ín ra ko tí'a dítá ña ná tiin ra tabla o tá'í barco, dá ná kasandaá ra noño'o ichí, kaá ra. Ta dión ni kee ndu, ta kúú ndidaá vá ndu'u ni káki.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sā ndei ndu noo naní Malta

28 ¹ Tá n̄i ndi'i n̄i kasandaá ndi'i ndu yú'u taño'o ñoo, dá n̄i kandaá ini ndu ña yúku ñoo naní Malta. ² Dá n̄i ku'u ini ñayuu ndéi ñoo sa'a ndú'u, chí n̄i sa'on na ñó'o, dá n̄i kana na ndu'u ña ná natuu yati ndu nadaa ndú, chí koon dai, ta vixi nda'o.

³ Dá n̄i sa'an ta'ani Pablo n̄i dataká na cháa títo n̄i taán ná noo kéi ñó'o ñoo. Tído tá n̄i taán ná ra, kúu n̄i keta iin koó déen tein rá, chí n̄i kasá'a ndij ri. Kúu n̄i tiin rí ndá'a ná.

⁴ Dá tá n̄i xini na ndéi Malta ñoo ña tákaa koó ñoo ndá'a Pablo, dá n̄i kasá'a ndátó'on tá'an mií ná:

—Miían ndaa iin ta sa'ání ndij va kúu ta káa, ndani ndó'o ra dión. Ko ní xí'i ta'on ra n̄i kee taño'o, tído o káki ta'on ra viti, chí miían chiya'i ra sa'a kuachi ra —kaá na.

⁵ Tído tá n̄i kidi ni'ini Pablo ndá'a ná, ta kúu n̄i kankao va koó déen ñoo noo ñó'o kéi ñoo, ta ko ta'ón ña'a n̄i ndo'o na n̄i kee rí. ⁶ Ndidaá kúu ñayuu ñoo ndáti ña nein ñi Pablo, o iin ndakána kankao na kuu na. Ta sa n̄i kuna'a vá ndáti ñayuu ñoo, tído koó ña'a ta'on n̄i ndo'o na. Dá n̄i nadaon na ña nákani ini na, ta n̄i kaa na ña iin ndios vá kúu ná.

⁷ Ta yati ñoo ndéi dao ñó'o iin ta naní Publio, ra né'e choon ñoo ñoo. Ta n̄i natiin va'a ra ndu'u, ta n̄i xito ñaá rá on̄i kuu. ⁸ Ta kándu'u tatá Publio ñoo noo xíto, chí kú'u ra kée kue'e dáa xí'ín tachí ní. Dá n̄i sa'an Pablo n̄i xito ni'ini ñaá ná. Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na xí'ín Ndios, kúu n̄i chinóo na ndá'a ná sata rá. Ta kúu n̄i nduva'a va ra. ⁹ Tá n̄i kandaá ini ñayuu ndéi ñoo ña n̄i nduva'a ta ñoo, kúu kua'a nda'o na kúu n̄i saa noo ió Pablo, ta kúu n̄i nduva'a ta'ani na. ¹⁰ Kúu kua'a nda'o ña man̄i n̄i kee ñayuu ñoo xí'ín ndu'u. Dá tá n̄i kasandaá ku tiin tuku ndu barco ko'on ndu, kúu n̄i kemáni ná ndu'u xí'ín kua'a ña'a, ña xínñó'ó ndú noo ko'on ndu.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i sā ndu ñoo Roma

¹¹ Tá n̄i xino on̄i yoó n̄i sā ndei ndu ñoo, dá n̄i tiin ndu iin barco n̄i sā íin n̄i sā ndati n̄i ya'a yoó vixi. Ta n̄i kii ra chí ñoo ká'ano naní Alejandría, ta kándodó uu yokó chí noo ra. Iian naní Cástor, ta iin kaan naní Pólux. Dá n̄i kee ndu kua'an ndu. ¹² Dá n̄i sā ndu iin ñoo naní Siracusa. Ta ñoo n̄i sā ndei ndu on̄i kuu. ¹³ Dá n̄i kee barco ñoo tátuu yati ra yu'ú taño'o kua'an ra nda n̄i kasandaá ndu iin ñoo naní Regio. Dá nda iin ka kuu n̄i kasá'a kána tachí vej chí xoo sur di'a. Dá tá n̄i ya'a uu ka kuu, dá n̄i sā ndu iin ñoo naní Puteoli. ¹⁴ Ta ñoo n̄i naní'i ndú dao ka na kúu kuendá Jesús. Dá n̄i seí nda'í na noo ndú'u ña ná kandeí ndu xí'ín ná usa kuu. Dá tá n̄i ndi'i ñoo, dá n̄i kee ndu kua'an sá'a ndú ñoo Roma.

¹⁵ Ta sa ni ni'i t'ón na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Roma ña vei ndu, sa'á ñoo ni saá na ni ni'i ná ndu'u íchi vei ñoo naní Foro de Apio xí'ín iin ka ñoo naní Ndin oni Tabernas. Tá ni xini Pablo ña ni kasáa na kúú kuendá Jesús ñoo, dá ni nakí'o na ndivé'e noo Ndios, ta ni ndundeé iní na. ¹⁶ Dá tá ni saá ndu ñoo Roma, dá ni nakí'o ta sa'ándá choon noo soldado ñoo taa ñó'o ve'e kaa né'e ra kua'an ra noo taa dándáki ve'e kaa ñoo Roma. Tído ni sonó rá ña koo xoo Pablo iin ka ve'e, ta koo iin soldado kandaa ñaá rá.

Di'a kua'an ña ni daná'a Pablo noo na Israel ndéi ñoo Roma

¹⁷ Tá ni xino oni kuu ni saá Pablo ñoo Roma, dá ni nakana na ta sá'ano Israel ndéi ñoo Roma ñoo. Dá tá ni nataka ra, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ñani, ni iin t'ón ta'on ña'a kini ko ní kée yu'u xí'ín na ñoo yo, ta ko ní ká'an ndava'i sa'a choon ni sa'anda na sá'ano ve'á ni sa ndei sa na'á. Tído ni tiin ra yu'u ñoo Jerusalén, dá ni nakí'o ñaá rá noo ndá'a ta romano. ¹⁸ Tá ni ndi'i ni dándíchi ra yu'u, dá ni ka'án rá dáyaá ñaá rá, chi ko ní nani'i ta'on ra ni iin t'ón kuachij sa'á ña kánian kuui. ¹⁹ Tído ko ní xíin ta'on ta ñoo yo, ta Israel, ña dáyaá ta né'e choon yu'u, sa'á ñoo ni xikaj ña ná keyíko César sa'í, va'ará koó ña'a ndó'i xí'ín na ñooi. ²⁰ Ta ña yó'o kónij kastó'in xí'ín ndó, sa'á ñoo ni nakanai ndo'ó ni kasáa ndo, dá ka'in xí'ín ndó, chi sa'á ña kómíi tandeé iní táto'on ki'o ió tandeé iní noo dao ka na ñoo yo, na Israel, sa'á ñoo ndíko yu'u cadena yó'o —kaá na.

²¹ Dá ni kaa ta sá'ano ñoo xí'ín ná:

—Ni iin t'ón tuti ko ní nátiin ndu'u noo na ndéi chí kuendá Judea ña ká'an sa'a ní. Ta ni iin ñani yo ni kii ñoo ko ká'an kuachi sa'a ní. ²² Tído kóni ndu kueídó'o ndu ndi kaá ní sa'á ñayuu kándísa dión, chi iin ní kúú xíán ká'an kini ñayuu sa'a ná —kaá ra.

²³ Dá ni kandoo ra iin kuu ña nataka ra kueídó'o ra Pablo. Tá ni kasandaá kuu dáá ñoo, kúú kuá'a nda'o ñayuu ni nataka ve'e noo ió Pablo. Ta nda na'a, ta kúú nda ni ini, ni daná'a na sa'a ndi koo ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios, chi kóni na ña xino ini ñayuu ñoo, dá ná kandísa na Jesús. Chi ni daná'a na táto'on ki'o dána'a ley Moisés, xí'ín ña ni ka'an profeta sa na'á. ²⁴ Ta dao ra ni kandísa ña ni daná'a Pablo, tído dao ra, ko ní xíin kandísa. ²⁵ Ta sa'á ña ko ní náki'in tá'an nóo ñaxintóni rá, sa'á ñoo ni kasá'a nduta ra kua'an nó'o rá. Tído tá ko ñá'a ka kankuei ra yé'é ñoo, dá ni kaa Pablo xí'ín rá:

—Ndaa va ni ka'an Espiritu ij Ndios xí'ín profeta Isaías tá ni kaa na di'a xí'ín na sá'ano ve'á:

²⁶ Kua'án ka'on di'a xí'ín ñayuu xaan:

Va'ará ndidaá ka vían ná kueídó'o ndó, tído o kátóni ta'on ini ndo.

Ta va'ará ndidaá ka vían ndé'é ndó, tído o kándaá ta'on ini ndo.

²⁷ Dión ndo'o na chi ni ndukáxí nda'o nío ná.

Ta kọ táj ta'on do'o na.

Ta ndadí ta'ani noo ná,

dá ná o koní na xí'ín noo ná,

ta ni xí'ín do'o na ná o kueídó'o na,

ta ni o kátóni ta'on ini na,

dá ná o nándiío kuéi na noo yú'u,

dá nduva'i na.

Dión ni ka'an Espíritu ij xí'ín Isaías. ²⁸ Ta kana'á ndó viti ña tánda'á Ndios to'on va'a, ña ká'an sa'a ndi kee na dákaki na yó, kua'an noó na kọ kúú na Israel, ta noón di'a kúú na natiin va'an —kaá Pablo xí'ín rá.

²⁹ Tá ni ka'an Pablo to'on yó'o, dá ni kasá'á dándichi tá'an mií ra Israel ni kee ra kua'an ra. ³⁰ Ta ni sa io Pablo uu kua toon ini ve'e ni xiin ndodó ná ñoó. Ta sa natiin va'a na ndidaá ñayuu sa sáa sa xito ni'ini ñaá. ³¹ Ta ni daná'a na noó ñayuu ñoó sa'a ndi koo ndu'u na tixi ndá'a Ndios, ta ni daná'a ta'ani na sa'a sato'o yo Jesucristo. Ta kọ ní yu'ú ta'on na ka'an na, ta ni iin tó'ón ñayuu kọ ní chítuu noo dána'a na.